J 2381
3

ძველი მწერლობა.

დავრიშიანი

ანუ

ზღაპრული მოთხრობა.

გამოცემა მესამე.

გამოცემულ
ს. მ—ანი.

თბილისი
Типографія Хеладзе. | გ. ხელაძის სტამბა.
1899

დავრიშიანი

ანუ

ზღაპრული მოთხრობა.

გამოცემა მესამე.

მუდი

თბილისი

Типографія Хеладзе. | კ. ხელაძის სტამბა.

1899

Дозволено цензурою 23 Февраля 1899 года.
Г. Тифлисъ

დავრიშიანი.

ერთი ხელმწიფე იყო კონსტანტინეპოლსა, დიად მოწყალე და უოკელის კეთილის სიქმით სავსე, დიდ უზომო მდიდარი და შეიძლი არა ჭკვანდა. ერთ დღეს ჩვეულებისა შებრ დიდგა სადილი და შემდგომად ნადიმისა მრავალი სახოტკარი გასცა დიდებულთა ზედ; შემდგომ გაბძანდა ასპარეზში, მრავალი ბურთაკა და მაშკრალი შეშოვიდა, ტანტზედ დაწყა და დაიძინა. ამ ხელმწიფის ჩვეულება იყო ოკის ყანში სარკეში არ ჩაესედა, რა კაიღებძა იფიქრა—ჩემ დღეში ის ჩემისედასო და ახლა ენახვა რა სახე მაქვსო; რა სარკეში ჩაიხედა, ნახა რომ წეკრი გასოეთრებოდა. დიდ შესწუხდა—დაებერებულკარ და ჩემი შეიდიერობაბა დრო გადასულაო, დიად შესწუხდა, შეიკეტა კარი და მრავალ რიგმა ფიქრმა მოიცვა, ადარც ნადიმი დაიდგა და არც ასპარეზში გამობძანდა. ამაზედ გაბედლო ერთმა კეირამ, ყოველი სული სწუხდა. შეიყარნენ დიშქარნი ქ დიდებულნი, ეგზირისას შეიდნენ და კედრნენ ამ ჩვენის მწუხარების წამძლეს შენგან კელითო: რა მიზეზი აქვს და რა ჭმუნვა შესულა ხელმწიფის გულში, თუ გებრძანებს თავი არა გეშორს მაგისთვის სიკვდილითაო, თუ არა და უძიმს სწორე შეგვიტყე, თორემ ჩვენის ხელით დავიხოცებით თავებსა და მაგის მწუხარებას კერ გავიძლებთო. ეგზირი დიდით შეშფოთდა და ოკელითურთ უდონო შეიქმნა; რა ეს სიტყვა მოისმინა მსწრაფლად წამოკადა, ხელმწიფის წინ წარდგა და მდაბლად თავი დაიხარა და მოახსენა: თუ ხელმწიფე არ გამიბრისხდება ერთი სიტყვა მაქვს მოსახსენებელი: კითხოს, რომ ფარშანი მაბოძა და ამდენის შეწირვებისაგან გისნა დიდებულნი თქვენნიო. უბძანა სელმწიფემ: ეგზირო, რა არის მაგისთანა, რომ შენგან მეწუხოსო, მე შენგან

გაზდილი კარო, შენი სწავლა რაზომცა მწუანოდესო. ათმა კეზირს და მოახსენა: ხელმწიფეო, შენნი დიდებულნი შენის სახელოვანის ხლმის დამონებულნი დაშქარნი დიდს შეწირვებასა შინა არიან, თქვენი ცისკარ-ქალქენი და ქვეყანა ზრუნავს, უკელას ცეცხლი ეკიდება თქვენის დაღრეკისთვის, რა ითქმა, ხელმწიფეო, ასეთი რომ თქვენ ხერე შეწუხებული იოთ, ალარ გამობრძანდით ასპარეზში შესაქცევლად, ალარც ნადიმი დაიდევით, რა მოხდა ასეთი, რომ თქვენმა დიდებულებამ ასე შეაწირვოს; ნადიმი დაიდევ, სიხარულის კარი გაიღე და მწუხარების კარდო დახშე. გამობძანდი ასპარეზში შესაქცევლად დაშქართან, თორემ დღეს უოველნი დაშქარნი და დიდებულნი თქვენს თავებს დაიხოცენ თქვენსავე წინა. კინ არის ბრძანების თქვენის ურჩი, სხვა კმასუოფელი ცხოვრება მოუცია ღმერთსა, რათ კმდური ხელმწიფესა ანუ მეფესა შენსა და ანუ რათ მოკეძულებია ცათა აღწევნილი ბედნიერი ტახტი. თქვენ რომ კერე მეფდროებით ბრძანდებით თქვენი შეწუხებით გაგითამამდება მტერი და წამოგდახვს; შენი მრავალჯერ გამარჯვებული დაშქარი რა თქვენს დალრეკის სცნობენ უველა თავთავის დონისძიებას დაუწუებენ, კიდის კიდიდგან განთქმული სახელი ცუდად ჩაგეკლის. თუ უშეიდობისათვის მწუხარე ბრძანებით, ღმერთი მრავლთ მოწუალე ბძანდება, არ დაგესომს ცარიელს წუალობისა მასისგან, არც გახდის შენს სახელოანს სახელმწიფოს უმკეადროს. თუ იქმო, ხელმწიფეო, შენი სახელმწიფო და დიდებული მწარეთ შეწუხებულნი არიან, შენი მზისაებრ გაბრწეინვალებული თავი ჩვეულებრივ მსიარული ჰჩვენე, უველა თავლ ცრემლიანი და უველ მოტეხილები ჩემის სმბის მოიმედენი არიან.

რა ხელმწიფემ კეზირისგან კსოდენი სიტუა მოისმინა დიდხან სიტუა არა რა თქვა, ამოიოხრა და გადმოუშა მდუღარე ცრემლი და უბძანა კეზირსა: კეზირო! გიმადლი შენს აქ მოსვლასა და რჩევასა, კეთილს იტუი: მტერი ხლმით დავიმონე და ქვეყანა დავიპუარ და ამდენი სახელმწიფოთ შეკმატე, ასე რომ მამათა და პაპათა ჩემთა საზმრათაც არ უნახავსთ, დაშქარნი შეიდუროთ დაზდილნი ქ ძმურათ მეკარებულნი, ჩემნი ერთგულნი და ჩემთვის თაკწირებულნი

გზირნი ჲ დიდებულნი. ამდონი ჭორება ჩემს უკან კის უნდა დარჩეს, კინ იცის პატივი ამათი, მე დავბერდი და სიკვდილი მოახლებულ არს, შეიძლი არა მრჩება და ძმა, რომ ჩემ წილათ უპატრონონ და ჩემოდნათ მოუარონ ჩემს ნაშრომსა, ამ დიდის შეწირვებით მგონებული როგორ დაღრეკით არ კიოო. მოახსენა კეშიერმა: ჯანრი რას მოგამატებსო, ღმერთს მიენდეკ ჲ მასვე ევედრე, განუკუე გლახაკთა შენი სიცარო და ღმერთი დიდის განსაცდელისაკან გიხსნის. დიდად დაუმადლა სულმწიფემ, გამობძანდა, წესისამებრ ნადიმი დიდება და შეეთესი ღხინი ნახა, გასცა ბძანება, რაც იმ ქვეყანაში გლახაკი იყო—ყველა მოახსეს, უბძანა სულმწიფემ ორმოცი სალარო კირის გაღება, უბძანა თვით გლახაკთა რაც გენებოსთ წაიღეთ, ნუღარას დაუგდებთო; წაიდნენ და გაიყვეს ორმოცი სალარო, ასე რომ წაღება ეზარებოდათ. შებძანდა სულმწიფე, ლოტკაზედ დადგა და მდუდარე ცრემლით ღმერთს ევედრებოდა ძის ბოძებისათვის. რა ლოტკა გათავა დაუწყო წიგნების კითხვა და შეეძეთოდა; ერთი წიგნი გახსნა, რომელშიაც ეწერა: კისაც დიდი მწუხარება ჰქონდესთ და კერას ღონე კერ ეძებნას უნდა ადგეს და სიფლაკაზე წაიდეს—გაძხიარულდებაო; მის მგზავსად თუ კიდევ კაცს ღმერთმან ასეთი სიხარული მისცეს, რომ სოფლის ჯანრი აღარა ჰქონდესო, ისეც სიფლაზედ წაიდეს, მეორედ მოსვლა და სიკვდილიც მოიგონოსო. რა სულმწიფემ ეს წაიკითხა დიდათ იამა. რა დღემდა მონური ტანისამოსი ჩაიცვა, იდუმალ ცხენით გაეიდა და მიეიდა სასიფლაოზედ, ჯერ თავის მამა-პაპის საფლაზედ მიეიდა, იდგა და ისინი კურთხეით მოიხსენა, გამოეიდა, სულ საფლაკები დაიარა, შეხედა ერთი პატარა ბუმბაზი იდგა, აჭედამ ტეტხლის სანათლე გამოდიოდა; ბძანა სულმწიფემ წაკალ ენახვინ რა არისო; მიეიდა, შეხედა ნახა ოთხი დარიშაია, მუხლზედ თავი დაუდეთ, დარიშული ხირდა ასხიათ ჲ სძინავთ, პატარა ჩირაღი უდგათ და ას ენთება. ბძანა სულმწიფემ: არამც ჩემი მტერნი იყუნენო და ჩემდა წასახდენათ წამოსულიყუნენ, რომ შეეიდე და ამათის სულით წაეხდე ქვეყანა სიგიჟეში ჩამომართმეკსო, შეაღამისას უალაგო აღაგას რათ იარებოდაო; ჯერ აქ დაკვ-

დები და შეურჩებ. კგებს ამთიი რამ შეკიტეო, ერთი დიდი ქვა იდვა, იმაზედ შეუყდა სულმწიოფე და დაუწეო ეურება, ტოტა ხანა გამოვიდა ერთის ცხვარის დაცემინა, მას ცხვირის დაცემინებაზედ მათ სამთავე გამოელვიძათ, ღმერთს შეახვენეს, იდოცეს, დასხდნენ. იმ შეფრაოსმა თქვა: ჩვენ ოთხნი ამისანაირი ერთად შეკიყარენათ, ერთმანეთისა არა ვიცითრიო ან სადაურნი და რა სახქმეზედ რებულნი ვართო, დავსხდეთ კრთმანეთს ეამბოთ თვე-თავის ამბავიო. იმ სხვათ დავრიშთ უთხრეს კარგათ სთქვიო, რადგან შენ მოიგონე ბარეულად შენ გვიამბეო და მას უკან ჩვენ მოვახსენებთო.

აქა დიდი ვაჭრის შვილისაგან თავის ამბავის თქმა სამ დაურიშთან.

ამ შეფრაოსმა დავრიშმა წამოიწყო ორმ მეხლზედ, ამოიოხრა მწარეთ და მდეღარე ცრემლი კადმოყარა, ამდენი იტირა—მისის სიბრალულით სულმწიოფეც ტირიდა, თორემ ამ დავრიშებს რა დაეშლიათ იტირეს დიდხანს. რა ტირილისაგან ეული მოიბრუნა თქვა მან კაცმან: მე თქვენის ბანდაშიის ქვეყენის დიდი ვაჭრის შვილი ვარ, მამა ჩემი ასეთი მდიდარი და გამოჩენილი კაცი იეო, რომ უოველს ქვეყანას სასახლე, ბაზარი და დუქანი ჰქონდა, უოველი სულმწიოფის სალაროს ამი ატარებდა. ისეთი დიდი სულმწიოფე არ იეო, რომ უველა მამაჩემს არ იცნობდა, დიდს პატივს არ მოეპყრობდნენ, სახელოვანი კაცი იეო, სულმწიოფის დარი. ორი შვილი კეყანდით ერთი მე და ერთი ჩემზე უფროსი ქალი თავისიეე სიცოცხლეში გაათხოვა და თავისი ნასეეარი ქონება მას გაატანა. მე თხუთმეტის წლისა რომ შეეიქენ ღმერთი გაუწერა ჩემს უბედურებასა და მამა მოშიკდა. რა მამა ჩემმა თავისი სიკვდილი შეიტეო დამიძახა, მომეხვია, მაკოცა და მითხრა: შენ იცი და შენმა მამაშენობამ, რასაც შენს თავს კარგად მოეელი და მტრის გელისად არ გახდებიო, შენც იცი შენ-

ოვის საწუხარი არა დამიგდია რა, კალი არ დამრჩომია, შენი დის ხიერსკალიც გადამიხდია. ძმა არა გყავს და სხვა მოდაკე არავინ არის; ეს უძრავი ქონება შენთვის დამიგდია, მე ერთი სოდარის მეტი არა გამეკება რა, ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროს, გაიხარე და შეეჭეც, ცუდს ამარჭობას და ღვინის სმას ნუ გამოუდგები, თორემ სულ გაგიფუჭდება, ნურც ჩემს სულს დაიგიწუებ, ხანდისხან მასხენებდეო. გამოემეხლმა და მაიკვალა. დაგიწუე ტირილი და თავში ცემა, ამდარი ვიტირე და კიეც თავში, რომ თავპირი დავიმტვრიეე, სისხლში შედებული კიყავ. რა დიდ კაკრის სიკვდილი შეიტყეს, შეიყარნენ მრავლნი კაცნი და მომიტირეს დიდის მწუხარებით, შემის ქკეყანას დამარხეს მამა ჩემი, რაც იმათი წესი იყო ადრე უკეკს, მე ორმოცდღე კარში არ გამოვედ, მემის სულის სქმეს კასრულებდი. რა ორმოცი გათავდა, ერთ დღეს შეერთიდეუნენ ახალგაზდა ყმაწვილი კაცნი, მოვიდნენ კარზე, სოჯა შემოგზავნეს—ბეზიერგნის შვილის ნახვა გვინდაო, უთხარ მობძანდნენ მეთქი; შემოვიდნენ, დემისსდნენ გვერდით და ნუგეში მცეს და მითხრეს: ნუ ხარ აგრე მწუხარე, ყმაწვილი კაცი ხარო, იდხინე და უკეუარე, უკელანი სიკვდილისათვის დავბადებულკართო, რათ იქდაკ თავსაო, მემა მოკვდება და შვილი დარჩებაო, უკელას ასე მოსვდება, მემისთვის თავი არავის მოუკლავსო. თავისთ ფერი ემისთანა სიტყვა მითხრეს, დიდად შემეწონა, ასე გავეწყე, რომ ერთ წუთს კერ გავძლებდი; შეეეჩეე ღვინის სმასა, ასე რომ მუდამ მოკრავი კეკდე, რო უკუმჭირდის კიდეკ დავკეკდი, ასე რომ წკლიწადი გავიდა. ამ ეოფით ჩემმა ქონებამ ფუჭათ ჩაიარა, ეოკელიფერი განძი და საქონელი ღვინოზე გადავიკე; რომ არა დამრჩა რა სახსრად, ან აქლემი, ცხენი და ჯორი მეკანდა ღვინოზედ გადავიკე, აღარა დამრჩა რა, რაც მოსემსახურე მეკანდა სულ წავიდნენ, რაც იმ სახლში საფენი კეთინ იმის მეტი აღარა დამრჩა რა, ასიც შეეწყმე, დავრჩი ასე რომ აღარც მქონდა თავი შემეფარებინა. დავიწუე სიარული, მეჩითში მიველ და ერთ კუთხეში მიეკედე. არავინ დამინახოს მეთქი, მეთავკელებოდა, უკელა მიცნობდა, გამოჩნიდის კაცის შვილი კიყავ. ერთ ხანთ დავიბირე ჩემ დასთან წასკლა;

მაგრამ მამა მომიკვდა, ბეკურჯურ კაცი გამოგზავნა—დამშვიდება: მოდი შენის პირის ნახვა მაღირსოო, მამას ჩემისა შენს მეტი არავინ დამრჩომია, უბრალოთ ავადრჩებს ხუ გაჭეშებიო, ნურც მამის შენის სახლს დაჰკარგავ და ნურც შენსას გაფუჭებო. არც სიტყვა მოუსმინე და არც წავედ, იმდენი ქონება მოგცა და გაგისტუმრა, ჩემთან რა სალაპარაკო გაქვს მეთქი; მერე პირი აღარა მქონდა რო წავსულიყავ და კიყავ იმ მეჩითში, თხუთმეტი დღე არც მისვამს, არც მიჭამია, არც ადამიანი მინახავს, რა მდოლაჯი კაცი მოვიდოდა დაგამალებოდი, არ დამინახონ და არ მიცნან მეთქი, რა შამშალმა სქმე გამიჭირა, ღონე აღარა მქონდა, მეჩითიდამ გამოვედ და დავეგდე. ჩემის დის კაცი მეძებდა თურმე, ჩემი გაღარიბება შეეტყო და შეწუხებულიყო. იმისაც კოჭკილებოდა ჩემი ისე გადაგება და თავისი მასპის ოჯახის დამსობა; იმ კაცმა მიცნო მამკიდა ხელი, წამიყვანა. რა მიველდი ჩემი და ტირილით კარზე გამომეგება; რა ისე გაძხდარი მნახა დაიკივლა და გულს შემოეყარა, დიდი ხანი ვსუდო კგდო, მე კტირიდა; რა მობრუნდა შემიყვანა ერთ ხალათ სახლში, დამსვა საჯმელი მაჭამა, ცოტაო მოგბრუნდი, ბანაკს გამგზავნა, კარგათ მომბრო, მომიყვანა, ათასი თუმანი მომცა ქალით დაბეჭდილი და მითხრა: ძმაო, თავლთა ჩემთა ნათელო, ახლა იმათგათის ჭკუანას ქარგანი მიდის, შენც გაჰყევ, ეს თეთრი ასარგებლე, ღმერთს შენთვის დოვლათი მოუტია, ამ ერთ წელს ისეც შენის მამის ადგს იშოკნი. წადი მაიარ-მთაიარე, ქვეყანა ნახე, ჯკუა მოიეტე, ნუღარ დაიწყებ ბედოკლათობას და ღოთობას, თორემ ისეც უწუხლოთ გაგდახსკდები. მე რა პასუხი მქონდა—თავათ პირშავი კიყავ და უფრო შემარცხვანო, პირს კვლარ შევხედე, თავი დავკიდე და მოვახსენე: აქამდინაც სირეგვნით მომიყიდა თქვენი ურჩობა, ახლა რადგან ჩემი ცოდვის პასუხი არ მიყავ და შებრალება მაღირსე, თქვენს ურჩს ღმერთი რას მაზამს მეთქი.

ამ ღამეს ის იყო, მეორეს დღეს ადგა თითონ ჩემი და, წავედ ქარავანბაშთან და შემპყრდრა. წამიყვანა, ხუთასი თუმნის ფარჩა მიყიდა, ხუთასი თუმანი თეთრი გამატანა, მრავალი კაი სიტყვა დამრიგა, გამოკეისალმე ტირილით, ნუზღა გამატანა და წავედით სახსა-

ბულით. მრავალი უცხო სანახაობა კნახეთ. გზაზედ რა მოგეცდით ია-
სანის ქვეყნის სიახლოვეს იმ ღამეს იქ დადგნენ ჩვენი უფროსნი, მე
ბასტური კოხოვე ამალამ ქალაქში შეველ, ალაგს დავიწერ მეთქი.
რა წავედ ციხის კარს შეველ, კიდეც გათენდა, ჯერ კარი არ გა-
ღოთ, ვიცადე ცოტა ხანს, კნახე ერთი კაჟი კაცი გადმოდგა გალა-
ვანზე და ერთი ზანდუკი გადმოუშვა, დაგდო, შემოძახდა, გამეცი-
ნა და წავედ. დახს გამეკირდა, დიდხანს კიდექ—ვერ მიკედ რომ
ჭენახა რა იყო. გულში კთქი: უცილოდ მოპარული იყო და ასასუ-
ბა შეუტყეს, იმიტომ აქ გადმოაგდო და თითონ წავიდა, კიდეც
ასლთებს მეთქი, მასუკან წავიდებს. დიდი ხანი უცდერე, არავინ მო-
კედა, კახსენე ღმერთი მიველ და ავიღე, ცხენ წინ შემოვიდე,
წამოვიღე, გავშორდი ციხესა და მოველ კრთს მინდორში და დავდგი:
ზანდუკი ავხადე სანახაობად, ჩემის გონებით ასე მეგონა საჭონელი
ძეკს მეთქი, რა თავს ავხადე ასეთი სანახაობი კნახე ნეტამც არ მენახა:
ასეთი უებრო მზისაგან უბრწყინვალესი, მთვარის მზგავსად განთ-
ლებული ქალი იყო, იმის მშვენიერება კაცისაგან არ გამოითქმოდა,
თუ არ ზეცაერი, ქვეყანაზე არც დაბადებული და არც დაიბადება;
ბარი მთვარეს უგავდა, წარბი გოზ გაზიდულ ჯაის მშვილდსა,
თვალები მელნის ტბასა, ცხვირი და ტუჩი მშვენიერი, კაცის გონება
ვერ მისწვდებოდა, ტანი ალვა მოარულს, თმანი სავდებელს.
მის მზგავს მშვენებას კაცის გონება ვერ მისწვდება. ესე უებრო კეკლუ-
ცი ქალი ასე ჩანჯღით დაკუწვილი იყო, ერთი თითი ალაგი მთელი
არა რა ჰქონდა, სისხლს იმისი ბროლის მზგავსი ტანი შეეღება. რა
ისეთი უებრო მზე ისე უწყალოთ აგუწვილი კნახე, მზე ხთელი და-
მაბნელდა, დავიწყე თავში ცემა და ტირილი, ასე რომ ჩემი ტრემლი
ზედ დასდიოდა; რა ტრემლი პირზე დაეცა ტოტად სულობას მოკი-
და, თვალი ახილა და თქვა: შე წყეულო, რას მემართლებოდი, რა
დანაშაული მქონდა შენთანაო, ჩემის დიდის სიკეთის მაგიერი ეს იყო,
მე ხომ მომკალ და ღმერთან მოგეცეს მაგიერი პასუხი,—ესე თქვა
და გული შემოეყარა. რა იმისი ხმის ამოღება კნახე დიდად მაამა,
შეეფიცე მდუღრის ტრფიალით: მზეო თუ მე შენთვის შემეწუსებინოს

ღმერთმან მოძღეს ჴსუჱსი მეორედ მოსვლის დიდ საძართლშა, შენს მშვენიერებას როგორ გაჲმეტებდი მტრულად ასკუწაჲად; მობრუნდა და მითხრა: კინა ხარ ღუთიანი, რომ მოკვდე დამმარხე, ჩემი ტანი ჭრხო კაცმა არა ნახოსო. კიტარე ბეგრი, რალას კიქმოდი, ისეც შეკვეძ ცხენსა, ან ზანდუკი წინ შემოკიდგი და წაკელ, ციხის კარი გაელოთ, მეჭარაჯესა კაცი მიგიდოდა, შეგეცა ამათ და შეკელ ქალაქში, მაგელ ქარჯასლის ოდაბაშს ჭოხარი დიდი ქარჯასლა დაგაჯასტე, დიდი ქარჯანი მოგა მეთქი.—მითხრა—ძმაო, წამომეც და სადაც მოგეწონოს შენ დაიჯირე ადგილიო; წავეცე, რომელიც დიდი ქარჯასლა იყო დავიჭერეთ, ერთი ბატარა ოთახი იყო ზანდუკი იქ შეკიტანე, გავსხენ ზანდუკი, ამოვიყუანე ქალი, ქათიბი გავისადე ჭკეშ დაეცე და დავაწვინე, სმალი შემოვიხსენ დავკიდე, გამოკელ ცხენი საჯანიბოში დავაბი. მაკელ ქარჯასლას უფროსს შევესეწე ერთი და მეკას ავით და კარგი კქიმი მიშოკნე მეთქი. გამომატანა ერთი კაცი და ანიშნა ჯართ უფროსი არის და ამისთან მიიეკანეო; მიმიეკანა, ენასე ერთი ბატიოსანი კაცი იყო, სალამი მივართვი, ფლური წინ დაუთკალე, ერთი ავადმყოფი მეკას მობრძანდი მინახე, ის მოარჩინე და თქვენი გასამრჯელოს მეტობით მოგართმევ მეთქი.—მითხრა ადექ შეადეო წეიდეთო. წამოვიყუანე შეეედით შინ.—გვერდთ დაუჯდა, რა შესედა ერთი ასეთი სიდა შემომერა ხუთივე თითი პირზედ დამიჩნდა, წამადგა და გავიდა კარში. გავეეკ თანა, ხან გეხვეწე, ხან მუხლი გეხვიევე, ხან სელსა კკოცნიდი და არ დადგა, გავეეკ თანა, შეეფიცე ფიცითა ათასი თუმანი თეთრი მაქვს სათანო სულ შენ მოგეცემ, რამ ერთს ფულს არ დაგიკლებ; ეგებ ამეზავსე კისმე, შემის ქვეყნიდამ მოვიდოდი, იმანეთის ქვეყნიდამ სასდელეთ ვიეთარეთ, ერთს ხეფეზახა ადგას ჩამოვსდით, იმ ღამეს იქ დავდექით, რა ვიცოდით თე სანშია ადგილი იყო: მძინარეს ყუზასი დაგვესხა, დედ მამა და ძმა მოგიკლეს, მე მკვდრებში დავიმალე. როცა ყუზასები წავიდნენ, გამოკელ ჩემი დედა მამა და ძმა დავმარხე; მინდა ეს ჩემი დიც დამემარხა,—კნახე ტოტად სული ედგა, სწრაფად ზანდუკში ჩავაწვინე, ჭ მოვიყვანე. ეს არის ახლა შენ გეხვეწები: შენს ღმერთს მიმადლე და მო-

მარჩინე. რა თეთრი უქადე გამომეყა, ქარავანლის კართან რომ მაკვლ ჩემი უფროსინიც მოკიდოდნენ, ჩემი ამხანაგი კაცი მოკიდა მკითხა სად სდგახარო, უჩვენე ჩემი ადგილი, ერთი ნუხსა გამოკართოკი ჩემის ფონებისა, აქიმს მიუტანე ჩემი სიქონელი შენთვის მომიცია ეს კარგათ მომიარჩინე მეთქი. რა სიქონელი ნახა იმ კაცმა უფრო გულით დაუწყო ქადობა, რაც დიდი გაკრილი ჭქონდა გვირისტით გაუკერა, თხუთმეტამდინ მართლა მოარჩინა.

მე რომ სისარჯო ადარ მქონდა, რაც ათასღი, ტყენი, ან ჯორი მეკუნდა უკეთ გავიდე, სიწმედ სასმელში მიეკე; რა ერთი თვე გავიდა კარგათ მორჩენა მაბძანა, ერთი კარგი სიწმედი მიეიდე, რომ უეათზედ მომიეკნოსო, სასუსტის მეტი ადარა მიეწირს რაო. რა იმისგან ის გავიგონე დიდად მიამა. მიგრამ დაეკლონდი, რომ სახარჯო ადარა მქონდა, ზედ რომ კბა მეკეა იმის მეტი არა დამრჩომოდარა, თავი დავკიდე და სირცხვილით ხასუხი კეღარ მიეგე; შეწუხებული მნახა მაბძანა: რათ შეწუხდიო, აქნეა სახარჯო არა გქონდესო, სიწერელი და ქადლდი მომიტანე მიგასზედ ნუ სწუხარო. წაკელ სწრაფათ სიწერელი და ქადლდი მაკაროკი, ერთი ხატარა წიგნი დაწერა, ძანიშნა ჩორსო ბაზართან ერთი ხატარა ბაზარიაო, აქ ერთი ბერი კაცი ზიაო, ეს წიგნი იმას მიუტანეო.წაკელ როგორც მაბძანა იმ კაცს მიუტანე, რა ნახა დიდად იამა, წიგნს ჯოცა და თავზე დაიდგა,—მითხრა ძმაო მანდ მომიცადეო. სახლში შეკიდა, რა ცოტა სანი გამოკიდა ეს კაცი გამოკიდა, უკან მსხური მოსდეკდა, სუფრაში გასეკული ხელთ კწირა; რა სუფრა გნახე დიდათ მეწუინა, გულში დაეკგე არზეით სიწმედი როგორ ითხოკა მეთქი. უთხრა იმ მსხურს სადაც მიეიდეს ეს აქ მიიტანეო, წამოუძეღ და წამომეკა ეს კაცი. რა ჩემი სახლის კარზედ მიეკეღ უთხარ: ძმაო, კარგი დადე ჯა და შენ წადი მეთქი. წაკიდა ეს კაცი, გაკკარებულმა რომ ჯაიღე ხელში დაიდ ძმიმე იეო, გამიკვარდა რა არის მეთქი; რომ შეკიტანე ქალს წინ გაუშალე ოქროს ყაბი და ზარფეში იეო, რა ჯახადე ფიღურით ასე აკასო სუფრაში გადაცვინულიეო; გაიცინა იმ ქალმა და თქკა: შეხედე რა ცოტა გამოუგზაკნიაო იმ ღორისაო. დაიღ გამი-

კარდა, ან რათ გამოუგზავნა და ან ასე კადნიერად რად გაუწერა მეთქი და ან როდის გაიწერობებს მეთქი. მაბრძანა წადი ბაზარში საჭმელი რამ მოიტანე ვჭამოთ. წავედ საჭმელი მოვიტანე, დავსხედით ვჭამეთ, მერე მიბძანა წადი ერთი ხელი ტანისამოსი იყიდე შენთვის, ანანოში წადი და თავი მოიპრსეო. წავედ, რაც მიბძანა ყველა ვიყიდე, ანანოდამ გამოვედ, რა მივედ მიბძანა წადი ერთი სასელმწიფო სასახლე მოანახე და იყიდეო, უმრთებულოდ კდგევარ ქარვასლაში, თუ მოგეწონოს დახატე, თუ მომეწონა ვიყიდე და იქ წავიდეთო. წავედ დავიარე, ერთი კარგი სასელმწიფო სასახლე ვნახე, დიდად მომეწონა, გადავსტე მივარდი. დიდ ხამს და მოიწონა,— იყიდა. მიბძანა წადი ორხუმბიც იყიდეო, წავედ სიფენი სამხს თუმნად ვიყიდე, სასახლე მოვფინე, ერთი ჩარჩამი უყიდე ქილს და რა დაღამდა წაედათ იმ სახლში,—დიდ მომეწონა. მეორეს დღეს მიბძანა: წადი მეფის კარზედ რომ ერთი ბაზარია, ერთი კვა კაცი ზის, დიდ მშენიერია, ბევრი უნდება თავს ადგანან, თითონ ოქროს სელზე ზის, ჩემი ტანისამოსი აქეს მიყიდე და მოიტანე. რა მივედ ბაზარში ვნახე ის კაცი დუქანში ოქროს სელზე იჯდა. დიდათ მომეწონა და მეუცხოვა; რა დამინახა სელიდამ გადმოხტა, წინ მომეგება, მომესალა და ხელი მომეიდა, თავისთან დამსვა, ტკბილათ მომიკითხა და მითხრა: ძმაო, რას გაურჯიხარ, რა გენებება ძიბძანე, თქვენს სამსახურზე მზად ვარო. მადლი მოვახსენე და უთხარ ქალური ტანასამოსი მინდა მეთქი; მიბრძანა ადვილი სამსახურია, ჯერ ტოტა სუზმე ამეო. მე შორს დაუწერე—სიქმე მაქვს მეთქი, არ გამიშვა, ტოტა რამ ბოზა და არაყი მოატანინა, მაგრამ ამასთანა ჩემ ყამშიაც არ მენახა, ადგექ წამოსასელოდ, დიდად მიფიცა ნუ წახვალო, რა არ მომეშა შეფიცე წავალ და მალე მოვალ მეთქი. ტანისამოსი გამომიტანა დიდ ძმიმედ ნაქსოვი ძვირფასი, ოთხი ხელი ტანისამოსი ავიღე. სამოცი თეთრი მიკე, დიდ შორს დაიწერა, შეკერესდი რატომ არ მირთმეკს მეთქი. რა ასე მოწყენილი მნახა ხუთი თეთრი აიღო და მითხრა: ძმაო, შენს წყენას მოკერიდე, კისერ ამიტო ავიღე, თორემ არც ამას აკიღებდიო. ადგექ წამოველ, დიდხანს უკან მომ-

დიკა, დამფიცა ამაღამ ისეკ მოდიო და ღხინი ვნახოთო; წამოეკედ ის ტანისამოსი ჭალს მოუტანე, ჩაიცვა ასე კეკონა ტანზე გაუწუკეა კისმეო. მკითხა როგორ დაგიხვდაო; უამბე როგორც დამიხვდა. მაბძანა წადი კაი ღხინი ნახეო. მე მოკახსენე თქვენ მარტო როგორ გაგიშოთ მეთქი. მაბძანა ჩემი ნურა გეკვირებარაო; ძალით გამგზავნა თორემ მე წასვლა არ მინდოდა. რა მიკედ ის კუტი კარზედ მედოდა, რა დამინახა დიდათ იამა, სული მომეიდა ბიდისკენ წამიყვანა, თითიდ თორმეტი სხვა უმწეოლი კუტებიც დაჭეპტოყა, ბიღი დიდათ შრომეწონა, კთქვი სამოთხე თუ არაის ამის მზგავსი მეთქი. მრავალი ჭეკრი თრანეკედთ ხმა ისმოდა. დავსხედით. ბროლის მინებით ღვინო მოიტანა, კარგი მკერედნი სკრავს უკრავდნენ, ის ღიმე და მეორე დღე წკართით ღხინი ვნახეთ. მეორეს დღეს უთხარ: თქვენ რომ მეჩანგე გეპესთ რატომ არ მიჩვენეთ მეთქი, დიაღ იამა, ადგა თითონ შეკიდა და გამოიყვანა; დიაღ ტურფა და კეკლუცი ქალი იყო, მისი შეკენება არ გაცვდებოდა; დაჯდა, რა ჩანგს მოზიდა ასეთ ტკბილ ხმაზე დაუკრა, რომ კინც აქ კისსედით ცნება მიგეკედა. სიმი დღე და ღიმე კისსედით, ასე გაკშტერდით, არც გეისოძს და არც გეიკმაია, მე აქაკ დამძინა. რა მეოთხე დღე გათენდა გამომეკვიძა, ღვინოც შეკუმქარებოდა, კარგათ რბილ ქვეშაგებში გიწექ, მონები თავს მადგნენ და მემსხურებოდნენ, ის ჩემი მსხვინძელი შინ შესულიყო. აკდეგ ტანთ ჩავიცვი, აბანოს წავედ, ღვინიანი ტანი დავიბანე, გამოკედ შინ შევედ; მაგრამ დიაღ მრცხვენოდა და კიდეც მეშინოდა იმ, დენი რომ დავიგეიანე არ გამიწურეს მეთქი. რა მიკედ კარი დურეკემოკიდა კარი გამიღო. მე სიორცხვილით ოფლი მდიოდა და ბოდიშს კითხოვდი. ქალმა გამიცინა და მიბძანა: დიაღ ტუდ სქმეზედ სწუხართ, ეგ შენი ბრალი არ არაის, დარბაზს შესვლა შენს ხელთ არაის და გამოსვლა ჰატრონისაო; რა ერთმა კუტმა დაგჰატიჟა შუა ჯამაში ხომ კერ ადგებოდიო. მოდი დაკსხდეთ, მიამბე რა ნახეო. შეკედით, დავსხედით, ეკედა მოკახსენე ან როგორ დაგიხვდა და როგორ კიდხინეთ, ან ის მეჩანგე როგორ მოიყვანა. მაბძანა ჰქ ასეთი წესია, რომ გორც ერთმა კუტმა თეთრი ასესხოს კისმეს და მისი გადასდა უნდა,

ისე დავხტაკებოს გადასდა უნდაო, კისდა შენ დაჭვატაკებო. მე მო-
კახსენე იმას მზგავსად მე როგორ დავსდვე მეთქი. მაშასა შენ ნუ
სწუხარ, ასლავე ამაღამისათვის დაჭვატაკო. დიდად შეწუხდი.
მგრამ მასი ბაბანებას უარი არ შემეძლო; მიკედ იმას კეთილ და კნა-
ხე იმან თავის ალაგს იყვდა, რა დამანახა ადგა, მიმიწვია, ტოტა ღვი-
ნის მოსაქარკებელი თითონაც წამა და მეც მიწამა. ტოტას ხანს უკან
დავეხეტიეთ, მითხრა ბატონი სარო, ვითა უფროსი ძმისას ეგრე შე-
თან გაიხლებიო. მტირე ხანს კისხედით, ღხინი კანახეთ, მტირე ხაუზ-
მე კეხეთ, რაკი კსკით კარგათ დაეზარხოშდით. რა ტოტა მოღიმ-
და მე ვიდგე წასასვლელად, მითხრა ჯერ იმისი წამოსვლა არ მინდა-
და; მაგრამ წელში სელი ჩამიგდო და ისე წამომეკა. მე დაიღ მეწუ-
სებოდა, რომ არა მეგულებოდარა,—ხან სიმთვრალე მოვიგონე, ხან-
წაიჭკე. მითხრა ძმაო, რატომ ვგრე იქ, ადე შინ წავიდეთ სარჩსვი-
დიაო; რა ადარ მომეშვა მეტი რა ღონე მქონდა—წავედით; რა ჩემი
ქუჩის კარს მიეკედით დაგვილი და მორწყული დამხვდა, გამეკვირ-
და კის დაუგვია მეთქი. რა ჩვენი კარი გამოჩნდა დიდი შეურიდობა
იყო და მრავალი სულ ჯოხიანი კაცები იდგნენ, მე დიდად გამეკვირ-
და და გულში კითქრე კაი თუ სიმოარვალით გზა ვუქცეე და სხვა-
კან მოველ მეთქი.—დავდეგი და კითქრობდი.—მითხრა, ძმაო რას
თქრობ, წაკედეთო. რა მიკედით წინ მოგვეგებნენ ოქროს მხარ მუ-
ზაჯანი და ხელ ჯოხიანნი, ხელთ ოქროს ჯოხები ეჭირათ. სალამი
მოგვეცეს, სულ ოქრო ქსოვილი თვანდაზათ დაგვიფინეს. წვრილს
უულებს ხელთ მუშაი და ამბარი კეწარათ და გვეკმეკდნენ და კარდის
წყალს გვაპურებდნენ; მეჩანგანი სამღერით წინ მოგვიძღოდეს და
ისე შეკედით. რა ეს დიდება კნახე დიდად გაკეიერდი და კსთქვი:
ნეტარ კისენი კინ არიან მეთქი. ამ კაცს უფრო უკეიერდი ასეთი დი-
დების პატრონი კინ არისო. სასლი სამოთხის მზგავსად მოერთოთ.
მრავალი თვრინეელი ოქროს ყოფაზებით კეიდა. უცხოს სმით გაძღობ-
დენ, რომ მეკედით სასიხლეში ოქროშკედის ორხუებით, მარგალი-
ტის სუზნით და მარგალიტის დორით შემკული იყო. მურასად მორ-
თული მონები წამოდგნენ წინ, სახელმწიფო აირაღი, მურასა ოქროს

სხდებიით მორთული იყო სასახლე; დაესხედით, ჭიდეც და ეთხარ ოქვენ აქ დაბძანდით და მეც სწრაფად გიახლები მეთქი. გამოვედ ახლები დავიარე, ის ქალი ვერსად ვიპოვნე; ქვეყით ჩავედ, ვნახე ახლადამ სინათლე გამოდიოდა, შევედ ვნახე საამზე ეჯდა მწვანდს წვეკვინებდა, რა დამინახა გამიწურა წიდი ოქ დაჯექ, რას იარებიო, სარეთებულით დღინი ჰჩვენო. მონებს ზოგს გაუწურე, ზოგს წყალობა ებოძე, რომ იმ კაცს შენი ეგონოსო, რა სმაში შეხვიდეთ ჭერსინდეც მოეყვანინეო. წამოვედ დავსხედით, დიდ კარგი ღვინი ვნახეთ. რა მართლა დავზარხოშდით ეთხარ; რა ოქნება ესენც თქვენი ახლები, მეწინდეც მოეყვანინო მეთქი. კეცი გავზავნე მოეყვანინა, შევეოესი ღვინი ვნახეთ. სამი დღე და სამი ღამე სეფრა ეულებლად ვსვით; რა შეგეწუნდა დავიძინეთ, სამი დღე მეძინა. რა გამოვეღვიძ მრე ამოსულიყო, ეჯდეც, ეოველი ღვთისგან განაჩენი იქ იყო; მეგრეს აღარც ქალი იყო და აღარც სტუმრები, ერთი ცოლობი გრძელად გახვეული ბედელს ეყუდა. კოქჩი ვნახვე ის რა არის მეთქი, მიველ და გავხსენ, ვნახე ის კეცი ოქის მეწინეით ეულ გამოცრიალება არიან, ოქს ზარი დამეცა, შიშით თრთოლა მომიეიდა. გამოვედ ის ქალი კემებე კეღარსად ვიპოვნე, კოქჩი ეტიღოდ ქვეყი იყო მეთქი და ეშმაკობით მომატეუა. შეგხედე ერთი ცხენიანი კეცი მოდიოდა, კოქჩი ეტიღოდ ამაოი ჰატრონია შეეტეეია ამათი დახოცეს მოეა და მეც მომეღალეს მეთქი. წავედ კარს ეჯან დავიმალე, მინდა ის კეცი მომეედა და იმ ღამეს გავეპარეოეყე, ვნახე და ვინც იმ ღამეს რო მონები გემსახურებდენ იმათგანი იყო; ეთხარ დღითისგანამც წეეული ხართ თქვენც და თქვენი გრძნება ბატონიცა, რათ დამდგეით იმ ჰატიოსანის ძმისგან ეფერა სეყარდის სისხლი, რას ემართლებოდით, თუ სიმტერო სჭმე გქონდათ სხვაგან რატომ არ ეიტრეთ მეთქი. მითხრა ემართლების გრძნების თქმასია, ის შენს ფიქრშია და შენთან გამომგზავნა, შენ ვედ ახსენებო; რა გრეის თავისი ემა მოეღა, შენ რა სისხლის მეითხვი ხარო. თუ მართლს ამბობ წამიეყვანე მეთქი. მიველ სელმწიფის კარზე მოშორებით სე იდგა, მე იქ დამაგდო, წავედ ის კეცი, ხოეათ ეხეეესი მოიეყვანა, მან

მითხრა სულთმამდინ მანდ იყავიო: რა დაღამდა ხოჯას არამში შე-
მიყვანა, დიდ კარგი ბადი იყო, სკამები იდგა, მამიყვანა დამსა-
თითონ შეკედა; რა ლოტა ხანი გამოხდა გამოვიდა იგი ქალი, და
ად მძიმედ სამკაულით მორთული იყო, თავს სახელმწიფო გვირგვი-
ნი ედგა, ორმოცამდინ დართული ქალის ჯარი თან მოსდევდა,— თ-
ქსთქვა მთავარ მოჯარ და კარსკვლავნი უკან მოსდევნენ. მოვიდა და
ჯდა, მეც დავჯდომა მიბძანა. მეტის გაკვირვებით მტერიცით ვიჯე-
ტკბილით მომიკითხა და მიბძანა შენი სათავრნო მაშინ ჩემზედ რა და-
სარჯო, მოკახსენე ითასი თუმანი მეთქი. მიბძანა თუ სარეგლობა
გექნა რაერთი დაგიჯდებოდაო. მოკახსენე თუ კარგათ მესარეგლა
სამი ითასი თუმანი შეიქმნებოდა მეთქი. მიბძანა დიდათ მებრალება
ღმერთმან იცის, რომ დიდი კალი დამდეკ შენის გასაჯილობითაო,
ღმერთი გაგიხდის, ალალი მიყავ შენი ამბავი. ხოჯას ანიშნა, ხო-
ჯამ ქისა მოიტანა, წინ მიკიდა, ხუთი ითასი თუმანი მეკის ამაშია,
ადგა ქალი და წავიდა. მე კალთას მოკეკიდე და უთხარ: იმ ღვთის
მადლსა რომელმან ღმერთმან დაგიბადა, ერთი სიტყვა მითქვენით მეთ-
ქი.— გაიცინა და თქვა თქვიო. მოკახსენე: მე ხომ გზა არ კიცი და
კერც შენს სამოთხეს მოვშორდები, მაშინ მწყრათ აკუწკილმა ღმერთი
დამთიცე, რომ დამმარხეო; მე ითასი თუმანი გაკიღე და მოგარჩი-
ნე იმი ფასით. ეს ხუთი ითასი თუმანი ერთს უულს მიე და თა-
კი გამაგდებინოს, ასეთ ალაგს დამმარხოს, თვეში ერთხელ მობძან-
დე და შენდობა მიბძანო მეთქი. სიცილით ადგა და წავიდა. კიდეკ
გაუდეგ, სიტყვა მინდა მეთქო, მე ხოჯებმა გამომგდეს, ქალი წავიდა.

მე წამოკეკელ, მეჩითში შეკეკელ, მრავალი კიტირე და კიეც თავში
ორმოცი დღე ამ მწუხარებით კიეჯე, კინც მოვიდოდა ჩემი სიბრა-
ლულით იტირებდა, გავხდი ავათ, ასე რომ სიკვდილზე მიეიწერე.
წავიდნენ იმ ხოჯათ უფროსს უამბეს ჩემი შეკირკება; მოვიდა მნა-
ხა, დიდ ბევრი იტირა ჩემის სიბრალულით. წავიდა იმ ქალს უთხ-
რა ღმერთს რა ხასუსს მისცემ, იმდენი ღვაწლი დაგდგა და ისე
უპატრონოთ კვდებაო. ქალი დაიხ შეწუხებული იყო და ებძანა შენს
სახლში მიიყვანე და ჩემი აქიმი დაუყენო, თუ მორჩა იმ ჩემ უულებ-

ში იყოს და თუ მოკვდა სადც ანდერძი თქვას იქ დამარხონ. ხოკამ წამოიყვანა თავის სახლში, დამწყვინა, აქიმი დამიყენა, მე კერა გაკეთეც რა. რა დაღამდა თითონ მობრძანდა, გვერთ დამიჯდა და თავის ხელით ბანბათ წამალს მაწურებდა,—ისე ხელი შემიწყო. ორმოცამდინ უცონო კიდეკ, რა ორმოცი შესრულდა ცნობას მოკვეთ და თვალი აკასილე. რა თვალ ახილული მნახა დიდათ იამა, დმერთს ჰადლობა შესწირა, რომ ამისი სატოდაობა არა გნახონ. რა უკეთ ქვაქვნ და ფესი მიწუსარდის ყოკეულ ღამ მოკიდის ერთის მახლით არკი დგინო და საკმეული მოიტანის, თითონაც მიირთმეკდა და მეც ასმეკდა, კარგათ შემაქცეკდა, იღხინებდა და წაკიდოდა. სრულად ოკრში. ერთ ღამეს მობრძანდა ერთს რასმეს გკითხამო, მოკახსენე ობრძანე მეთქი. ახლა ხომ მოხჩიო, მითხარ შენი გულის წადილი რა არისო, მე რომ კითრები და ესე ხშირად გნახავ სულ ასე არ იქნებაო, შენი დიდი სიბრალული მქონდა და შენი ჭირნახული კერ ვკიეწუე, თორემ კერ მოკიდოდაო; ახლა სწორე მითხარ რა გწადიანო, შენს თავს რას უშირობო. მე კერ ბეკრი კიტირე და ისიც ჩემი სიბრალულით ტიროდა, მერე კერ ღმერთი კითვიცე, რაც გკითხო არ გკმეწერე მეთქი და მერე კკითხე: ის კაცი რათ მოჰკვდა, რა დაგიშავა, მიბრძანე და მერე ჩემს გულის ფიქრს მოგახსენებ მეთქი. მიბრძანა: შენ კე არ გკითხავის, მაგრამ რადგანაც მითვიცე უკეღას გაიმხობო.

მე ამ ამანეთის სელმწიფის ქალი კარო, ჩემს მეტი შვილი არ ჰყვანთო; დიდათ უყვარკარ სელმწიფეს და სახელმწიფოდ მზდიდნენო, ჩემის სიამოკნისთვის სულ დიდის კაცის ქალები მასლაკნო, დღე და ღამ სმასა და შეჭვეკაში კიყუკიო: ასე შეკეჩვეე დკინოსა, რა გამოშქარდის, თრთოლა მომიედოდის. დედ-მამა ჩემის წყენისათვის არ დამიშლიდნენ, ამ ყოფით კლხინობდა. მამა ჩემი ურემის სელმწიფის მოსარჯე არის, კქვს თქვს იქ დჰყოფენ, დიდის ძკნით და ფეშქაშით შეკეგებენ და რა მოკლენ კქვს თქვს აქ იქნებაო; მე კო თქვენ [illegible] და იქ [illegible] დკლეკდი, რომ ჩემი დკესასყუ[illegible] წკა[illegible] დიეცი წამაკადოდ. რა ჩემმა კო-

დამ მნახა, მითხრა: ბოზო მიიროთვი, ხელმწიფის შვილო, დიაღ კა
ქციფს მოგცემსო. მე დიდად გამიკვირდა ბოზო რა ვარის მეთქი, შ
არ გამეგონა იმის შეტად, მოიტანე კინხო მეთქი; წაიდა, იყიდა
რა მოვიდა ერთი ჴილარა ბიჭი თან მოიყვანა, ისეთი დაღლეული
ჩოხა ეცვა, არ ეტყობოდა სისე თუ რა იყო, ქაჩალი ცხვირზე ჩა
მოსდგომოდა და მუწუკები, ერთი დაგლეჯული ბოხოხი ეხურა, ბოზი
სკვნე სურა სული ეწვირა; რა შეიხედე გული ამერია. დილას უთხრა
ეს როგორ მოიყვანე მეთქი. დილამ მიწუინა და მითხრა: შენ რა
სელმწიფის შვილი ხარ და ეს გელახა, ღვთის წინ ორნიგე ერთად წა
დგებითო, ისეთი სიტუკა უნდა სთქვას დიდმა კაცმა, რომ ღმერთი
არ ეწუინოსო. დილამ ბოზო დასხა დალეკა, მერე ქალებს მიართმა
ქალებმა დიახ მაიროვეს, შენ დაგლიგე და მომეწონა, ღვინისაგან იმის
შეგრო გავეწუე. ჩემს გამზდელს უბრძანე ის სალინე თეთრით აუსოს
ბიჭი წაეიდე, ყოველ დღე თითო სალინეს მოატანდეო თეთრით აუმ
სებდი. დიდი ხანი გამოვიდა, თურმე ის ბიჭი საკვირველი მახუ
შარი იყო. კარზე მოახლეები სუმრობას დაუწყებდნენ. ერთ დღეს
მოახლეებთან დაიწუა კაიცილი, მე ვეკითხე ვინ არის მეთქი. დილა
მითხრა ის ქაჩალი ბიჭია, დაიდ კარგი მახუმარია, მოახლეები ეხუმ
რებიან და იმისთვისა კაიცილო. უბრძანე შემოგვყვანინე. დილამ დაუწყო
დახვრეკა, იმანაც ტკბილათ ხასუხი მიუგო; დიაღ მიამა იმითი სუმ
ბობა, ჩემს გამზდელს უბრძანე იქნება ის თეთრი სალინე არ იყოს
ისდა ფლურით აუსებდე სოლმე მეთქი. იმ დღის შემდეგ სულ ფლუ
რით უკსებდა, მაგრამ არც კაბა ჩაიცვა და არც ბოხოხი გაიხიცვლა.
ერთ დღეს კლხინობდით, მე უბრძანე ამდენს ფლურს და თეთრს გა
ყევ როგორ არ გაიხიცვლე ეგ ბოხოხი და კაბა მეთქი. ქაჩალმა
ტაშიდი დაიწყო და თქვა: მე ობოლი კარ, მამა ჩემს ჩემი ოსტა
ტის ფული ემირთა, მამა მომიკვდა, დედა ჩემმა კაღის მიცემა ვე
შეიძლო, მე გირანათ მიმცა, დედაც მომიკვდა, დაკრჩი გირანათ, რა
საც მაბოძებ იმასთან მიმაჭკნე და რით გამოგიცვლიო. მე შემებრალა
და კეთილი იცი ბოზის გაგეთება მეთქი, მან მომიგო კარგათ კიცი
ლაღს უთხარ თუ შეუძლიან ქუნქარის იარაღი უშოვნე, შენს სა

ხლოკეს დუქანი გაუმართა, დასვა და აგეთოს მეოქა. დილამ ადრე ადგა უეიდა და დუქანში დასვა. ასეთი ბოზა გამოსადა, ოსტატისაზე უკეთესი. მოგუგუნეს, ოვე დაკბენინე, ქახილი მოუწრიხე და კარგათ მოკრთა, დიდ სასიამოვნო შეიქმნა; მე დიდ ხუმრობას ვყუოობდი, ბიჭი სელმწიფის შეილებში ადარ კრჩეკოდა, დიდათ ვწუალობდი, უიმისოთ ლხინი ადარ მიხმებოდა. ვინცა ნახა, რომ კარგი უმა იყო, სვეწნა და ქრთამის ძლევა დაუწუეს, დიდად გამდიდრდა, ჩემის გულისათვის ჩემი დედმამაც სწუალობდნენ, დიდს ზიტიკს აძლევდნენ, კისთვისაც შუა შემოვიდოდა გაურიგებელი არ დარჩებოდა. მედუქნობა ადარ ინდომა, მაში ჩემის გერაქ იარაღობა ვქოქე, ჩემს სასლის კრთი სასელმწიფო სასახლე უეიდე, კარი ჩემს სასლში გამოკლებიან, რადესაც ლხინად დავსხდებოდით იქიდამ შემოეიუანდით და კილესენდით ჩემთან შუხდილის ქალებითა. დიდ ხანს იმ უოფათ კიეყეით. ერთ დღეს დიდ მოწუენილი შემოვიდა, მარკალი გეცადე მაგრამ კერ გავიმხიარულე, კითიცე რათ მოგიწუენია მითხარ მეოქა; მარიგო: ერთს სასელმწიფო ბიჭსა ჰყიდიან, ას თუმნათ, სასყიდელად მინდა და ფული არა მაქვსო. იმისთვისა ვწუხვარო. ვიბრძანე მაგაზე ნუ მოიწუენ, კარგათ გვილხინე, მე გიყიდი, ასი არა და თუნდ სამასი თუმანი იყოს, რადგან აგრე მოგწონებია მეთქი. გამხიარულდა, მაგრამ კელაინდელი ლხინი აღარ გვიჩუენა, ასი თუმანი მიეე ბიღი უეიდე, ჩვენც დაგვესტიე, ბიღი ასე მომეწონა რომ დღეთა ჩემთა შინა იმისი მგზავსი ბიღი არ მენახა, დილ უცხო სანახაო: მრავალ ფერი ფრინველი, უცხოს სმით მგალობელნი, უცხო ფერნი უვავილთა სურნელების ფშვენა, რა გინდ გაიხელებული ავთმოყოფი შეეუენთ, ის სურნელის სუნის ყნოსით განიკურნებოდნენ. დავყავით დიდი ხანი ლხინით, თუ ის ბიჭი შხიარულად იეოს, ჩვენც უცხო ლხინი კნახით, რა ის მოიწუენდის ჩვენც კერას კისაამოვნებდით.

კრთს დღეს დილ უმეტესად მოწუენილი შემოვიდა, ვკეთხე რაღაზე მოგიწუენია მეთქი, მან მითხრა კრთს მეფესა ჰყიდიან და ას მეწუსეა თქვენ რომ არა გეყავსთო. შეკასტუე რომ ოვესითვის ჩოლად უნდოდა, ათასი თუმანი მიეე და უეიდე. მოიეუანა დილ

კარგი მეჩანგე იყო, ამისკენ მიეკე. ერთ დღესა დაუძახე მოდი გვალხინე მეთქი, შემოეუალა არ შემიძლიან სელმწიფის შეიღო, ნუ გაძიწურებიო. აგდექით ჩვენ წავედით. ისხდნენ და ღხინობდნენ. რა ჩვენი მოსვლა შეიტყო, ტოლობაში გაეხარა და კენესა დაიწო. შევიტუე რომ სტეუოდა, ჩვენი მოსვლა ეწუინა, მცირე ხანს დავსხედით, ავდექით და წამოვედით. მეორეს დღეს კაცი გუგზავნეო, ეთქით შინ არ არისო. დაიღ მეწუინა და ჩემი იმდენი ჭირნახული შეინანე და ეთქი: რა უუო იმ თავ ღათვანს მეთქი, ზოგნი მტრობდნენ ჩემ კერძ მხლებელნი და აბეზღებდნენ, ეიფიქრე ამათ არ დაუჯერებ მეთქი და არამც ტეუილად აბეზღებდნენ. რა დაღამდა ფეხი მისწუნარდა, აგდექ ქვეშაგებიდამ და წავედ მის სადგომს, არავინ დამიხედა, ერთი ბატარა გოგო იყო, იმასა ეკითხე შენი ბატონები სად არიან მეთქი. გოგომ მითხრა: აქ ხელმწიფის შვილი არ მოგვასვენებსო, ახლ ნაუად ბაღში წავიდნენო. დაიღ მეწუინა და ეთქი რასაც მეუბნებიან თურმე ტეუილი არ ეოფილა, მაგრამ მტრის ენა არ იყოს კიდეე შეიტეობ მეთქი, წავედ მარტო, ბაღში ენასე, ხის ქვეშ ისხდნენ და სვამდნენ. დიდ ხანს უეურე, მეჩანგემ დამინახა, ხელში ავსე ოქროს თასი ეჭირა, უთხრა იმ ვირშაკს ქალს—ხედავ არც აქ დაგეცხსნაო, რა იმანაც დამინახა სწრაფათ წამოხტა და მითხრა: რას გადმეგიდე, რით გერ აიღე ჩემზე ხელიო. მე დავწუე მეჭარა და წურომა. მეჩანგემ უთხრა: კაცად არ იხსენებიე თუ ეხლავ არ მოჰკლამო. ხანჯალი ამოაღო, რომელიც მე ძვირფასად უეიდე, დამიწუო ჩხვლეტა და ამკუწა, როგორც შენ მინახე; თავის ფიქრით მე მკვდარი ეგებონე, ზანდუკში ჩამდვა, წუალში გადაგდება ენდომა და მეტის საბჭარით კენერა გაეგორა, ღმერთმა ჩემი სამართლე შეიბრალა, რომ ხმელზე დაეგდი. შენ ღმერთმან ჩემად ნუგეშად გამოგაჩინა. დამიწუეს იმანა და ვირად არავის უთხრეს, ეთაკილებოდათ. ჩემი დედ-მამა ურემაის სელმწიფესთან იეუნენ, მერე დედა მოგიდა და მამა სელმწიფეს არ გამოეშვა. რა ჩემი დაკარგვა შეეტეო დიდი კაება იყო არამში; მაგრამ არ გამოაჩინეს. შენ რომ წიგნი გაგატანე და ფლური გამოეგზავნა, ის იმისი ოსტატი იყო, ჩემი წუალობით გაგეთებული. იმან ჩემი

სიკეთე ისე დაისწავლა, ერთის ცუდის ბარათის ნახვით ისე გაიხარა, იმან იმდენი ჩემი სიკეთე კერა დაინახა რა. ეს მაიმხო ქალმა. დიდად შემებრალა და კვლდრე იმ ღამეს ისე სწრაფად სად მოვმზადდე იმდენი სახელმწიფო იარაღი. მიბრძანა: შენ რომ დასავტიეებლად გაგგზავნე მე ჩადრი დაგიხურე და ჩემს სადგომში მიგელ, დეგ ას მუხლს მოგესვიე, შენდობა ვთხოვე. რა მნახა დიდად გამოწურა და მიბრძანა: რადგან დაიკარგე ნეტავი არ გამოჩენილიყავო, არც გავრის სარცხვენელად ტოტსალი იყოო, ახლავ თავლიდამ მომშორდიო; მე შეშინება არა დამიშავებია რა, უცილო ჩემი თავ გასავალი ფიცით შეკვეთე. რა ჩემი იმდენი სასჯელი და სიმართლე შეიტყო ღმერთს მადლობა შესწირა და ჩემის ნახვისათვის გამხიარულდა, მერე ვთხოვე თქვენის ქარხანის იარაღი ამაღამ მათხოვე, სვალ იამანსა და ჩემ სიმართლეს თქვენ წინაშე ჭსტნობთ, მერე რაც შეგტოდო ის გარდამხდეგინე მეთქი, მიბოძა და წამოვედ. მამი ჩემის მოსვლენი მოვასხი და ჯარიც ამოვიყარეო. რა ეს დასრულა, მიბრძანა შენი დიდი სიბრალული მაქვს. თუ შენ ასე გულ-მტკივნეულად გაგისტუმრე და აგიტყდა რამე, ღრმერთი კეთილს არ მომტეგსო. მეორე ესა ორი თვეა გაშინჯავ და შენი სჯული დიად მომწონა, ჭეშმარიტი და წმინდა სჯული გქონიაო, ჩვენს სჯულზე გული აგვარე, კერპთ-მსახურნი და ბუთის მლოცავნი კართო, შენ გამოგეგები წავიდეთო. რა მისგან ეს მოწყალების სმა გავიგონე, სიხარულით გულმა თრთოლა დამიწყო და მრავალი წერილის სიტყვა კმცენ და სჯულის საქმე შეგვგონე. მართლათ გული გამოეცვალა: მიბრძანა მზათ იყავ, როდესაც ღამე მოვიდე წავიდეთო; წავიდა, ორი დღე აღარ გამოვიდა, ყოველ ღამ კარში ვიდექ და ველოდი. რა შუაღამე შეიქმნა მესამე ღამეს ენახე კეტრად მოკაზმული იარაღით მობრძანდა, ხელთ ხურჯინი ეჭირა, ერთი თავის სამკაულით და თავლ-მარგალიტით სავსე, მეორე ფულურით და თეთრით. მიბრძანა დადგომის დონე აღარ არის, წავიდეთო. საჯინიბოში შევიდა, ორი კარგი ბედაური გამოიყვანა, შეკაზმა, შეესხედით და წავედით ტხენის ჭენებით ამ გზაზე. სულ მაფიცებდა და მითხრა: ღვთის წინაშე შენის ამაგის თავით არ გაგი-

მტუუნდიო, შენ იცი და შენმა ღმერთმა, როგორც ჩემს სიყვარულზედ მტკიცედ აქმნებიო. მე ამდენი დიდება და სასელმწიფო შენის გულისთვის დავთმე და გამოგყვე, შენც არ მიღალატო და არ დამაგდო; მეც შეკფიცე საშინელის ფიცით სუყუნოთ შენი მოსამსახურე კიყო მეთქი და შენს ბრძანებას არ გადავიდე. რა გული შეკვერე ფიცით,—დღე და ღამე კიარეთ, ერთს დიდ წუალს მიეკედით, ფონი კერა კპოვეი დიდი მინდორი და სიცხე იყო, სამი დღე სან აღმა უარე, სან დღმა, კერა გავაწყეთრა. ერთი ჰსტარა სე იდგა, ის ქალი აქ დაესვი, წამოკეკლ სამი დღე და ღამე კემებე, ერთ ალგს ფონი კიპოვნე, მიკეკ კნასე, ქალი აღარ დამსკდა; დაგშეშუნდი, მრავალი კემებე, კეღარა გავიგე რა. იქაკ ნაიმანის ქალაქში წავედ, ერთი თკე იქ დავყავ მებინაში. წამოკეკლ ერთ უდაბურ მთაზე აკედ, ჩემის ფიქრით მინდორა იქიდამ თავი გადმომეგდო და მომკვდარვიყავ. რა ზეკით აკედ ერთი ღვთის მოყვარე კაცი დამხვდა, იღოტვიდა. რა ისე გაგიკებული მნახა დამიძახა, ამბავი მკითხა; მე ეკედა ჩემი თავ გადასავალი უამბე და ესქე უთხარ მინდორა კლდიდამ თავი გადმეგდო და მომკვდარვიყავ. გაიცინა და მითხრა: უმაწვილი ხარ, შენს სულს საშიშკოთ ნუ გახდიო, წადი კონსტანტინე პოლში, იქ სამი სჩკა ამხანაგი შეგხვდებაო თითოს ბათლაბზე, შენსკით დაკარგული ხელმწიფეც უშვიდო არის. თქვენის მისკით ღმერთი ამას ძეს მისცემს და იმის შვილით თქვენ თქვენს ბედს ეწვიითო. ხელს კკოცნე იმ კაცსა, წამოკეკლ აქ თქვენ შეგხვდით, იმ კაცის სიტყვა ამაზედ მენიშნა, რომ თქვენ შეგხვდით, ამას იქით ღმერთი რას მაზამს არ კიცი. რა მან დაკრიშმან გაათკა, მეორემ წამოიჩოქა.

ᲐᲠᲘ ᲛᲔᲝᲠᲔ. ᲓᲐᲕᲘᲗᲘᲡ ᲔᲠᲔᲜᲘᲡ ᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲘᲡ ᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ ᲗᲐ-ᲕᲘᲡ ᲐᲛᲔᲜᲘᲡ ᲗᲥᲛᲐ ᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲘᲡ ᲒᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲔᲑᲐ.

ჯერ მარჯვენა იტიარა და მერე თქვა: მე თქვენი ბანდა ერანის ხელმწიფეის შია მანუჩრის შვილი ვარ, მამა ჩემი ჩემს მეტი შვილი ერა ჰყვანდა, მეშვიდრედ მე გამამეფოდა. რა თხუთმეტის წლისა შე-ვიქენ ნადირობას გავეწყე, უფროსი ეროი ნადირობას კიყვარ. ერთს დღეს თორმეტის დღის სანადირო წავედი. ვინადირეთ და კარგათ შევიქეცით, ორმოცი დღე იქ დავყავით, დღე ვნადირობდით და ღა-მე კლხინობდით. ერთს დღეს ადრე ავდექი და შორით გამოვედ მინ-დორში, ერთი ცხო ჯერანი ვნახე, რომ ამისოანა ჩემს მოსწრე-ბაში არ მენახა: ცხოთ შესამებული თავი, თითი ზურგი, წითელი მუქელი, შავი ფესები, ყვითელი რქები და ყურები ოქროსი, იმ ფე-რად ტანზედ, რაც ფერადი სთქვა ყოველის ფერადისაგან ჩაინის მზგავსად შესამებული იყო. რა ვნახე დაშქარს უბრძანე, ყველამ ალ-ყა მოვკვლეს, დაშუშეითო საგდებლის სროლა, სიკვდილი არ მეწადა, კერ დავიჯერეთ, ალყიდამ გაიქცა და წავედა. ჯარს უბრძანე თქვენა გზედაჯს და ფოსებს; თქვენ აქ მოიცადეთ, მე წავალ მარტოკა სა-დამოდან კიდე ეგება ტოტხალი დავიჭირო, არ მოკვლამ ისე მოკი-ყვან მეთქი. ბევრი მიშვება ჯარმა, მაგრამ არ დაეშალე: იქ წასვლი-სათვის რა ბევრი ჯარი მინდა, ისეც მალე მოკბრუნდები მეთქი. ჯა-რი იქ დავიგდე, იმ ჯეირანს გავუდეგ, რა მიკხლოკდი ასე გაიქცის, თვალწინ დამეკარგის; რა ტოტად მოკშორდი, დადგის ძალენ დაწე-ვის, სანამ ზედ არ შეკიდგი არ დაიძრადის, რა ახლოს მივიდი კი-დევ გაიქცის,—კერ დავიჭირე დღიდე. გული გადმოვვარდა ქ ვთქვი თუნდ ანგელოზიც იყოს კერ დაეთმობ, ისარი კვსროლე, ფეხში მო-ხვდა, ერთ გამოთხრილ კლდეში შევიდა, კიდევ დაეძებ, იქაც ჩა-ვარ ჭკუაშ ჩამოვხდი კიღრეც. გათენებამდინ იქ კიყავ,—ვფიქრობდი დილაზე ვნახავ და დაშქარში წავალ; რა გათენდა მიკვლ კლდის კარ-

თან, კაცის ლაპარაკი გამოდიოდა: ვინც ეს შენ გიყო და ჩემი შუ წუხებული გული უფრო შეაწუხა, ღმერთსა ვსთხოვ ჩემსავით დასოს. რა ეს გაიგონე შეკედლ, ერთი ბერი კაცი ზის შაგით მოსილი, ჯვირნის თავი კალთაში უძევს და მდუღარე ცრემლით ტირის და კალერსებს: ჩემო ნუგეშის მცემელო, ჩემი სვედის უკუ მურელო, როგორღა ვიცოცხლო; შენ მეგანდი ჩემი სვედის მაჭირვებლად და შენის უურებით სულს ვიბრუნებდი. წაკვეგ სალამი მიეგე, სედს კოკტე, შენდობა ვთხოვე: არ ვიცოდი, თორემ ასთ მოშისდა, ალალი მიყავ მეთქი. მან მითხრა შეიდო ღმერთმან შეგინდოს, რადგან არა გეცოდინა. მოდი დაჯეო, დაკვეკ ისრის ხერი ამოაჩრთვით, დაკოდილი შეუხვიეთ, საუზმე მოიტანა გესპამეთ, ჩემი ვინაობა მკითხა მე უკეთ ჭკრილად მოახსენე. მცირე ხანს უკან ადგა ოგი კაცი, ერთ მხარეს ფარდა ეფარა ასწია და შეკიდა, ენახე ტირიფისა და თივაში ცეშის სმა მესმა; მიკედ ფარდამ მოფარებით შეკსედე, ენახე ერთი ფრანგეთლით თეთრი ტანისამოსით მოსილი ქალი იკდა იმისთანა თვალდ-ტანადი, ამისთანა არ კამეგონა. იგი შოსხნი კაცი მის წინ თავ მოხდილი იდგა და ტირადა, ხან მუხლს ესკეოდა და ხან ფეხს, ხან მუხლმოყრით ესკეწებოდა; მაგრამ იგი მზის მზგავსი ქალი ხმას არა სცემდა, წურემით იყო. უმწეობაის ქარმა ამიტანა, იმ კაცის სასიკედლოთ გული მითქმიდა და ვექედი. ამ თვალფიან კაცს ეს უამხანაგო ქალი სად მოუტანია და ტყვეთ უზის, ასე ქვეყანა როგორ გაოხრდა, რომ ამისთანა ეგზანა სქმე უქნია. ბატარა ხანს უკან ის კაცი გამოვიდა, მე დიდ გუწუერ—ღვთისაგან არ გეშინიან ამისთანა ცოდვა უმოგარი მზის მზგავსი ქალი ტყვეთ გაზის მეთქი; გაიცინა და მითხრა: თუ შენის თავისთვის ბედნიერება გსურს ამ ამბის კითხვას დაეხსენო, თორემ ბოლოს სინანული არას გარგებსო. მე დიდად კეთილ არ იქნება თუ არ მეტყვი მეთქი. შედი ამას ჰკითხე და ის გეტყვისო. შეკედ ფრანგეთლად ქედი მოვიხადე, სალამი მივართვი, არც სალამი ჩამომართვა და არც შემომხედა,—მივახლოვდი და უთხარ: მზეო უღრუბლოვ, თხუთმეტი დღის გავსილო მთვარეო, რათა სარ მოწყენით, რატომ არას მიბრძანებ, თუ იმ კაცმა შეგცოდა, მე სომ დანაშაული არა

მაქვსრა, მე რად მიწურებით, მიბრძანეთ და მე გადავსდგებით ამ კაცსა. არც იმით რამ მიბრძანა. მიკვდ და უთხარ მდგომრის ტრემდით თუ არას მიბრძანებ, ამ ჩემის სანდლით თქვენს წინ თავს მოგეკლავ. მიკვდ მეტს მოკვსიე, ვინახე ქვა იყო უტხოთ ნახატი, რომ მანამ კაცი სულით არ გაშინჯვდა ვერ შეატყობდა სურათია თუ ადამიანია, რა ვინახე დიდდ გავკვირდი და ამ კაცის მოკვდა დავაპირე, გამოკვდ და უთხარ: შენ, ქალო, ეს რა ეშმაკობა მოგიგონია, ვინდა ქვეყანა მოატყუო და ეშმაკის გზაზე წაიყვანო, ამაზე იდოტო და ალოტო ქვეყანა, ასლაც თავს გავაგდებინებ მეთქი. მან მითხრა ანა გული უმაწვილობის ქარით საქსე გაქვსო. შენ რომ ჯვარი მომაკლ მე დაგწუკვლე, კიტოდი შენც ჩემს ცხირში გაებმოდი, დაგხსენ რას აქნეკ მაკის ამბავსაო, თუ ჩემ რჯულს იგითხავ მე ჭეშმარიტს ღმერთს კიდოლავ და არა ამისაო. დიდდ შემშინდა და მეხვეწა: მებრალები, მაჩალა ერთი ხარო, წადი შენს სასულმწიფოს მიეპატრონე. მე სკვნათ დიდით შეკვეწუხე,—მითხრა ხომ არ დაიშალე, დაჯე გაიმბობო.— მითხრა: მე მისრეთის უფროსის კაცის შვილი ვიყავ, დიდდ გამოჩენილი სასულოვანი კაცარი შეკიქენ, ქვეყანა არ დამრჩა უნასავი; რაც დიდი კაცარნი იყვნენ მე გამომყვებოდნენ და მრავალს სარგებლობას აქმოდენ. სოფრანგეთისაკენ აყვმზადენით, რაც უტხო და ძვირფასი იყო მრავალი ვიყიდეთ, წავედით, მრავალი კაცარი გამომყვა, მრავალი დღე ღხინით და შექცევით ვიარეთ. სოფრანგეთს მივედით, დიდ დიდი და კრცელი ქალაქი იყო, დიდი წყალი ჩამოდიოდა, ერთი უდიდესი ქალაქი წყალს აქით იყო; შევედით, ქარვასლებში ჩამოვსდით, სასპენძლები ჩამოვსდეთ და მივალაგეთ. კარზე გამოკვდ ვნახე ერთი ხოკა და ერთი ჩადრიანი დედაკაცი მოვიდოდნენ, შეკიტყვე სელმწიფის კარიდამ იყვნენ, წინ მიეგებე, მოკითხეთ, სადგომს შეუძედ. მკითხეს ამ კაცარი უფროსი რომელიაო, მე მოკასსენე მე კარ მეთქი: თუ შენა სარ სელმწიფის ქალი გაბრძანებასო, რაც უტხო ძვირფასი ნიეთი გქონდეს წამოიღეო. აქედგ ტოტა რამ ფეშქაშე ამით მივართი, თქვენ წაბრძანდით მეც გაისვდები მეთქი. რა წავედნენ რაც მე მქონდა და რაც არა სხვათ გამოკართვი ძვირფასი ნიეთი და ფარჩა

წაეიღე, კარზე მიეკარ, სოჯები შემიძღვნეს, შეგეწყალე ქალის ჯარი გაცხე, რომ სიმრავლემ და სიტურფემ გამაკვირა. შემიყვანეს სადაც ქალი იჯდა, რა დავინახე დიდხან გავცქეროდი, ალაგიდამ ვერ დარ დავიძარ. რა ცნობას მოველე თავისი კეტი, ქალი ისეთი მოსიდი იყო, მის მშვენება და სიტურფე რალა მოგახსენო: სურათი თვით შენის თვალით ნახე, ეს იმას ასრე არ ემზგავსებაის, ვითა ეროი საწუალი ბიჭი შენ.

დიდხან დაფიქრებული იჯდა, მერე ამოიოხრა და მითხრა: მუსალმა რა გაქვს მოიტანო, მივართვა გაშალა და ნახა, მაბრძანა დღეს წადიო, ხვალ მოდი თავისი წაიღეო. გამოვბრუნდი შინ მიველ, იმ ღამეს სულ იმ ქალის მშვენიერებას ვფიქრობდი, ამისთანა მნათობი ანგელოზი თუა, თორემ ადამიანის შვილი არ იქნება მეთქი. რა ვითენდა ხელმწიფის კარზე მიველ, ხოჯამ მითხრა აჭამდინ სად იყავ, ხელმწიფის შვილი მოგელოდაო; შევედ როგორც მენახა ისე იყო, მაბრძანა მოდი მუსალიმო დაჯექიო. დავჯექ, შარბათი და ხილი მოატანინა, მიბოძა და მაბრძანა: სულ შენი სათვინო რასა იქსო, მოვახსენე ათი ათასი თუმანი. მაბრძანა თუ კარგი ვაჭრობა მოგიგიდეს რა დაგიჯდებაო, მე მოვახსენე თუ კარგა ვაჭრობა მოგიგიდეს ხუთი ათასი თუმანი სარგებლობა მექნება; მაბრძანა ეს შენი თავრჩა რა თასიანი არისო, მე მოვახსენე მაგისი თასი თქვენის ჭირის სანაცვლოო იყოს მეთქი, თქვენი წუალობის მეტი სისა არა მინდარა მეთქი. ეგ როგორ იქნებაო, მუსლუმს ანიშნა. წადიო, ერთი ქისა თეთრი მოიტანა, შვიდი ათასი თუმანიაო. ეს, რაც სარგებლობას იქმოდი, ეს თეთრი მომიტიაო, ერთს სამსახურს დაგდებ—თუ შეგიძლიან ახლავ ხვრობა დამიდგეო. მოვახსენე თქვენ სამსახურზე თავ დადებულ კარ თქვენთვის საგანდილი ღხინით მიმიხედნია მეთქი. მაბრძანა თუ მართალს ამბობ, ახლავ წადი და ამხანაგი წუალს აქეთ გაგზავნე, შენ თავ კაცად აქ მოდი, სანა გაგზავნო და გავატანო რამე, შენ იცი და შენმა ღმერთმა, თუ არისად გამტეხო. შევფიცე თქვენს სიდუმლოს როგორ კეტური კისმე მეთქი. წავედ ჩემ ამხანაგთ უთხარ: ჰე დაიღე მძღავრი ხელმწიფეს, მიზეზი არა მოგეგონოსრა და არ წავხდი-

ას, წუალს აქით რომ ზღის, დიაღ მოწუალე სულმწოფეს ამბობენ,
წავიდეთ მეთქი. დამიჯერეს, ამაკ წამს ბარგი ხომალდში ჩავწუეს
წავიდნენ. მე წავალ, ჩემი თეთრი დარჩომილია სულმწოფის ქალ-
ან, გამოკირომეკ და მეც მალე მოგეწეთ მეთქი. ისინი გავისტუმ-
ე, მე წამოკელ ქალთან, შეკედ, მარტო იყდა. მაბძანა: თუ შეგი-
დიან და არ გამიტუნდები, ჩემს დარდს გეტუეიო, თუ არა ღმერთ-
ს გიშველოს ისეკ წადიო. მე მოკახსენე: რასაც მაბრძანებ, თუნდ
ოკოსთში გამგზაკონ, თქენი დურჩება არ შემიძლიან მეთქი. მაბ-
ძანა ახა თუ მართალს ამბობო: ორი წიგნი მომცა და ერთი თავი-
ი ბეშედი, ამ ქალაქს რომ გასცილდები ერთი ბილა და ბილის კარ-
ე ერთი კაცი ზის, სახელად სოსრო ჰქვიან, ამასთან მიდი, ეს ბე-
ედი მიე, შენ გამობრუნდი, კინც ამან გითხრას, ეს წიგნი ამას მიუ-
ანე და ამისი ამბავი შემატუობინო. შეკედ ცხენზე და წავედ.

ერთი დიდი თავლ უწდომელი ბილა დამისვდა, კარზე შეურე-
ლობა, იყო, ერთი კაცი ოქროს სელზე იყდა, კითქრე უცილოდ
ეს იქნება მეთქი. ცხენიდამ ჩამოკსე, სალამი მიკართვი, — მაბრძანა
უცხოს კისმე გეგსარო, მე მოკახსენე კაცკარი კარ. ერთი უცხო ბე-
ედი მაქვს, შეურილობა კნახე, ეგება იყოდოს კინმე მეთქი. მაბრძა-
ა მიჩვენო. მიკართვი. გაკვირვებულმა წერომით შემომხედა და არა
ამაბრძანარა. მცირე ხანს უკან ხალხი წავიდა, მე კიდეგ, სული მომ-
კიდა, ერთს კუთხეში მამიყვანა და მკითხა: კინ მოგცა, ან ამისი
ბატრონი რით იცან. ამ ამბისა შენ რა იცოდიო. მე შევფიცე, ამის
მეტი არა ვიცირა: სულმწოფის ქალმა მომცა ერთი ქვა და ორი
წიგნი, შენთან გამომგზავნა, კინც ამან გითხრას ამას მიეციო. მაბრ-
ძანა: თუ ამის გამოგზავნილი ხარ, შენ მაგ ბილში კინც დაგხვდეს
ამას მიეო. შეკედ სულიერი კერა კნახე, ფრინველთ გარდა, ერთ
ალაგს კნახე ერთი დიდი ფოლადის ყუფაზი კედა, შიგ ერთი გმირის
მზგავსი ახლაგზდა უმწეოდი კაცი იყდა, მუხლზედ თავი ედგა და
ტიროდა. მე ამის მზგავსი მშვენიერი ფალავნური უმწეოდი კაცი არ
მინახავს, ამისმა სიტურფემ ამ ქალის მშვენიერება დამაგიწუა, წავედ
სალამი მიკე. რა შემომხედა მაბრძანა: ძმაო თავი რათ გამოგიმეტე-

ბაა, ამ ღვთისა და კაცისაგან გაწირულთან როგორ შემოხვედრა. ვაჭ
ის წიგნები მაკართვი და ქალის მაგიერ მოკითხვა მოუხსენე და ამის
შეწუხებისათვის დიდი მწუსარება მოუხსენე. წიგნი წაიკითხა, მრავალჯერ
იტირა, მეტი ტირილით დაბნდა, უსულოს გვანდა, წყალი დაასხეს
ძლივ მოუბრუნეს; ის უმწეოლი ტირილა, მისი სიბრალულით მეც მრა
კვლი ვტირე. მან უმწეოლმა მიბრძანა: ძმაო, წადი და ასე მოახსენ
ჩემის გულისათვის ნუ სწუსარ, ჩემი სიქმე წასულა ღვთისაგან გამო
მეტებული და კაცთაგან მოძულებული. უბედურათ დავრჩით, ღმერთს
ჩემზე ხელი აუღია, რომ ჩემი მამცდობა და ისლა კერ მივახმარე, ჩე
მის ძორჩენის იმედი, და ეყავ მშვიდობითო, თან ცხელის ცრემლით
ტირალა. ანაზდად დაშქრის ხმა მოესმა, რომელმ ბაღში მოდიოდა, შეკ
ხედე ხმის კლავ დავინახე, მრავალი კაცნი ხმალ ამოღებულნი მორ
ბოდნენ, კრთა სავსარული დიდი შავი კაცი შემოვიდა, სულთ შეშფო
რი დასტი კერა. რა დამინახა მომკარდა, მე შიშით აღგიდამ კერ
დავიძარ, მოვიდა თავში დასტი დამკრა, ასე დავბნდი მკვდარივით
დეკეცი, კელარა გავიგერა რა ქნეს. რა სულად მოკედ ორ კაცს
ზურგი კედი, კრთმანერთს კუბნებოდნენ სწრაფად აირე დვმარსო
თო, სულმწიფის შვილი რომ თავის ბიძაშვილს მოჰკლავს, უკურთ.
მე დუსხე: თუ ღმერთი გრწამსთ მკვდარი კარ თუ ცოცხალი. კა
ცანათ და მითხრეს: თუ ცოცხალი არა სარ როგორ დაბრუკობ. მე
კიდევ კეთეც რა ამბავი იყო, რათ მომკლეს, სულმწიფის შვილი კი
არის და ან მისი ბიძაშვილი, ან რათა ჰკლავს. ეს ამბავი შენგან
მოხდა და ჩვენ ამბავს გვკითხავო. მე შეკეთეც არა კიცი რა მეთქი.
მათ მითხრეს: შენ რომ წიგნი გაგატანა ის ხელმწიფის შვილიაო დ
უთხზაში რომ კაკი კაცი იკდა, ის იმის ბიძაშვილიაო; შენ რომ წიგნი
მიგიტანია, კიდასაც სულმწიფისათვის მოუხსენებია და ქალი დაუბზ
დებია, ფიცხლაკ კარი მოგისიათ, შენ ასე მკვდრის ხორბაზე და
გაგდეს; ის უმწეოლი წაიყვანეს. ქალს მამისათვის ხორბა მიუცია ის
კაკი ამდენ ქალმა უნდა მოკლას. რა შეკიტეკ შეკეხვეწე მეც თან წა
მიეკანეთ მეყურებინეთ მეთქი. წაკედით, მეფის არამში მიეკედით, კრთ
ხეს ქვეშ დაასხედით და უყურებდით. ხელმწიფე ტახტზე იჯდა მრა-

კვლი დიდებულნი თავს ადგნენ, მრავალი სანთლებია კუთო, მცირე სანს უკან მრავალის კარით მოვიდა, მამას გვერთ დუჯდა, წკვიდნენ ის უმწვილი უფაზიდამ გამოიყვანეს, ზაფრანის ფერად შექნილიყო, დიდად დალონებულიყო, ხირ და ხირ ხუზე მაკრეს, ნაზირმა სმალი ამოიღო და იმ ქალს მისცა. ადგა ქალი ხლმით შუუტია, სმალი შორს გასტყორცნა და იმ უმწვილს მუხლზე მოეხვია და უთხრა: ეს ამიტომ მოვიკონე, რომ შენი ნახვა მღირსებოდა და შენდობა მეთხოვნა, ვიცი ეს უღმერთო კაცი მოუკლავს არ გაგიშვებს და ჩემის მიზეზით ბევრი ავი საქმე მოხდებოა. ადალი მიყავ რაც შაგიწუსო. ასეთი ტირილი და კვება შეიქმნა, რომ ქვასაც ტირილი მოუვიდოდა ამითი სიტოდაობით. სელმწიფემ ეგზირს უბრძანა: ეგ გინდოდა, რომ ამ უნამუსო ქალმა ასე ქვეყანაში შეგარცხვინა, წადი გამოათრიეო. მიიდნენ, ძლივ მოაშორეს, ეგზირმა სელმწიფის შიშით სმალი აიღო და წაიდა, უმწვილი უნდა მოეკლა, ანაზდათ ერთი ხიდან ისარი გამოვარდა და ეგზირი მოკვდა. წეიმესაეთ ისმის სროლა შეიქმნა, კინაღამ სელმწიფეც მოკლეს, ერთი არეულობა მოხდა, მრავალი კაცი დაიხოცა, უველანი დაიფანტნენ, მე ფეხზე დგომის ღონე აღარა მქონდა, შიშით დავბნდი, მკვდარივით ვეგდე. სელმწიფის ქალს გამოეკლო, მე ასე უსულო მნახა—შეეებრალე, უბრძანა წაიღეთ ეგ სიწუალი დამარხეთო. მოვიდნენ, მნახეს კიდეე სული მედგა; მოახსენეს კიდეე ცოცხალიაო როგორ დაგმარხოთო. იმან და უბრძანა: წაიყვანეთ თავის სადგომში დაწვინეთ, ექიმი დაუყენეთო, მაგის ცოდოში არ ჩაგდგეო.

ბე არც ერთის გრძნობა არა მქონდა, უგონოდ ვიგდე, როდესაც მოვბრუნდი, ვნახე ჩემ სახლში ვიწექ, ექიმი მწვალობდა, დიდად გავოცდი და კერას მიმხვდარვიყავ თუ რა მოხდა: ჩამეყარდა სევდა და ვიყავ განცვიფრებული, ქარვანი ვიყარა—წავედით. მე სასლიც შემძაგდა და ქონებაც; ამ ადგას რომ მოვედით მომეწონა, მხატვარი მოვიყვანე, ეს სურათი დავახატვინე, ერთი თან შემდელი ყული მყვანდა, ჩემი სიცოცხლეზედი იმას ვიგე და რაც ერთის კვლს ცხოვრება მოუსდება მე დავიკერე,—ვარ აქ მასიქეთ და იმ სურათის შე-

სედვით კლისოვრობ. წედიწედში კრთხედ ჩემი უედა მოკა სახლიდ
და ტან სიცმედს მომიტანს და წკა. რა ბერმა კიცმა ეს ამბავი დახსრ
და, ჩამოკარდა გედში სეკედა და მრავედს კესკეწე გზა მახწკედე წ
კედ მეთქი. ბერმა კიცმა მითხრა ნუ გიდა შენი თავის დაღუპვი
იქ კერას გახდებით. ხან სედს კიკოტე, ხან მუხლს გეხვიე, და
შეკვბრედე.—მითხრა: სომ არ დიშედე, სიტყვით განაშებო, თი
რემ შენც ხედკ ჩემს მეტი კარკანს მეკე, რომ გზა გახწკედსი
სიტყვით ასე მანიშნა, მეგონა სწორეთ მინახავს მეთქი. ჩემი ცხენ
და სახედმწიფო ტანისამოსი იმ კიტთან დაკიტდე, კრთი გდახის ჩე
ხა ჩავიცვი, გამოვედსდე და წკედე. მრავედი დღე და ღამე მოკ
სვენებედ, კრისგან უმადედ გიარე, რეტ გზაზე ცხრა ჯგადმხდ
რო მოგახსენოთ შეგაწუხებთ. მეეჭვე თვეს სიფრანგეთს ჩავედ
კრთი წედიწედი იქ კიყავ, კრა კიცმა არ გამიგითხა, კრა სახლში შე
მიშვა კანმე. რასაც ქუჩაში ან ნახარში დამიდახდის, იქ დავწეებო
დი, დიდზე კედგებოდი, ბაზარში ბერს კითხედი, უმაწვილებ
ქკას დამიშებდნენ და დამიწუებდნენ დახმედკას, რა შეუტკდი დაიხ
ხებდნენ გიყი კაცი მოკიდაო, შვილებს მიმასეკდნენ, კიცები ძახდე
ბავით გამომიდგებოდნენ. დიდად შეკწუხდი და ჩემ თავს კგმობდ
წამოსედისთვის. კრთს დღეს ბაზარში ჩავედ, კრთი უკირიდი დ
კაცანა შეიქნა, ასეთი რომ მეორედ მოსკდის გკნდა. კიცით დედ
კიცებმენ მორბოდნენ და იძახდნენ გიყი მოკიდაო, გზები გაუშვეს
სედ ბაზარში და სახლებში შეცკეკდნენ. კითხედე წკედ და კნახ
მეთქი. კნსკ: ასე დიდი კაცი მოდიოდა, რომ იმისი სიდიდე გ
მიკვირდა, სედში დასტი ეჭირა, სკგდებედი სარტყედში ჩამოკ
სმედი კრტყა, სპილოსკვით ხიროთ ხერეული მოსკედოდა, თკედი სი
ხედის ტბის უგკახდა, უკან ოთხს კარგად მორთედ უმაწვილებს ს
კიცე კჭირათ, წინ ის კაცი მოუძედდა. რა სოსრო ბაზარში მი
კიდა დაკგეკინა, დასტი მიწაზე დადგა, საკიცე წინ დაიდგა,
უმაწვილები უკან დადგნენ, მკვდარ წინ დაიჩოქა, თავში ცემით იტ
რა და მოსთქვამდა სახრახლოს სმით. მისის სიბრძედით უოკედ
სედი ტირდა, თავი სედ დაიმტერაა სკიტეზე, სასხდში მოისე

ა. მე ამდენი ვიტირე დავბნდი. რო მოვბრუნდი ვხედავ ის კაცი, ახლა ალი, უმწეველებმა საკვირველი ალის წეველნენ, მე უკან გავეცი, გამსახლეს დაბრუნდი, მოგკლავსო. არ დავიშალე სიბრალული მიეცა ქალი, ერთი კაცი მომეწია ნუ მისჯავ, კეთილ მოგკლავსო, რათ გაგიმეტებ თავი სასიკვდილოთაო. მე ასე თავ მოძაგებული ვიყავ სიკვდილი შენატრებოდა; რო შევიპყარ კაცს ჭკლავდა უფრო გაბოროტებ. ეგება მოიკლას და მოვრჩე ამდენ სატანჯველს შეთქი. ერთია ალი რკინის კარი გაიღეს, შევიდნენ და სკაცეც შეიტანეს, კარი ალურეს. მე დავრჩი კარზე, მცირე ხანს უკან გავიგონე ერთმა ამ ქმნილებისგანმა და მითხრა: კაი შენი ბრალი, რა გიყო ხარო, რათ მოიკალ თავი, მოდი გეძახის. შევედ, დიდ დიდი ხალმწიფური სასალი იყო, ტახტზე ის საკაც ედგა, დაწოლა ის კაცი იყადა, დახტი გვერთ ედგა, თავი დაეფინა, ზედაც მზგავსად ტრემალის გუსა კალთაში ედგა და გულ ამოსკვნით ტიროდა. დიდხან ვიდექ, რა შემომხედა სალამი მიეცი, ალიო დახტი დასკრაფით მომაქნია, მიკედ და მუხლს მოგუსვეე: ღვთის მადლს მომკალ, მე ამისთვის გამოგიდექ მომკალ და ამდენ მწუხარებას დამხსენ შეთქი. რა ისე თვ გამოიტებული მნახა დიდ შეკვირდა, დახტი დაიგდო. კრთა ასეთი სალა შემომკრა წვიქვეს, კრთი ასთი დაბნედილი კედე. რა მოვბრუნდი ვნახე ჩემი თავი კალთაში ედვა. ვდექ და მოკრძალებით დავდექ, მაბრძანა კიბი სკრო, აკრე სასიკვდილოდ თავი არ გეწყალვინოს, დიდ შემებრალეო, დაჯე მაიმბე შენი ამბავიო, თუ რომ შემიძლიან გიშველიო. მიველე, რაც თავს გარდამხდომოდა ყველა ვუამბე, დიდხან არა თქვა რა,—ამოიოხრა და თქვა: იმ ღვთისაგან დაწყეველილის თაობაზე რამდენი კაი კაკაცი მომკვდარიო. მასუკან თავისი ამბავი მიამბო: ამ მკვდრის რომ სედავ, ჩემი სელმწიფის შვილია და მე ამისი დიდის შვილი კარო. ამას რომ მამა მოუკვდა, ეს უმწეველი ობოლი დარჩა. რა თავისი სიკვდილის დღე შეიტყო, სელმწიფეს თავის ძმას დაუძახა და უთხრა: მე ხომ კვდებიო და შვილი ჯერ მრჩება, მინდოდა ჩემსავე სიცოცხლეში შენი ქალი ჩემი შვილისთვის მიმეცა, სელმწიფეო დამესვა და ჩვენ ღვთის სამსახურს შევდგომო-

დითო, არ დამაცდა სოფელმა. შენ იცი როგორც ჩემ შვილს ო
ლობას არ დაჰნეკვ, როცა სულმწოფობა შეიძლოს შენი ქალი შორთ
ქორწილი უყავ, სახელმწიფო ამას დაულოცე და შენ ღვთისაგან შეგ
ცოდების მოტევება ითხოვო. რა ეს დასრულა მაიცადა. ძმა ბა
ტონად დაჯდა, ეს უმწეოდ დიდად უფერდა სულმწიფეს, ცოლსა
მოაკვდა. ამ უმწეოების მამის ერთი ლამაზი ხასა ჰყვანდა—ის შეირ
თო. ის ქალი დედაცი ამ უმწეოების დედისგან გულნაკლული იო
ამ უმწეოზე ჯავრი იყარა, აბეზღებდა და აძულებდა თავის ბიძას
თურმე კუთხდა, თუ შენთვის კარგი გინდა ამას ნუ აცოცხლებო
თორემ არ მოგასვენებსო. ამდენს შადგა ის წყეული დედაცი ბიძას
გული გამოუცავდა. რა ეს უმწეოდ მოიზარდა, ვფიქრობდით ჩვენ
მემკვიდრის ჭიდი დაგეჯდება სულმწიფეთაო. კეზიარც მტრობდა, შ
მიეიდა და იმანაც სულმწიფესთან დაიბეზღა. სულმწიფემ ბრძანა, რო
გორ დაკარგო, რომ ჯარმა არ შეიტუოსო, კეზიარმა მოახსენა კარ
ში ნუ გაუშვებ გიეობა მოუგონოთო. ქმაში დაუჭერს, დაგდეს ხმა, შ
გებეყდაო, დაიბეს, ასმეკედნენ ჭამალსა, აჭიმა დაიწიეს. მოეიდა აჭი
მა, ქვეყანაში მოახსენა: უფრო გებეყდებაო, სანამ დაიკვიანდეს ერთი
რეინის ყუფაზა გაეკეთეთ, იმაში ჩასვით და ბიღში დაჰეიდეთო. წაი
ყვანეს ის უმწეოდი, ეუფაზაში ჩასვეს, ბიღში დაჰეიდეს, დაუწეეს
წამალის სმეეა. ის ქალი რომ თავის ბიძისა დანაშნული იო, სსკა
ადარ ითხოვა; ის უმწეოდი ისე სიტანჯეეში იო, ქალი დიდად
უფერდა. იმ კაცის ხელით მისწერა ქალმა: სადამდინ აჭებიო, აჭ
მე ჯარს შეეყრი, ერთს დღეს გამოდი და სულმწიფეთ დაჯეო, ამდე
ნი შენზე უსამართლობა მეშინიან ღმერთმა მე არა მეითხოსო. თურ
მე ერთმა წყეულმა მოახსენა გასცა, წაიდა სულმწიფეს მოახსენა,
უმწეოდი გამოეუცხეს, სიკედილი კერ გაუბედეს, ჯარის შიში ჰქონ
დათ. კეზიარი მიეიდა ქალს უთხრა: შენისთანა ხელმწიფის შვილს
როგორ გებრება, რომ ქვეყანა შენ გძრახვიანო, სულმწიფის
შვილი თავის ბიძაშვილს ჰყვარობსო, თუ შენი თავისთვის კარგი
გინდა ამაღამ ქვეყანაში გაძრომდი, ის უმწეოდი შენის სელით
მოკვდა, რომ ავმა ენამ ეკეთარა თქვასო. ქალმა დიდხანს ბძა ად-
ამოიოხრა და მისეგვს სება მასცა. მიეიდა კეზიარი სულმწიფეს ახა-

ა, ამ ღამეს გამოაცვინეს და ისე ჭმნა ამ ქალმა, როგორც გაგიგია. კეზარს ისარი მე კესროლე, მრავალი კაცი მოკალ, სელიფე ტოლად გადურჩა სიკვდილსა, მერე ცხადია კი კერ მოკლეს, ღვით წამალით მოკლეს. მას აქეთ მაქვს ეს ცხადარი, მრავალ კაცი და დედაკაცს მოკვლია. უწინ რაზემით შეკებმოდი, ხელმწიფემ და ესია კარმა კერ მიდგნეს. რა ადარ მებრძოლეს კინც დედაკაცი ან ი დამხვდება მოკვლავ, ამ ცხადარს უკელას კაჩვენებ და მასი სიკვდილის დღეს გაუხსნებ, მეც კიტირებ და ამ უოფით კარ, რადგან ი კერც ხელმწიფის შიღმა ხელმწიფობით და კერც ამ ქალით ბსარა, მეც ამაზე არავის გაკახარებ. ხვალ ამ ხელმწიფის შიღს ქალთან წაკიღებ; სკაცეს ქვეშ შენ შეუდეგ მაღვით გაშინკვე, მე ნს ამბავს უამბობ, მაგრამ ის ქალი ისეთი მშვენიერია, რომ ჰარლ ნახვაზე კაცი გულ შემოუერდი კერ მორჩება, შენ შორიდამ ქალი შეხედე, რომ გული არ შეგიღონდესო. დაიღ მიამა და შეხვლს კვეხვე, შენს მეტი ნუგეში არა მყავს. რასაც სკვეთს მაზამ ღმერ დაგიმადლებს მეოქი. ამ დღეს ბანიაში გამგზავნა, უცხოს ტასისამოსით მომრთი, თავი მომპარსვინა, მეორეს დღეს სკაცეს ქვეშ ვდეგ, როგორც ამ დღეს მენახა ისე წავედით, ქალაქი არია, გარეთ ქუჩები, ერთ ბაღში მიეცდით, სკაცე აქ დავდგით; მე წავე ერთ კეთხეში დავიმალე, ამ კაცმა დაიწყო თავში ცემა და ტიხლი, ასეთის სიბრაზით ხმით მოსთქვამდა ქვაც ატირდებოდა. არეს სანი უკან ქალის ჯარი გამოედა, ის ქალი ისფრით მოსია იყო, სელსახატი კეზარა და გულ ამოსუჩნით ტიროდა, მაგრამ ასი მშვენიერება კაცისგან არ გამოითქმის, გული შემაბნდა, დიდხანს უსულო გეგდე. რა სულად მოეგე ტირილი გაეთავებინა, ჩემს ბავს უამბობდა, ქალი დიდის ხმით ტიროდა, ტირილი გაათავა ღაცა ბრძანა, თავზე სელი დიდვა და წავედა, ჩვენ საკაცე აგწიეთ ა შინ მოვედით. ამ კაცმა მითხრა გესმოდა რა თქვა, მე მოკვსენ არა გამეგონარა მეთქი. მიბრძანა: თუ ის ქალი ჩვენს ნებაზე იყოს აქამდინ არ გაცოცხლებდი, ერთი რომ ჩვენ ნებაზეა, მეორე სი მინდა ამ ქვეყნიდამ დაიკარგოს. შენი ამბავი მოკასესენე, ასე ბრძანა: თუნდ იმაე წამს მომკლას არას კინღვლიო, ოღონდ ამ

ურჯულო მამა ჩემს მოკრძალებას. ამდენ კაცს გაეგონა, ჯერ მოიფიქრებ
გეშინიან, მანამ ეჭვნებიან ნურას გეფიქრება რა, როცა წაიყვანენ
გაეცილებიან გვერდს შემოგიდგნენ, მშვიდობით წახვიდეო. მე მუხლ
კოცნა, ღმერთი თუ გადგეხდის მენის სიკეთისა, თორემ მე არ შეძ
ძლიან მეთქი. რა დღიდან ერთი ყული გამატარა და უთხრა: ეს
ლია წადით, გზა არ აგერიოს, იმაკ ბაღში მოუცადე ქალი გამო
და ჯერ მოიყვანეთო. წავედით, რა იმ ბაღის საისლოკენს ქუჩაში
კედით, ის ღმერთი გამწყრალი კაცი სხვა ქუჩაში შებრუნდა და მი
სრა: ძმაო ქუჩას მიჰქვე, იმ ბაღში მახვალ, ქალი წამოიყვანე, მე
გე დაგხვდებიო, ტოტა რამ სიქმე მაქვსო. წავედ იმ ბაღში მივე
მცირე ხანს შეკვ ქალი გამოვიდა, მაბრძანა ნელარა სდგეხარ წავე
თო. წავედით, ჩემის უბედურობით მეტის სიარულით გზა ამერა
სხვას გზაზე წავედ, დად ბაზარში შევედ, გამოიარდა, მწუხარები
თითქმის შეკაშალე; ქალმა მაბრძანა აგერ გითხრა, ის ოხერი შე
სხლი სად არისო. მე მოკასხენე აგერ მაკვლდ მეთქი. ძალიან გ
გეთხრა. მაბრძანა რა ღმერთი გაუწყრა რით ვერ მიკვდით, შეკ
ტუობენ და დაგეკურებით; ჩემი სიჩქარით სად ვქვთ გაეკეთ სად იქ
ქუჩაში, მაგრამ გზა კერ კიპოვნე; ერთ ქუჩაში ერთი დაკეტილი კ
რი დაგხვდა, გავშტერდი და კედარსად წავედ, ქალმა შემომძახა რ
გაშტერებულხარო. მე მოკახსენე წერომას მემართება, მაგრამ
ჩემი სახლია, ყული სადღაც წასულა, კარი დაუკეტია მეთქი. მაბ
ძანა მაგე გაეცეო, არაკინ შეგეტუოსო; ვეწვალე და ვერ გავე
მოვიდა თავში ჩამეკრა, კაი შენი ბრალი რა აკი ყოფილხარო. ქა
ლო, კლიტე გატეხა, შეგედით, მაგრამ შიშით სული მიმდიოდა;
და ამის პატრონი მოკა, ნეტარ კინ არის პასუხის გამცემი მეთ
ვნახე სასახლე და ბაღი სასეფოს გვანდა, ქალს დიდად მოეწ
ნა და ამბა, კიდა თავში, უკან მე მიკედეგი, მაგრამ ფეხე
ადარ მიმდევდა შიშით, რა თავარი და იმის მორთულობა ნახა უ
რო ამბა, შეკედით ერთი პატარა სახლი იყო მოფენილი ერთი სუ
რით, სიწმელი და მინებით ღვინო ეწყო, შემომხედა და კაიტ
შენს ყულს ნუდარ უწყრებიო, თუ თითონ წასულა, სახლი გარეგ
ბული დაუგდია. თავარ ქვეშ გავიდა და მაბრძანა ის სუფრა და

, აქ გამოიტანეო; შეგვლ გამოვიტანე მიკართვი, ენახეთ კარგი შემკარი ქათამი, კაი თეთრი ბეურები ესვია. დავსხედით ჭამა დაუწეთო, რიოდ თასი რო დავლიეთ, ერთი დედაკაცი მოვიდა, დაგვლოცა და ეითხრა: ჩემი ქალი ორსულად არის, დღეს სუთი დღეა შეცდა ტკივა, შემწეარი ქათამი მასწალეს, კერსად ეაშალეს, თქვენის მადიასთვის ერთი ქათამი მაბოძეთო. დაიდ შეგვებრალა ერთ დავაშე ქათამი წაუსვიეთ, ქალმა თავისი დეჩაქი უბიდა და უბრძანა მოდიდე დაიდ მარტოკა ვერო. დედა კაცი წავიდა, ქალმა დაიძინა, რიასკენ თავალი მეჩირა, შევხედე ერთი უცნაური კაცი ცხენზე ვდა, თავზე შალი ეხვია, წელზე ხმალი ეკრა, ფასტი წელში გაერო, სადებელი გვერდზე ეკიდა: ხელს შუბი ეჭირა, ერთი ჯვარანი სანის ტასტაზე ეკრა, ბეური რომ მიეყენებით ის დედაკაცი დაჭერილი ოჭვიანდა. რა დაინახა სულის ამოსულას აღარა მიეღებარა, ჩაეიბიე ამ ბაღში. ერთ სეს ქვეშ მოეფარე და შეუურე, ცხენისაგან ჩამოხდა, ის დედაკაცი მიწაზე დაწეიტა, ერთს ფეხზე შუბი დასცა და მიწაზე დაამაგრა, მეორე ფეხს ასწია შუა გაგლიჯა. იმ დედაკაცზე რა ისე გაჯავრებული ენახე, ჩემ თავზე ხელი აიღე, ამას ეს შვო ერთი ბეურის წაღებისათვის, ჩვენ რა ეითიღს დაეპურის მეთში. დაეწე მეკდრის ლოტკის ეითხვა, ასე ეთრთოდი ჩემი კანკალი ამ კაცმა გაიგონა — დამიძახა: აქ მოდი ნუ ეშინიანო, არ მოგეკლავო. რა იმედი მომეცა მიეკელ მოვეხვიე, ფეხზე ეკრინდი — არ მაშიშვა, იმან ხირზე მაკოცა; მეითხა ჩემი კინაობა, მე უველა წერილად ვამბე ჩემი თავ გარდასავალი. მითხრა კარგი ეჭვა მოგეგონია აქ ზასულხარ, მაგრამ კარი ღია რათ გაუშია. მერე მეითხა ამ დედაკაცს იცნობდიო, მოვახსენე ჩვენ რომ ხური მიეცეთ ის არის მეთქი. მე იმ უმანეილის მამის სპასალარი ვიყაო; რა ამ ჩემი სელმწიფის შვილი მოკლეს მას უკან ვაზახობა დავიწეე, სადც კაცი, დედაკაცი ან ემანეილი შემხვდება დავხოც. ქვეყანა შევაჯერე. ერთს ღამეს სიზმარში ჩვენი წინასწარმეტყველი ენახე, იმავ სიზმარში ალთქმა დუდევ. მას აქეთ არც სელმწიფესთან ვიარები და არც კინ მომიკლავს, აქ ვზიარ, ყოველ დღე წავალ კინაჯარებ, სადამოს მოვალ და შევქმევი, სახელად ბაზად ხანი არამც ვაძახ[illegible]. დღეს დიდო-

ბიდამ რო მოკუდი ქუჩაში მოკდიოდი, გაკეგონე ქალის დაკარგუ ჩემის სიხლის სიახლოკეს ეს დედაკაცი მოდიოდა და იძახდა: მწუდრ რას კეძენკ გადაკეგდე, ეს ღეჩაჭი ხელმწიფეს სიჩქენებლად მეუოფაო. კეიფიქრე უთუოთ ეს დედაკაცი ჩემის სიხლიდამ მოკა, ხელმწიფის მზკეარალი იქნება მეთქი; მან მითხრა შენი ჭირიმე მეჩქარება, ქალი აკათ მეკვს მიეშურებიო. მე უთხარ მოდი მეც მწკდს მოკეცემ მეთქი,—არ წამოშეკა, მიკეკლ დაკიწარე, მართალი კითქიკინე, რო ხელმწიფის მზკეარალი იუო, თქკენ ენახეთ და ხელმწიფესთან შესატეობად მიდიოდა, თუ არ მოკწეოდი სქმე გაგიწირდებოდათ. მე მადლობა მოკახსენე, მან მაბრძანა წადი ქალთან, არ უთხრა რო შენი მსახური არ კიუო, ბატონ-უმურად მოიქცო. წაკლე დაკჯეგ. იმ კაცმა ჯეირახი გასტუკა, სინზე დადკა და ჩკენ წინ მოგკართა, თითონ მოხურად თკს დაკჯდგა; ქალმა კაიღეძა და გაუწურა: ამ შენმა ბატონმა რომ შინ დაგაგდო სად წახკენლო. მე სარწყინალის ოფლმა დამსხა. იმ კაცმა მოახსენა: შენი ჭირიმე, ჩემი ბატონი რომ წამობძანდა თქკენ მოსაუკანათ მე კეიფიქრე ბატონი ქალბატონს მოიუკანს და ფეშქაში არა მაქკარო, რომ მაკართო, წაკალ კინდიერებ და ხელ ტარიელი არა კნახკ მეთქი. თქკენ მაღე მობძანებულიუკით, მე ნადირობაში დამიგეიანდა, დანაშაულზე თკი დამიდგეიო. გაიცინა ქალმა და მიბძანა: რადგანც ჩემი გულისთკეის წასულხარ და კარგად გეკემსახურა მიუტკეკო. მოკიდა ორთკ მუხლს გკკოცა; წაკიდა კარგი ღკინო და კარგი მზა მოიტანა, კაი ღხინი გკაჩკენა; ქალმა თკეის სკლით ასკო თასი, სპასალარს მისცა დალიკა, მუხლს აკოცა და იქაკ დადგა. კითკით ოთხი თკე დიდის ღხინით და შექცეკითა. კრთ დღეს სპასალარმა საიდუმლოთ მითხრა: ღმერთმან იცის შენ ყმეში რომ ხქ იუო არ შეგანუხებო, მაგრამ უმკეადროდ დარჩებიო. მე მოკახსენე შენს საკეთოს ღმერთი თუ გადაიხდის, თორემ მე არ შემიძლიან მეთქი, როგორც ბრძანკ შენი ნება იქნება მეთქი. მან მითხრა: ჩემგან კი ნუ გეწუინებს და ნურც იფიქრებ თქკენი ხქ უოფნ მაძწუენოდეს, მაგრამ სჯობს საქმეს დაუშურო, მეც თან გაიხდები გზის თიქრი ნუ გკქსო. მე დიდად დაუმადლე, ქალს მოკახსენე იმასაც დიდად იძა, საგძალი მოგკემზადა, სამი ცხენი მოიუკანა, რაც

სუფევისა იყო მე მაჩუქა, საქალო ქალს. სამი ხურჯინი გაუკეთეთ, სამსაც ცხენს აკიდეთ, შეესხედით და მამლის უეღიასას გამოეცით, ციხის კარზე მიეცდით. რა ქალი დაკარგული იყო ციხის კარს არ აღებდნენ, სპასალარმა დაუძახა კარი გაგვიღეთო, მათ მოახსენეს თქვენ კონა ხართ, რათ გაგიღოთო. სპასალარმა შეუძახა: თავლაფიანებო, ვერ იცნობ თქვენი ბატონის სიძეა და ქალი მოჰყავს თქვენი სულმწოფისა, წადით და იმ შერცხვენილ თქვენს ბატონს უთხარით გამოეგებგეს და დაეგებინოს თუ კაი კაცია. ის რომ ასე ამბობდა მე ჩხარის ფუნტელსავით მთრთოლებდა, გულში ეფიქრობდი ეს კაცი უთუოთ დაეკახტინებს მეთქი; კარი გატეხა გამოეცდით, ხმა ვეღარ გასცეს. რა მცირე ხანი ვიარეთ მოეხედეთ უკან საშინელი ჯარი მოგვდევდა, ერთი ბატარა გორა იყო ჩვენ აქ აგვასხა, თავის ხურჯინიც ჩვენთან დადო, ცხენი სამარად მოკაზმა; ჩვენ ეცით თქვენ თამაშა ნახეთო. შეჯდა ფიცხლად, შეუტია გაჰქცია, ასე დაშანტა, რომ რისხვა ღვთისა ამათზე მიაწია. დიდ ალაგს მიაზდის, დახოცა, მესამედი ველარ წაეიდნენ; მოკიდა სიცილით და ბოდიში მოიხადა შეკუწუტეთო, ჩვენ მადლი მოკახსენეთ, გამარჯვება მიუღოცეთ, ხელის საფიცხე და მუხლის სამაგე უქნეთ, შესხედით და წავედით. მრავალი კარგი ალაგი დახანით და შეჭეჭეთ გაიარეთ. ჩემის ამხანაგს ქვეყანას მიეცედი, მოგეგებენ და მრავალი ეეიძღვნეს, ღმერთს დიდება შესწირეს. მამასთან მახარობელი გავგზავნე, მამა მომეგება დიდის სიხარულით და კარით; ერთი დიდი წყალი ჩადიოდა ქვით მამა ჩემი მოადგა აქეთ ჩვენ. მე იმათ უთხარ აქ იყავით, გავალ მამა ჩემს კინაღამ მეთქი, ცხენი გავაჭენე, წყალს გავეცი. რა ჩემი ცხენი გაჭენებული ნახა ბაზად ხანის ცხენმა თავი წყალთა, ვერც მან თავი დაუჭირა, წყალში შემოყრილეს და ორნივე წყალმა წაიღო. ვიქენი უცილოდ, შეგსულე ბაზად ხანი და ქალი წყალს მიჰქონდა, კარგან გამოვედეგ. რა თავდადამ გაგვცილდა გამოვბრუნდით თავში წამოშინე, მანდოდა მეც წყალში ჩავრდილიყავ არ გამიმეცა. მე მამას ვთხარ: თქვენს სახელმწიფოში მიბრძანდით, მე აქედამ ტყისკენ წამოვალ მეთქი. დიდ ბევრი მესწყრა ტირილით და კარგათ გაბრუნდა. მე წავედ ამ მთაზე ავედ, რომ თქვენ გინახავთ, მინდოდა

ჩამოკარდნილიყავ. ის ბერი მდოცავი ენახე, მითხრა: წადი კონსტანტი ნეპოლს შენს საწყალს აქ ქვეყიო. თქვენი თავიც მანიშნა, სიძაბ დავრიში შეგხვდებაო, წამოვედ და თქვენ გნახეთ; ამას აქეთ ღმერთმა იცის. რა მოარე დავრიშმა კაითავა კიდეც გათენდა.

სელმწიფე თავის ტახტზე მაბძანდა იდოცა. რა დოცვა გათავა, უბრძანა წადით სასუფლაოზე, კრთი გუმბაზიან მოშორებით, აქ ოთხი დავრიში სხედან სწრაფად მოასხითო. წავიდნენ კაცნი, მიმწვიდნენ, დავრიშები იდოცავდნენ. უთხრა სელმწიფე კიბძანებსთო, რომ შეეშინდა და უთხრეს: რათ უნდიკართ, მგზავრი კართ და უცხო დედ ქვეყანას მიკდიკართო. კაცთ უთხრეს არ აქნება სელმწიფის ბრძანება ასე არისო. რა დოხე ჭქონდათ, ადგნენ და წავიდნენ; სელმწიფესთან შეკიდნენ თუკანი სცეს, სელმწიფე დაიღ ტკბილათ დაუხვდა, მოიგითხა, ახლო დაისვა, თავის არმიის სიახლოკეს კრთი სახლი მისცა აქ დაუყენა. რა დახავდათ შეკიდა სელმწიფე დავრიშებთან დაჯდა, ხა ჭკითხა თავიანთ ამბავი და უბრძანა: იმ ღამეს რო ორი თქვენი ამბავ კი თქით მე უურს კიგდებდი და ამ ორისა კი არ კიცი—თქვენ ლ მაიმბეთო; იმათ დიდად შეეშინდათ და ფერი ჭკრთათ, ეგონათ სელ მწიფე თავებს დაგვაყრეკინებსო, ხმა ვერ ამოიღეს. სელმწიფემ რ ნა იმათი შეშინება ხახა უბრძანა: რათ შეშინდით, პირველად მე ბეტ ა ქვეთ ჩემს ამბავსა და შერე თქვენ მაიმბეთო. დაიწყო სელმწიფემ ამბის თქმა.

ქარი მესამე. აქა გახურ ხელმწიფისაგან თავის ამბის მბობა და დავრიშის გაგზავნება.

სელმწიფემ ბრძანა: მე რომ მამა მომიკვდა ყმაწვილი დავრჩი, სელმწიფეთ დამიცვეს, უტოდინარი კოფა, არა მენახვარა. ჩემს ხელმწიფობაში ერთი კაცური მოვიდა, ერთი თავლი მომართო, ორმოცი მანსალი იყო. დავე უცხო და საკვირველი მეგონა, სალაროში შევიტანინე; როდესაც მეკალიშს კიქმოდი მოვატნებდი და, კიზედაც წყალობას გავიმეორებდი, კარჩენებდი. ყოველი კაცი მიქებდა და ჩემის თავაზისოჯის მიკვირებდნენ. გამოვიდა ერთი წელიწადი, ვსარობდი ამ თავლზე. ერთი ბერი გეზიარი მეკანდა, თორმე დიდად წეინობდა და ჩემის ფორით კერა გაებედარა. სთორნგეოის სელმწიფის ელჩი მოვიდა, დავე კარგათ დავსვდი: მეკლიში გავმართე, ჩვეულებისამებრ ის თავლი მოვატანინე, კანახვე და დიდად შქე, ელჩისაც კარჩენე, რა ნახა ქიტინა და დიდად მიქო და მოშტა. ჩემმა ვეზარმა ველარ მოითმინა, ჩემის ტასტის ზირთან მიდგა და ჩუმად მითხრა: სელმწიფეს მისთანა რამ რადი უნდა გაუკვირდეს, ერანში ერთი დიდი კარჩია, ორმეტი თეთრის ტოლა დიდი ძეღლს უელზე უკიდია. თუ ერთმა ბეჭარმა ამდენი ძვირფასი იარაღი არად მიიჩნია და უშტატარი ძეღლს აჰკიდა, შენ სომ ხელმწიფე ხარ—რათ გიკვირს; თუნდ საკვირველიც იყოს არად უნდა მიიჩნიო, შენ კი კინც უცხო სტუმარი მოგა ჰჩვენებ. რა ეს მითხრა ვეზარმა, დავე მეწუინა, გავწყრი და თავის გაგდებინებს უბრძანე. იმ ელჩმა რო ნახა მოსაკლავად გავეგზავნე, დგა ტახტ წინ მოვიდა, ტახტს აკოცა, ვეზარის სიკვდილი ითხოვა. მე უთხარ: დავე მოსაკლავია, ტუუილი მომახსენა, ასე მითხრა: თორმეტი თეთრის ოდენი დიდი ძეღლს უელზე ჰკიდიაო შიძის ქვეყანასა, როგორ დაუკერო. იმ ელჩმა მითხრა: მაგასუად რათ მოჰკალი, ჯერ ხატარა სანს ხატიმრად შეინახე, შეიტყე თუ ტუუილია, ისინ გადასხდეენე; თუ მართალია წყალობა უბოძე, ასლა რომ მოჰკალ და მართალი იყოს ამისთანა ყოველის სიბრძნით საკსეს ვე-

ზიარს სადღა აშოკინი, ბოლოს სინანული რაღას გარგებსო. დუშუ
რე იმ ლეჩს, სპასტიმრობაში გაეგზავნე. ერთ წელს ვერ
თუ გამართლდა არ მოკვლაც, თუ არა თავს გაუგდებინე
მეთქი. კაც ამბავი ეგზარეს ცოლს მისულად, შეიქნა ტირი
ლი და კვნესა, ეგზირს ერთი ქალი ჰყვანდა მშვენებით მზას მგზავ
სი, სამარძნით სრული და მამას ნებიერი. იმ ქალს სასიხლე ცოლ
ჭქონდა, მეფემ ლხინობდა, მამის დაკვრა არ შეეტყო. დედა მისულო
და თავ მოხდილი, ზარისახე დასვენილი, სისხლი ჩამოსდიოდა
ქალს შეეშინდა და ჰკითხა: რა ამბავიაო. დედამ თავში ჩაჰკრა: ნე
ტავი შენს ალაგს ერთი კუტა და სავეყარი ვაყა მოლოდა და შენ
არ გამჩენოდიო. ქალმა უთხრა: დედავ რა დაკაშკე ასეთი, რომ
კუტი და სავეყარი ჩემ თავს იმჩიეო. დედამ უთხრა: თუ შენ უბე
დური ქალი არა მოკლედი და ერთი ვაყა მოლოდა ახლა მიშენდე
და რასმე, მაშა შენა სელმწიფეს დაუტესაღებია, რალაც ხელმწიფის
საწყენი სიტყვა უთქვამს; სელმწიფეს ერთი წელიწადი კიდ მიეცია,
თუ არ გამართლდა თავს მოსჭრის. ვაყი რომ მოლოდა წაიდოდა
შეიტყობდა და მასას მოარჩენდაო. ქალმა უთხრა მაგაზე რათა სტი
რი ან ღმერთს რათ აწყენინებ; ისეც ღმერთს შეესკვე, ხელმწიფე და
ლოცე, ქვეყნის წყეველით რას უშველი და ტირილით, ხელმწიფე თუ
გაუწყრა ისეც დატეხებაა. ბევრი ემისთანა სიტყვები მოახსენა, დე
დას გული დაუმშვიდა. რა დალამდა თავის ხოჯას უბრძანა, ერთი
ხელი ვაყური ტანისამოსი მოატანინა, ჩაიცვა, ისარი შემოიერა,
ერთს კაი გამძლე ცხენზე შეჯდა, ისე წაიდა რომ ამ ხოჯახ მეტ-
მა კვერცი შეიტყო. იმ ქალმა მრავალი ისარ და მიეიდა შიშოს,
დაიწყო სიარული და ბაზრები დაშინჯა. ნახა ერთი ოქალ უ-
დომეღ ბაზარში მრავალი კაცი შეყრილიყო. ეს ბაზარი სულ ოქ-
როთი გაკეთებული იყო, ოქროშეკედის ორხუები ეფინა, ერთი ბა-
ტიოსანი თეთრ წვერა კაცი იჯდა, თავს მრავალი ეულები ადგნენ,
იმის გვერდ ერთი ბატარა დექანი ეცხოთ მოთოული იყო, ოქრო-
შკედის ორხუით ერთი ოქროს სკამი იდგა, ზედ დაბის სახანი ეფი-
ნა, ზედ ძალი აწვა, ეულზე თორმეტი თეფშზე ეედიდესი ლაღი

ქვიდა, ხატარა უუღები ერთი თაკით და ერთი ფეხთით უდგნენ კარგად მარდუღი. ერთს ხელსახოცი ეჭირა ფეხსა და ხირს სწმენდდა, მეორე ბუზს უგერებდა. ავქეთ მხარეს ჯინჯე ერთი ცარიელი დუქანი, ერთი რეინის უთოზა იდგა, შიგ ორი კაცი იჯდა, ორი შაგი მონა თაკს ადგა. დიდად ეოცა და მხმის სიტუკა მოაგონდა. ის ქალი რომ შინკავდა ამ ბერმა კაცმაც დაინახა, კაცი გაუგზავნა წაუკანა. რა მიეიდა კაცი წინ მოეგება, მოეწონა და შეიდურათ უღერსა, ხელი მოჭედა და გვერთ დასკა. ჭკითხა ვინაობა, ქალმა უთხრა: მე დიდი ვაჭრის შვილი ვარო, დედის ბარგით და ქარავნით წამოვედ, გზაზე ყაზახებმა გამცარცვეს, ყმები დამიხოცეს, მე გადმოვეხვეწე და აქ მოვედო. იმ ბერმა კაცმა უთხრა: შვილო, მე ერთი შვილი კაცი კარ, ღმერთს შენი თავი ჩემთვის შვილათ მოუცია, ჩემი ქონება შენითვის ალალი იყოს; ალარსად გაუშვა ის ყმაწვილი. რა იმ ქალაქში შეიტყო რომ სავაჭროსად კაცრამ ერთი ურხო ლამაზი ყოკოლი ფერით ტოდნით სრული ურხოს ქვეყნით მოსული ყმაწვილი შვილად აუყვანია —დაიწუე ყოველმა სულმა მოსკდა. ის ყმაწვილი დიდად მოსწონდათ, მშვენიერება და ტოდნა უკვირდათ, იმ კაცსაც უსიამოვნა. სალამო მოვიდა შინ წავიდნენ, დასხდნენ, ის ძაღლი რო იჯდა ხირ-და-ხირ სკამზე დასკვს, ის ყაფაზიც იქ დადგეს, ყეფრა მოიტანეს და სასმელი. იმ ძაღლს დიბის სუფრა ტახტზე გაუშალეს; სასანი ქვეშ გაუშალეს; ერთი ოქროს ყაბი მოიტანეს, ერთი ოქროს თასით წყალი დადგეს, ძაღლი სახანზე დაჯდა, სასმელი სვა და წყალი დალია. ყველმა ტოტი და ხირი მოსწმინდა, ავიდა ისევ სკამზე დაწვა. მოკიდნენ ის შაკი კაცები, ძაღლის ნასვამი სასმელი წაიღეს. იმ ბერმა კაცმა ჯიბიდამ ყაფაზის გასაღები ამოიღო, გადუგდო, კარი გაიღეს, ის უშვიტური კაცები გამოასხეს, სიფლავედამ ამოღებულს გვანდნენ, დასხეს მათრახის ცემით ძაღლის ნასვამი აქსამს და იქვე ყაფაზაში შეაყვანეს, ყაფაზის კარი დაკეტეს, გასაღები ბერი კაცს მოართვეს. მერე ბერმა კაცმა სასმელს ხელი მიჰყო, ქალი დიდად შეწუხდა მასთი ყოფა რომ ნახა. ბერმა კაცმა უთხრა რატომ ანას მაიორთმო, ქალმა უთხრა თქვენი სასმელი როგორ იქმება, მე რომ სანახავი ვნახე—ძაღლს ამდენს

პატივს ამდენთ, ღვთისაგან გაჩენილ ადამიანს ასე სტანჯავთ, ძალ
ლის ნაჭამს არ აჯერებთ—იმასაც მაორასას ტყმით აჭმევთ. თქვენ
ძაღლის მდორეკი ხართ, მართალი კაცისაგან თქვენი პური არ იჭმე
ბა. ბერმა კაცმა გაიცინა და უთხრა: შვილო, რას მეითხავ ამა
ამბავსა, ორმოცი წელიწადია უკვალ ძაღლის მდოგეს მეძახი, მე
თავს მადგია, წელიწადში შვიდს თუმანს გავიღებ. ოღონდ ძაღლი
ამბავი არავინ შეიტყოს. ღმერთი მომეცია შენთვის თავდებად, რა
სჯული შენ გიჭირავს მეც ამ სჯულზედ კარ და რომელსაც ღმერთს
შენ ლოცულობ, მეც იმ ღმერთის კადიდებ. რა ფიცით შეკაჟკურო,
რომ ძაღლის მდოგეკი არ კიყო. მერე ჭკამ პური ქალმა. ოთვეც
დღეკ იმ ყოფით ჭეკანდა ის ძაღლი და ის კაცები. გაკიდა ერთი თვე
ის ქალი დაფეძრებული იყო და ერთ ღამეს გული თავის მამისაკენ
ჭქონდა, ხელმწიფეს კადის სიმი თვე აკლდა, დაიწყო ამ ქალმა ტი
რილი, ბერი კაცს გამოელაძა და უთხრა: შვილო, რა არის შენი
ტირილის მიზეზი, რა გატირებსო, კინ რა გაწყინაო. ქალმა უთხრა
არა მწყენია რა, მაგრამ ჩემი სახლი ვნახე სიზმარშიო, კიცი გაჭირ
კეს ექნებათ, მამა აღარა მყავს და სხვა პატრონი არავინ ჭყავთ,
დასტური მიბოძე, წავალ ჩემ სახლს მიკეპატრონები. კაკარს ჭწუინა,
დაიწყო ტირილი: შვილო, შენ ჩემთვის სიტრულის ნუგეშად და
მკვდრის დამტირებლად გელოდი, ჩემს უკან ჩემი ცხოვრება შენთვის
მინდა, თუ შენც წახვალ კიღაც ჩემი პატრონიო. ქალმა უთხრა ნუ
სწუხარ, ღვთით მალე გაიხლებიო. კაკარმა უთხრა რადგან არ იშლი
წასვლას მე უშენოდ კერ გავსძლებ თან გამოგეკები, დიდი ხანი
მგზავრად არსად გეოთეულვარო. ქალმა რა ეს გაიგონა დიდად იამა
და გულში თქვა: ღვთის წყალობა ამაზედ უკეთესი რა მოპოვოკო,
რომ ეს ხელმწიფესთან მიეყვანო და მამა მოკარჩინო სიკვდილისა
გან. კაკარს უთხრა დაჯე კარგი წყალობა იქნებაო, თუ თქვენ წა
მობრძანდებით.

შეორეს დღეს მოემზადნენ წასასვლელად, რა სხვა კაკართ გაი
გონეს საგანგებოდ კაკარი კონსტანტინეპოლს მიეყო—შეიყარა მრა
კალი კაკარი, დიდის ჯარით წაეიდნენ, ის დიდი კაკარა სელმწიფის

წასით და რაგით წამოვიდა, იმ გზაზე იმისი სარჯით მოვიდოდნენ დიდის ლხინითა. ჩვენ ქვეყანამდინ ერთი მანძილი დარჩა ქალაქამდინ, ქალმა უთხრა წაყვლე თქვენთვის სახლს დავცლეგინებო. გაჩერდა უთხრა წადი მანე მოგვსწედეო. წავიდა ქალი თავის სახლში შევიდა, ასე კეთურად მორთული უვიდა გაუკვირდა ამ უცხო უმწვიდის შესვლა, დედას მუსლთ მოეხვია, დედამ კერ იცნა. რა თავი იცნობა ჯერ გაუწურა და მერე ქალმა რომ თავის ამბავი უამბო და ძმაის მოყვანა თავის მამას მოსარჩენად, იამა, ღმერთს მადლობა შესწირა, ქალს მოესვია და აკოცა. შეიქმნა დიდი სიხარული, იმ ამეს იქ იყო, მეორეს დღეს გაეწართან წავიდა. თურმე ამ სანად ჩვენი ბაზიერთ უხუცესი სიცოცხლით წასულიყო. ენახა მრავალი კარავი გადგმული სეფისწიფის დაშქრის მზგავსად, იფიქრა ვაი თუ ჩემის ცოლშვილის მტერნი იყუნენო, შათიჩს უბრძანა წადი შეიტყე კინ რიან და ამბავი მოამიტანეო. შათიჩი სწრაფლად წავიდა, ნახა რომ ულ გერცხლის სკამებზე სხედან და გაეწარნი არიან. რა ამ გაეწართ ათასხეს ჭკოთხეს კიანა სახრო, მან მოასხენა ხელმწიფის ბაზიერთ ხუცესის შათიჩი კარო, თქვენის ამბის შესატყობლათ გამოგზავნანო, ამათაც იამათ, კაცი გაატანეს, ბაზიერთ უხუცესი დაჰპატიჟეს, მობრძანდი ლხინი ვნახოთო; იმ შათიჩმა იმათი ამბავი და მიწვევა უამბო, ბაზიერთ უხუცესი წავიდა. გაეწარნი მოეგებნენ, დიდის პატივით დასვეს, კარგათ ალხინეს: მაგრამ იმ ძღლის ასე პატივისთვინ და კაცების სატანჯველისთვინ ჯავრობდა და დათქრებული იჯდა, არცართ იმათი ლხინი იამა, ადგა და წამოვიდა. დიდებულნი კარზე შეგრილნი იყუნენ, ამბავი უამბო, მეც მომახსენა. ერთი უცხო კაცია ერთი უწვერული კაციც თანა ჰყავს, მაგრამ იმისთანა კაცთა ნაყოფი არ მინახავს, ერთი ოქროს სკამი პირ და პირ უდგა, ზედ დაბის სახანი უფენია, ზედ ძაღლი უწევს, უკლაზე თორმეტი თეფშის ოდენი ლალი უგიდია, თავით და ფეხთით ორი უული უდგას, ერთი რკინის ყუფაზა დგას, შიგ ორი კაცი უზის, ეტყობათ რომ ადამიანის სახე აქვსთ, თორემ ცოცხალს არა ჰგვანან. რა მიამბო დაიდ მეწუინა, კაცები გაუსიე, უბრძანე წადით მამაშვილნი დახოცეთ, ძაღ-

ლიც მოკალათ და უთვალის კაცები აქ მოასხით მეთქი. ის კაც
აქვე იყო. მე რომ გავკვირდი, იმან გაიცინა, მე დაიღ მეწუანა ც
უთხარ რატომ დამცინი მეთქი. მან მითხრა: ხელმწიფეო! თქვე
კი არ დაგცინი, კუზიარმა რომ მოგახსენა არ დაუჯერო სანერომბელ
ში გუცვთ, იმასმა სამართლემა თქვენ წინ მოიყვანა. ჯერ არ გიხ
ხამთ, იმითი ამბავი არ შეგიტყვიათ. თქვენ სახლმწიფოში ერთი კა
ცი სტუმრათ მოსულა, რა ხელმწიფეს საკადრისია იმითა დასთრგუ
ჯერ მოასხი ჭკითხე რა კაცნი არიან, მერე გადასხდეკიანე. მეც იმ კუ
ზიარის სიტყუა მომეგონდა, კაცი გავგზავნე მოკუკანიანე, კაკლის
უკან თავისი კაცი მოსდევდა, ხელთ თავლითი და მარკალიტით სავსე
ხონჩა კჭირა—მომართო და თუკანი მცა. რა ბერი კაცი კანიზე ლან
ძღვი დაუწუა: ღეთისკენ არ გეშინიან, რო ძაღლსა ღორეულობა, რა
სასწაული ნახე მაგისკენ მეთქი. დამდოცა და მეკედრა ჩემის ხერეთ
ჩემს ამბავს ნუ მითქმეკანებო. მე უთხარ, თუ არ იტყუი თავს გაგვე
დებიენ მეთქი. ერთას უპრალოს კაცის სისხლის დადებას რა ხელს
ხდიო, ან რა ხელმწიფის საკადრისაა ჩემი ამბის სმენა. შემაბრალე
და ერთი მეკსი სისხლი მაჴსტიეო, შეეფიცე მაგ ამბის ტყობა არა და
გაისხნის რა მეთქი. რომ არ მოკეშეი მრავალი იტარა და მითხრა:
რამდენ არ მოიშეათ ის უთვალის კაცები აქ მოასხით და მართლს
მოკახსენებო, თუ ტყუილი კითქა ამით გამამტყუნონ. კაცები მოკა
უკანიე, უთვალიდამ გამოეყუანე, იმ კაცმა ერთი მარჯვნივ დაისო
და ერთი მარცხნივ, თქვა: ხელმწიფეო, ჩვენ აქამის ქვეყნის უფრო
სის უფროსი კაკრის შვილები ვართო, ეს მარჯვნივ უფროსი
ძმა, მარცხნივ შუათანა. მე ამათი უმცროსი ძმა კარ, მამა ჩვენი
კაკრებში სახელოკანი კაცი იყო, ერთ თკეს შინ არ დადგებოდა,
სამი წელიწადი მგზავრად იყოს, რა მოკედის თითო სადგათა მო
გკიტანიე სუფრასოკო, ესენი ფიცხლავ გასფუჭებდნენ მე შევიანსდი,
თეთრად კაქვეყდი, იმ თეთრადამ დაიღ დამაზი მყახლე გეყადე, მა
მა ჩემი რო მოკედა, დედ ჩემიც აღრე მკედარი იყო, დავრჩით სამ
ნივ ობლები, დამიწყეს ამათ ჩხუბი გაეყარნეთო. მე უმაწვილი გი
ყუ და მეძნელებოდა ამათი მოშორება, დაიღ ბევრი კიტარე, მეხლს
მოკეხვიე, თუ ითკიღებთ ჩემს ძმობასა თუ არა ყმათ დამიჭირეთ

და მძოვას ნუ იტყვით, უმურად მიმისხურეთ. მე რომ მოვიშოროთ და საძღლო-დოროთ დამაგდოთ ქვეყანა დაგზრახავთ; რომ შეკვებაღე აღარა მითხრესრა. გამოვიდა ათიოდ დღე არა მითხრეს რა, მე დიდად მიხაროდა, რომ აღარ გამეურნენ, უმისვით კემსხურებოდი. ერთ დღეს ყადთან წასულიყვნენ, ჩემზედ ეჩიკლათ, ჩამიყვანეს მიკელ ორნიკ ძებია იქ იყვნენ, ყადმა მიბრძანა ამ შენ ძმებს რო გაყრა უნდათ რატომ არ კურებიო, მე ტირილით რაც იმათთვინ მეთქვა კიდეკ მოკასსენე, ყადს შეკებრალე და უთხრა: რას კმართებით, რას გიშავებთ, რო კურებით. ამათ მოახსენეს, თუ გაყრა არ უნდა, ასეთი წიგნი მოგკეცეს, მამი ჩემის საქონელი აღარ ინდომოს და აღარ გაყოფითო. მე გაიხარე, წიგნი დაუწერე: მამი ჩემის საქონელი თქვენთვის მამიცია, მე წილი აღარ მინდა სუკუნოდ, ოღონდ არ გამეყარნეთ, დაგებუდე და მიკე. ციყვით ერთად, ორ დღეს უკან დამიწუა ცხება ტალკე დადექო, ენახე რომ ჩემი თავი არ ინდომეს, ერთი სახლი ციყიდე, მაშინ ასიოდ თუმანი მქონდა, ჩემი ხასა გამოვიყანე, მამი ჩემისაგან ერთი ხმალი მქონდა მოტკმული, ეს ძალიან ბატარა კამეზარდა, მამი ჩემის ძაღლის ლეკკი იყო, მამი ჩემის საქონლისა არც მითხოვნია და არც მოუტანთ; ჩემ ნაყიდ სახლში დავდეგ, დუქანი გავიკეთე, სამ თვეზე ასეთი კაცარი შეკიქენ, რომ ხელმწიფის სალაროში ჩემ მეტს არ ენდობოდნენ, უოკელი კაცი ჩემგან იკურებდა, დაიე გამდიდრდი. მაგრამ ძმების გაყრა ტკბილს მიდებდა, არც ამით მომიკითხეს, არც მე მიკელ.

გამოვიდა წელიწადი, ერთ დღეს სალამთ გიკექ, უცნი გაკგზავნე ბაზარში მწკანილისთვინ, ჩქარა მობრუნდა ტირილით, კკითხე რა ამბავია მეთქი; მითხრა, შენ მოსკენებაზე ბრძანდები, შენი ძმები ორიე ურიას დაუკიდია და სცემს, ორი ათას თუმანსა სთხოკს, კერ უშოვიათ. რა კს გავიგონე ცეცხლი მომეკიდა, აკდეკ ორი ათასი თუმანი უცლი წავალებინე, ენახე ორთავეს ურია უწყალოდ სცემდა. სიტილით ამბობს: ხომ კერ იშოვნით, ამდენსა გლემთ, ტემში სულა ამოგვიდეთ. მე უთხარ, კს საბრალო კაცები რათ დაგიკიდია და უწყალოთა სცემ მეთქი. ურიამ მითხრა: შენ ვინა ხარ, ესენი ასეთი

კაცნი არიან: თავიანთ მიმის იმდენი ქონება გაუფუჭეს, მე ორი ა
სი თუმანი გამომართვეს, კეღარ მიშოკნეს რო მომცენ, ამდენს კა
რომ სულდა ამიუვიდესთო. მე უთხარ, ორი ათას თუმანს მე მოგ
ესენი დამახსნეკინე მეთქი. შენი რა არაისო. მე უთხარ არაფე
არიან, მაგრამ მებრალებიან, ორი ათასი თუმანი მიეც დავიხს
აქაში დაუყენე მოკარჩინე, კეღარა კეითს თუ იმდენი მამის საქო
ლი სად დაღუპეთ რომ კალი აიღეთ. რა მცირე ხანი გავიდა, იმ
მწუხარება მეწუხებოდა, კემსახურებოდი ყმურათ, აქეც ორასი თ
ნის ფარჩა ვიყიდე, ჩემ ძმებს მოკახსენე შინ ჯდომას კარ გასძლე
კაკრები მიდიან, უკეღა მომემზადებია, თქვენც გაჰყევიო, შინ ჯდ
მას კერა სძლებთ მეთქი. დაიღ დამიმადღეს, წავეღ სპანდე აკე
ჯორსა და აქლემსა, ცხენები და მსახური მიკართვი, შეკსხედით, ე
ტას ხანს თან გავყევ, ისინი გაკისტუმრე, მე შინ მოკეღი. კარ
წელმა გაკეღო ქარკანი მოკიდა, ჩემი ძმები კკითხე, შენმა ძმებმა ა
ქრობაზე გადაკეგეს თავიანთ საქონელი ერთმანეთზე, მეორემ ღეი
სმაზე; ერთი მზარეულს ედგა, ერთი საბაზსა, საირცხვილით კეღ
წამოკიდნენო. მე დიდად შეკწუხდი, ასი თუმნის ფარჩა კიყიდე, შ
ამბავი დაუგდე, რო დაკიბარო გამომიგზავნეთ მეთქი. მე ღამ დაკ
ყონე, წავეღ ძმების სამებნელად ორი მსახურით, მრავალი კაი
და კეძებე და კიპოვნე გღახათ. წამოკასხი, მგრამ კერ უთხარ ჩე
ქონება რა უფაქით. რა ერთი დღის საკლ მიეკელ, კაცი გავგზავნ
ფარჩა მოკატანინე, ჯორსა და აქლემს აკკიდე, ქალაქს გარეთ დაე
უნე: მე ღამით შინ წამოკეღ არიან შეიტეყოს მეთქი. რა დაღა გ
თენდა ხმა დავკადე ჩემი ძმები მოდიან, დიდი კაჭრები მიეგებენ
მეთქი. მოკემზადენით მისაგებებლათ, ერთი კაცი მოკიდა ტირიღი
კკითხე რათა ტირი,—ნეტაკი ის შეღოკეთი შენი ძმები აქ არ დ
გეყარა, წუხეღის ჩვენსა სმა დაიწყეს, დაითვრნენ, ქურდი მიეპარა
ასე წაიღეს იმათი საქონელი, შიშეკებები დარჩნენ, ჩვენს სახლ
ტკეხლი მოკიდეს, საქონელი სულ დაგიწკეს. შეკწუხდი ამათ
ბედოკლათობით, რა დაღამდა წავეღ მოკასხი ჩემ სახლში ტიტკლ
ბი, ჩავცკი, დავრთე, ღარა უთხარ რა. რაც შემეძლო ამათ სამს

ბურს კიდიღობდი. კრთ დღეს უთხარ: დიდი სანთა ცუდათა სხედ-ხართ და გული შეიწუხებათ, მეც თან გაიხლები თუ ანებებთ ძმაუნები მოგთხოთ. თუ გნებავთ ისევ ას მოვიდეთ მალე, დამამ-დღეს კარგი იქნებაო; წავედით, სულ სახლეულით სომხლდში ჩა-სხედით, სიამოვნებით მივდიოდით, თურმე გაუწყრა ღმერთი, ჩემს შვილთან ძმას ჩემი სხვა მოეწონა, უფრთხის ურჩია ჩემი სიკვდილი, ხმირ დაჭეთლას, დაუსკვნიათ ჩემი სიკვდილი.

კრთ ღამეს გვიძინამს, ძალიან ჩემ ფეხთითა წვეს, უფრთხემა ძმამ დაბანახა ას მოდიო, გაეცალ, ძალიან თან გამომეცა, ჩემი მეო-რე ძმა ნაჯის პირთან ზის, წყალში იყურებაა; მოდი უყურე ზღვის ტალღები გამოსულან, მარგალიტის კუნძულები სელთ უწკრავსით. მე მართლა მეკრანა, მივედ ჩავხედე კერა კანსერა. მითხრა, აგერ რო-გორ ითამაშობენო, უფრო წინ წავედეკ და უყურებდი, მეორე ძმა მომეპარა, სული მკრა და ზღვაში ჩამაგდო, ნაჯი წყალმა წაიღო. ოტად კურკა კიცოდი, სამი დღე კიცურე, მკლავში ღონე აღარა მქონდა, წყალმა წამიღო, სელში რაღაც მომხვდა, მაგრა მოკეკედე, მივე და ამიპორეკს. აპრიანა ღმერთმა გამოკედით. კანსე ჩემი ძალღა-ტო, მე რო ჩამაგდეს კისეც თან ჩამომყოლდა, ამიანთანა გაწირება-ი მაშკელა, დიდხანს წყლისა და შიმშილისაგან გულ შემოყრილი ვიყე; რა ღონობას მოკელ, რითაც ღონით იყო კიარე, სამ დეკზე რო დიდ ქალაქში მიკელ, ბაზარში ჩაკელ, კეგება ჰური კიშოკონ ეთქი, თხოვნა არ კიცოდი, მეტის შიმშილით გულს მეურებოდა, ხან აქით დაკეცემოდი ხან აქეთ. შეკხედე ორი ჩვენი ქვეყნის კაცი მოდის, ერთმანეთისათვის ხელი მხარზედ გადეყრილით, სიცილით მოდიოდნენ, დაიე მიამა და ეთქი, ჩვენი ქვეყნის კაცნი ვრიან, კეგება ეთხოკო და ჰური მიჭამონ. რა მოახლოკდნენ ჩემი ძმები იყვნენ, შიამა, ღმერთს მადლობა მივე, მივეკედ უკლს მოკეხვიე, იმათი ნაქმნა-რი სიქმე ალარ მახსოკდა. რა მიცნეს დიდად გაუკვირდათ, უფრთხემა ძმამ საყელოში სელი ჩამიგდო, დამიწირა, მეორე ძმამ ძახილი დაიწ-ეო გვიშველეთო, ქალაქის კაცნი სულ შეიყრნენ. მათ ეთხრეს: ეს კაცი ჩემი ძმის მსახურია, ჩემი ძმა წყალში ჩაგდო, თითონ გაიქეც-

რაო, კაცნით და დაეცხრეთ. მე თავით შიშლისგან ულონო ვ
ყავ. უფრო სიტყვა გამიწყდა: ყდთან წამოვუვანეს, ყდმა მითხრა რ
მოჭკლ ამთი ძმაო. ამთ თავეთი სული გაუდეს, მე რალა მეთქ
დამიწუეს უსამართლოთ ცემა. სიცოცხლის იმედი აღარა მქონდ
ოლის გზით ღმერთს მივენდე, ღვთის კედრების მეტი რალა ღო
ნე მქონდა. ეს ძღლი ხან ერთს ეხვეოდა მუსლს, ხან მეორეს, ჩ
მი ძმები ქვეთა და ჯოხით უშენდნენ — კერ მოაშორეს, კინც ძლე
დნენ ამთაც ფეხებ ქვეშ უკრდებოდა; მაგრამ ეს ჩემი ძმები კი კე
გაძლენ ჩემის ცემითა, თუმც ღმერთსა შეეწყნარებ და არ მოკვდ
აქაურ ხელმწიფეს კოლინჯი აშლოდა, კერა ქნამს კერ ეშველა, ეფე
რა სდაც ტუსაღი ჭეყადა, კაძანებინა უკანალნი გაუშვით, ეგება ამთ
მადლით მოკრჩეო. ტუსაღები გაუშვეს, ერთი კაცი ცხენით მოეც
მე ძელზე კეკიდე, შემოჭკრა ხმალი, თოკი გაწყდა, მე ძირს დავეც
უფრო დაეიმტკრიე, მაგრამ უგონოდ ვიყავ, კერა გავიგერა, მკვდ
რივით კეგდე. ჩემი ძმები ყდთან მიეიდნენ, ორი ათასი თუმანი მის
ცეს ყდას ამ კაცს ტიტხალს ნუ გაუშვებო; მე ათასი თუმანი მი
ურიის ხელის სასჯელისგან ვიხსენ. ყდმა უთხრა, ხელმწიფის ბა
ნებას კერ გადავალო. ერთ ალაგს სოლომონ ბრძნის გაკეთებული
ხარაა აქ ჩავგდეთ და მოკვდებაო. მე კრა გამეგებოდარა, თუმც წა
მიღეს და ჩამაგდეს, როდესაც მოსულიერდი ჩემი თავი ბნელ ალაგ
კნასე, ვთქვი უთუოდ მომკვდარვარ და სიფლავში დამარხაკარ ვისმე მეთ
ქი. დავიწყე ტირილი და თავში ცემა, ვფიქრობდი ახლა მოკლენ ჩვ
ტოდვასა და ბრალს მვითხვენ მეთქი. კვედრე ღმერთსა, როშ ფიქრ
ში ვიყავ ორი კაცის ხმა გავიგონე, უფრო დავდასტურე სიკვდილი,
დუგდე უარი, უტიტოდ ახლა გამეითხვენ მეთქი; კნახე სამეულს
სკამდნენ, კვითხე კინა ხართ ღვთიანი, თუ ტიტხალი ხართ აქ რას
აკეთებთ მეთქი, იმ კაცებმა გაიცინეს და მითხრეს, შენ რალას აკეთე
ბო. ვფიცე და უთხარ მე: ტიტხალი კარ მე და თქვენცა თუ მკვდარ
ნი მეთქი; მათ მითხრეს ტიტხალნი კართო, კვითხე მაშ სიფლავში
რაია კართ მეთქი. მათ მითხრეს კაი შენი ბრალი რა სულელი და
გიჟი ყოფილხარო, როგორ არ იცი ამ სიკვნეში კინც დიდი დამრჩა-

ს ამას ჩამოაგდებენო, ჩვენ უაზახნი კართ იმიტომ აქა გურიაკარიო. ეშვიდრე ჰაერა ბური მაჭამეთ მეთქი, არ გამაკითხეს. კიუკე სტო-ჯათ, ეს ძალი ორმოს ჰირს არ მოშორდა თურმე, ნახა ერთმა ტმა, ბური და ლიტრით წყალი ჩამოუშო ამითომაც, შეეტყო ამისაც | ტუსალი ჭყვეს, დუჭანში მიყიდა, სახაზს ბური მოსტაცა, გამოუდ-ნენ, ქვა დაუშინეს, ვერ გაუგდებინეს, მოკიდა ორმოში ჩამოაგდო ა ზეკიდან ჩამომყვეს. რა ხმა გაიგონეს, სული მოუსვა ბური კი-ოკნე, ღმერთს მადლობა შეჰსწირე და ესწამე; ხაროს სიხლოეეს რთი ქვრივი დედა-კაცი სხლობდა, შეკიდა ეს ძალი, წურწყული ულ დაუმტვრია, რამდენიც ის დედა-კაცი სტემდა ეს ფეხებში უკარ-ებოდა; რა ვერ მოიშორა დედა-კაცმა წყალი დაუსხა. იფიქრა კბებ წყურობესო, ძალმა არ დალია, კალთას გასწია ტირილით, დედა-კაცმა იფიქრა უთუოთ ტუსალი ჭყვესო და იმიტომ ასე იქსო. ლიტ-რა ააესო, ძალი წაუძღვა და მოკიდა, დედა-კაცმა წყალი ჩამოუშვა, ალმა დაიეფა, წყალი გამოკართვი დაკლიე და მრავალი კიტირე, ირუტყეის შესაბრალი გაკხდი და ჩემმა ძმებმა კი არ შემიბრალეს ეთქი. ყოველ დღიე წაკიდოდა, სახაზს ბურს მოსტაცებდა, დედაკაცს წყალს მოატანინებდა და ასე გამომზარდა, თითონ მშიერი დადიოდა. მ ყოფით ერთი წელიწადი კიყავ, მაგრამ მე კიდევ ძმების მწუხარე-ა მქონდა, რა იქნენ მეთქი. ერთ ღამეს კიწექ მეძინა, ძილში შე-ოჩესმა ადექ სახელი წელზე მოიბიო, შეკკრთი, რა გამომეკაძა ხელი ჩამოაშოთ, დიდად გავიხარე, ღმერთს მადლობა შეკსწირე ოთოთ ჩემ ძმებს შეკბრალებიკარ მეთქი, წელზე სახელი მოკიბი, ამ-ია და ამიყვანა. რა აკელ ერთი უმწეველი კაცი დამხვდა, ღამე იყო კერ მიცნა, ორი ცხენი კბა თითო სურკინი კყიდა, შეკსხედით და ვკიდით ცხენის ჭენებით; რა ანათლა შეკხედე ასეთი კაკი კაციო ოკელად ტანადი, აყუნდის მქცეკის სადავის მხმარებელი, მე იმისთა-ა მშვენიერი არაკინ მენახა. ეფიქრობდი ნეტარ კინ არის მეთქი. მნიც ცხენი დაეყენა, რა შემომხედა თურმე კერ მიცნა, მოკიდა ამო-დო სმალი და შემომიტიკა, მე ცხენისაგან ჩამოვხტი, მუხლს მოკე-გე, მდუღარეს ცრემლით შეკტირე ნუ მომკლავ, შენს ღმერთს მი-

მადლე, რადგან ტუჩებიდან დამისხეს ნუღარ მომკლავ, ჩემი სიც
ჯველი ქვეყანაზე არავის გაუწუკია, ღვთისა და კაცისაგან გამომე
ბული კარ, რამდენ ჯერ სიკვდილს მოვრჩომიღირარ, შენს ღმერ
დუთმე ჩემი დანაშაული.

დიახ მრავალი კიტრიკა, შეკებრალე, ხმალი ჩააგო და მიბრძ
შეკე ცხენზე, რაკმნა რაღას უშველიო, შეკვეძ და წაკედით, ეს ჭი
სულ ოჩრადა. ერთის წყლის ზიარს ჩამოკსედით, ზედრი და ქა
ამოიღო მიიროთო, მეც მიბრძანა, ჩემი ამბავი მკითხა, მე ყოველ
ჩემი მწუხარება მოკასსენე. ამოიოხრა და მითხრა: განა შენს ამო
ქცასად მოკვლე, მე ამ ქალაქის სულმწიფის ქალი კარ, მრავალი დ
ბაისკლო შკიდი მახდდა, იმათში ჩვენი გეზიარის შვილი დიდი
საამოკუნებელი იყო, კარგა მემსახურებოდა, მეც ყველაზე იმას კუ
ლობდი. მსახურებმა ვარჩიეს, სულმწიფესთან დამბეზღეს, ვეზი
შვილი და თქვენი ქალი თქვენს გადაგდებას ცდილობენო, თით
უნდათ დასხდნენ სულმწიფეთაო. ამ ხმაზე სულმწიმოეე გაწუწრა, ხარ
ში ჩაგდო, მე გავიგონე დიდად მეწუინა. კინც მახლდნენ უველ
გავეცქდ. მამას ჩემზე გული წაუსდა, კელარ მოკითმინე, კიტრიკა
კიტკი, ორმოს ზიარს მოკვლ, თოკი ჩამოკშკი—დაუძახე; იოკ
შენს ბედს ღვიძებია და იმისს სძინებია, რა ამოგიყენი ის მეგრ
კერ გიკნ საჩქაროთ, რა გნახე და ის არ იყვე დიდ მეწუინა, მ
და მომეკლ, რა ისე საბრალოთ შემომხვეწე დიდ შემებრა
ღმერთთან ოურმე მადლი რამ მიგიძღოდა, რადგან ღმერთი მოწყა
ყოფილს შენზედ და ამდენ განსაცდელს მოგრჩომიღხარ; მე მად
ურჩობა მიწუინა ღმერთმა და ჩემი ფიქრი ავათ მომიხდა. მე შე
გზაზედ გადვეგები, რადგან ღმერთმა ჩემი თავი შენ მოგცა. ხუ
ჯინი გახსნა, ერთი ხელი ტანისამოსი ამოიღო, მახანა, თავი მო
ზარსა, ჩამაცვა, შეკსხედით და წამოკედით. მე გზა კარგათ კიცოდ
წვეკლ ერთ ბატარა ქალაქში მიკვლ, იქაურ კეზირს კიტხობდი, იმ
საიხლოკეს დაკდეგ, ცოტა რამ თკალი ჯაბეში გამომეოლოდა, ი
ქალსაც მკირეოსი აარალი გამოკტანა, ზოგი რამ გაკუდეთ, სათ
ნო გაკიხადეკ ერთ წკლიწკალს კარგი თკალ მარგალიტის გაკარი გა

ნ. რაც სასელმწიფო ბარაღი იყო ჩემგან იყიდნენ, იმ ჭკუნის
ბმწიფეს მწყალობდა, გუზირის კერძათ ვიყავ, გუზირის შვილს მე-
დნენ. ამ უოფათ ქმესი წელიწადი ღსინით და შეჭლეგით ვიყავ,
ის ძმების დარდი მჭონდა. ერთ დღეს გუზირის სამეზედ მივდიო-
ა, სასმე ორი კაცი დაეკიდათ, უწყალოთ სცემდნენ, შემებრალნენ,
ველ კასმე ჩემი ძმები იყვნენ; გუზირს სუთი კარგი თვალი მივარ-
ი, თითო ორმოცის თუმნისა, შევეეედრე ორი ჩვენი ჭკუნის კა-
კერთ ბუხარში ჭკიდია, უწყალოდ სცემენ და მე მაპატიკე მეთქი.
ი გამატყა, მათ მითხრეს წუსელის შემოგვეხარნენ, სუთი დუქანი
ყუსეს, სამრონელი წაიღეს, ჩვენ სამრონელს კითხოთო, შენ რა
ვითისა; მე უთხარ იმდენს სამრონელს სად წაიღებდნენ მეთქი. გა-
გებისენ, კაცებს ზურგს ვკიდე და წამოვეყენე, ერთი ურხო სახ-
ი დაუცილე დავეუენე, ბანოში გავგზავნე, ტანისამოსი ჩავიცვი,
ალი კი არ კამენე, დიდხანს მეუანდნენ და მითხრდა. ერთხელ ეერ
ვნედე რატომ ისე გამიმეტეთ მეთქი, ღმერთს მადლობას ვაძლევდი
ძ ძმებს ეშმაკი მოშორებიათ მეთქი.

ერთ დღეს ქალი ბანოში ყოფილა, რა მოკიდა სალვათით ეგო-
სასლა, ბიჭი ითხდა ისე შეკიდა შინ, ჩემ უფროს ძმას დაენახა,
ასწონებოდა. ორთიკ ერთათ ერჩიათ: ჩვენს ძმას ჩვენზე ამდენი ამა-
ა აქვს, ჩვენი ბოროტი მოაგონდა აგვიტეხს რასმეო; ჩემი სიკვდი-
ი ერჩიათ, ჩვენ ჩვენ ქვეყანაში წასვლა მოგინდომოთ, ისიც წამო-
, გზაზე ეუტეხოთ რამეო. ეს სიტყვა დასკენეს, მე რას ვიფიქრებ-
ი. ერთ დამეს კასშამზე ამბავი ჩამოაგდეს, ჩვენი ქვეყანა დიდათ
კს, უფროსმა ძმამ ტირილი დაიწყო, მე დიდათ შეკწუხდი, უთხარ
ე თქვენი ქვეყანისათვის სტირით მეც გამოგყვებით წავიდეთ, ეცხო
ეყანას ჩვენი სამყოფი გვირჩენია. შეკედ ამ ქალსაც მოკახსენე,
მი ძმები ჩვენ ქვეყანაში მიდიან, მეც წავალ ცოლ-შვილით. იმანაც
ამიწონა, მოკემშვიდე, წავედით, მესამე დღეს მრავალ კაცარი გა-
ეგვეკა, დიდის ღსინით და ნადირობით წავედით; ერთ დღეს ჩემმა
ებმა მითხრეს ერთი კარგი სანადირო გინდიროთო, დავეკერე და
თხარ დღეს ნურა კაცარი ნუ აიერებით მეთქი. მეორე დღეს სამ-

ნაც ძმები თითოს მსახურით წაეგზავნათ, ეს ძაღლიც თანა მიეგზავნა. დე
ტოტა გზა გაეიარეთ ერთი მსახური რადასაც საჭმეზე გაგზავნეს. ქა
დაიგვიანა, მეორე გაგზავნეს ისიც აღარ მოვიდა, მესამე თან გაე
დეენეს. თურმე დაარიგეს ნუღარ მოხვალთო; დაურჩით სამნი ძმეს
მარტო. უდაბურ მინდორში მიეყენ, ერთ ქვაზე ჩამოჯექ, ვიდ
ჩრდილი, სდმიანი კაცი თავს წამომადგა, რა მიეხედე ჩემმა უფროსმა
ძმამ ხმალი თავში დამკრა, მომდგნენ ორნივ და სულ ამიყუეს, ქა
ძაღლიც მნელათ დასჭრეს, ტოტა სისხლი იმათ წაისვეს, გაშორდ
დნენ და ძახილით გაიქცნენ გვეშველეთ ყაზახებმა ამოგვყვიტესო
ძმა მოგვიკვდეს და ჩვენც ასე გაგვხადესო, ისეარენით წავედეთო. ე
ამ ქალმა ჩემი სიკვდილი გაიგონა ქვეყანდამ გადმოკარდა, შეიტყ
ჩემი ძმებისაგან იყო ეს საქმე, გულზე ხანჯალი დიცა და მოკვდ
იე და ჩემი ძაღლი იმ უდაბურ მინდორში ეყარენით, ეს ძაღლი მ
მდიან მიეყიდა, უეფდა დატირდა; იმ მინდვრის სიახლოვეს ფრან
იგის სეფისწიფის ქალი სანადირო გამოსულიყო, ძაღლის ტირი
ესმა, მოახლეს უბრძანა წადი ნახე ჩვენან დაყორეულებულს სანადირო
ში ძაღლიანმა კაცმა როგორ გაბედა შემოსვლა, აქ მომეკარე კ
არიან. მეახლე მოვიდა, მნახა, წავიდა და მოახსენა შეშინებულმა
ერთი აეუწული კაცი გდია და ერთი ძაღლი უარესათ დაჭრილია
მოახლეს არ დეუჯერა, ქალი მოვიდა, რა მნახა დიდად შეებრალდ
ფარდაგზე დამდვა და წამიღეს, ბაღში დამიწვინეს, თითონ ეფერთ მო
მიჯდა, ჯარა ექიმი დამიყენა, ჩემი ხათრით ორი თვე ქალაქში აღარ
შეეიდა, რა კარგა შეეიქენ ქალი ქალაქში წავიდა და წამიყვანა. თავის
არმის კარზე დამიყენა, რა დაღამდებოდა ჭალებით მობრძანდებოდა
კარგათ შემოქცეედა. მე ჩვენის ქვეყნის ამბავს მოახსენებდი და უქმ
დი. რა ჩემი თავ კარდასაკალი სტნა დიაღ შეეებრალე, მაბრძანა: მე
სალიმო ასეთს საქმეს გახარებ, რომ ისინი დაგაეიწყოო. მე მუხლს
ეკოცე და მოახსენე: თქვენი წყალობა არ მაკლია, ღმერთმა ახლ
ნუ მომაკლოს და ისინიც თქვენის ჭირის სანაცვლო იყოს
მეთქი.

იყო ჩემთან ორიოდე თვე. ერთ ღამეს ხელმწიფის ქალი მამას

წასულიყო, დაიგვიანა, მოსვლის იმედი გადაეწყვიტე და ა-
ლოცვას მოკვე, მდუღრის ცრემლით ღმერთს ევედრებოდი.
ი მოსულიყო, მე კერ შეეტყე, ჩემი ლოცვა ვნახა, დიდათ გა-
ოვებოდა, მოვიდა თავს დამადგა, მე შიშით გამხმარს სულ დავე-
ვესე. გაიცინა და ძიძას უთხრა: სწყალ მუსლიმს ხედავ გაგი-
ულიო და არ იცის რასა იქსო. იმ წუეულმა ძიძამ უთხრა: არა
ვ მან შენმან გიყი არ არისო, ამათი ლოცვა ასეთი არისო. ქალმ
ხა: რომელ ღმერთს ლოცულობსო, ძიძამ მახსენა უხილავ
ვროსო. მაშ ბუტის-მეტი ღმერთი თუ ყოფილა ამდენს ჩემს
ნახულს დიდი ბუთი მიწუენსო, მუხლზე ხელი დაიკრა და გაი-
; მე მრავალი კიტირე, იმ უცხოს ქვეყანას იმის მეტი მოწყალე
ა მყვანდა, ახლა კიდა გამიკითხავს მეთქი. მოვიდა, სელთ შეიდგ-
არი კვერა, ძიძას სუფრით სურა და თასი მოჰქონდა, მოვიდა
ს ქვეშ დაჯდა, ორიოდ თასი ღვინო დალია, ძიძას უბძანა: წადი
ხე დიდი ბუთის მტერი მკვდარია თუ ცოცხალია. ძიძამ მოა-
ენა ცოცხალიაო; უბრძანა: მოიყვანე ენახო ჩვენი ბუთის მტერი
თ არისო. ძიძამ გამიყვანა, დავდეგ, ქალმა ძიძას უბრძანა, ასრით
ო მოკვლა ბუთი შემინდობსო დანაშაულსაო; ძიძამ მახსენა ნუ
ჰკვლა, დიდი ბუთის სამსახურზე რო მოაქციო ბუთი უფრო და-
ამადლებსო. უბრძანა ღვინო დაღვინე, რო მოკვლა აღარ გესაჭვ-
ო; ძიძამ ღვინო დამადვინა, შეშისაგან გული დაეწუსრე, აღარ
ორთოდი, თვალ ქვეშ მიეყრებდა, შეკვბრალე, ძიძას უბრძანა რა-
ომ არას დაუპარკობ, კვშობ გეძინებაო. შეეტყე იმისი წასვლა
ნდოდა. მახსენა თუ ხელმწიფე მაბრძანებს წავალ დაილ კარგი ექნებაო.
ლმა დასტური უბოძა, ძიძა წავიდა. მცირე ხანს შეკან ქალმა მაბრძანა:
უსლიმო, მარ თლა მითხარ შენთვის ბუთს რა უწუენია, რო მტე-
ი სარ და უხილავ ღმერთს იდოცავ, როგორ უნდა შეიტყოს შე-
ი ხვეწნა, შენ ამის არ ხედავ და ის შენა, სწორე მითხარ, ღმერთი
ომიცია თავდებათ არას გერჩიო. აკდეგ ჯერ დავდოცე, მერე მა-
ახსენე: ყოკლის, სჯულის წესი, ცისა და ქვეყნის დაარსება, ად-
ამისგან კიდრე აქამომდე, მართალი და ჭეშმარიტი სჯული ეს არის, რო-

მელსაც მე კიდოცავ, ეგ კ შმაკებისაგან კაცის სიცოცხლად ჯობ
შესვლისთვის კარში უჩვენებია თქვენთვინ სალოცავათ, თორ
კარს რა შეუძლიან მეთქი. დაფიქრდა და ტირილით მითხრა:
რო მოვიქეც და კარი დავწუკლო, შემწყევს რასმე და შემინდ
რაც ცოდვა მაქნიაო; მე მოკასხენე დაიღ უბრალოს გუოფს უ
ცოდვისაგან მეთქი. მან მიბრძანა: რავქნა რა გავწუო, აქ უკ
მსახურნი არიან, ჩემი აქ დგომა აღარ იქნება, ჩემი დანიშნ
თის მლოცავია, თუ ამას მიმცეს ამათ სჯულზე უნდა კიუო;
გირჩევ ორ სამ დღეს ნუღარ მოხვალ, შენი მხრისკენ წამს
კრი ნახე, უკეღა მოამზადე, ძიძას უთხარ ხელმწიფის ქალი
ქვეყანას მივალთქო, მე ჩემ ფიქრსა ვნახავ და წავიდეთო. მე
ძიძას რას უზამ მეთქი, ამისი სქმე ადვილიაო. შებრძანდა
შინ, მე ამ ღამეს აქ კიუკე, მეორეს დღეს კიკითხე, ჩვენი მხრ
კენ ბევრნი კაცნი მიდიოდნენ, ორ სამ დღეს გზის სარჯი მო
ზადე, რაც რამა მქონდა ხომალდში ჩავაწყე და შევეხვეწე ხვა
მამიცადეთ, კრთი ტუკე მუცს მოვიუკნ და წავიდეთ მეთქი,
მამცეს. მიკელ ძიძას უთხარ: დედა შვილობას ქალი მჩკენე,
ცო, კაცნი მიდიან, ჩემ ქვეყანას მივალ მეთქი; წავიდა ძიძამ
ხსენა, ქალს ებძანა სალამოზდინ მომიცადოსო. რა დაღამდა
ძიძას უკლი გამოსჩრა ქვეშაგებში, თავისი ათრღით კრ
დიდი უუთი ასხა და მოამცა; წავედით, ხომალდში ჩავსხედით
გავემართენით. რა გათენდა მოახლეთ ნახეს ძიძა ქვეშაგებში
გამოჩრილი ეგდო და ქალი არსად იყო, შეჩნეს დიდი მწუხარ
და შეფოთი, ხელმწიფეს მოახსენეს, ხელმწიფემ ბრძანა ქალის დაკ
გეა არიან შეიტუოს, მწუხარებისაგან დასცხერიოო. ხელმწიფემ
დარის ხანს წიგნი მისწერა; კაჭრებს ტუკეები წამოუუკნათ,
ქალს კქორწილებ, კარგი მხლებელი მინდა, რასაც წამს ჩემი
ნება მოგეიდეს, კისაც ტუკე ჭკუდს გამოართოვი და გამომიგზ
თუ მომეწონა კიუდი ფასს, მიკეცემ, თუ არა ისეკ გამოკგზ
ბანდარს ხანს რა კს ამბაკი მისდოდა სწრაფად ხომალდით ჩამ
რიუო და მოვიდა; რა კარი დაკანახეთ დიდათ შეკშინდით, მეომრ

ონს, სომალდი დაკუეუნეთ, კისაც ტუეე გეეუკნდა ზანდუეში ჩაკ-
თ. რა ახლო მოკიდა იცნეს ბანდარის სანი, ზანდუეზე დაჯდა,
ააეში მოიკიოსა, რაც არ დაეშალათ მოიეუკნეს. ერთი გიდანეული
ი იყო, იმის ზანდუეზე ბანდარის სანი იჯდა, გიდანეულმა კაცმა
შით წნარის ფურცელსაკით თრთოლა დაიწუო, ბანდარის სანმა
ხედა, გიდანეულ კაცს შეეშინდა და ასე უთხრა: მე რას მაბეეერი, გა-
მარტო მე მიზის ზანდუეში ტუეე, უეელმა ჩასკიო; სანმა თქკა
ნდუეში როგორ ჩასკითო. ჩეეს უეელს ფერი გეეცვლა და კაცს
ხედთ, მოატანინა ზანდუეები, ტუეეები ამოიეუანა და წაკიდნენ,
ჩემი სიცოცხლის იმედი გადაეწუეიტე, რა ქალს მიიეუანენ მეც და-
წერენ და თაკს მომეერიან მეთქი. უეელანი გიდანეულ კაცს კეჩხუბე-
დით, თუ გეშინოდა რათ ჩასკი, თუ არა კინა გკითხაკდა.

ამ ღიმეს მწუხარებით გაკატარე ჩემი ცხოერება. მეორე დღეს
ელს თაკისი ტუეე მოჭეკარეს, ჩემი ტუეე აღარსად იყო, კკითხე
მი ტუეე რაღა უკიეთ მეთქი, მათ მომიგეს არ კიცითო. ამაკ
უეეთ მომეეანს კაცთ შეეეხეეწე, ნაეში ჩამესეეს, ძაღლიც თან წაკი-
ანე, სელმწიფის კარზე მიეეელ, კეძებე კერა გაკიგე რა; მერე ბან-
არის სანთან მიეეელ, ერთი თეე კეძებე, კერსად კიპოენე; გადაკანს
არს შემოეარე, კარი და გზა კერ კიპოენე, კიფიქრე უთუოთ აქ
ოლებათ მეთქი. წელის რეიმ შეეძეერ, თეალ უწდომელი ბაღი
ო, დაეიწეე სიარეული, ტიერიღის ხმა მესმა,—მწარეთ მოსთქეამდა:
წულეო, შემიბრალე და ამ უსამართლობას მომარჩინე, რომელ-
ც კაცის მიზეზით კშმაკის საბრთხეს მოეშორდი და კეშმარიტი
მერთი კიცან ამისკე შემეარე და ამ უცნაური მახისაკან დამიხსენო.

ეამად წაკედეკ წინა, რა შემომხედა ხელაეურობით ღმერთს მადლო-
შესწირა, მოეიდა მე ფეხთ მომეხვია, სიხარეითთ ორთაე გულს
ემოგეეფარა, რა მოგებრუნდი გკითხე, რა მიზეზითა ხარ ახა მეთქი
ან სელმწიფემ როგორ კერ გიცნა. მიბრძანა, თურმე შენი ღმერ-
ი კეშმარიტი ეოფილა, თორემ ასეთს განსცდელს როგორ მოკრ-
თო; თუ მამა ჩემს კენასე მეც მომკდარიკდა და შენცა. რა ბანდარის
ანმა მნახა მოეეწონე, თაკის სახლში მიმიეუანა. სხეა ტუეეები მიეუანეს;

უკანეს; სულმწიფემ ნახა, რომ მე არ კიოყა, ისინი ისეკ გამოაბრუ
აღარ მინდა. მე ბანდარი ს სახლში დაკრჩი, მესიმეს დღეს მოა
ბანდარის სანი, თაყის სახლში დაკებარებინე, მე თავი სასეკდილ
გადავდე, მრავალი კეწამე, არ წაკელ, აღარც იმან დამატანა ძალა, ს
ნებაზე მოაგდო, ჩემი დიდი სიყვარული აქვს, წუენა არ შეშლა
ახლა წადი რა გზიდამც შემოხვეკ, ჩემთაის ნუ სწუხარ. ერთი ს
ლოცვა სკერე აქვსთ, კარზე შავი ფალასი გდია, ის ფალასი თა
მოიხვიე და დაჯექ, მრავალ თავლ-მარგალიტს მოგიტანენ ნუ ასდგე
მესამეს დღეს ბუთის დედის სალათი და თეთრი მოგი
დაგპატიჟებენ, შენ უთხარ მე სალათისათვის არ მოკსულვარ, ბუთი
დედასთან მიმიყვანეთ და ან ის მოვიდეს, ჩემი სიჩვარი მოკსნეს
თუ რას მიშველის. დიდ ბუთს მუსლს მოკეხვი და შეჩვლე
შენს კარს შემოკეხვე სიმართლი არ მეღირსოთქო. ვდექ ამაკ რ
დამ. გამოკედ, ბუთისანის კარზე ფალასი კედია თავზე მოკისკია
დავკაქ, მოვიდნენ მრავალი თავლ-მარგალიტი მომიტანეს—არ ვიდ
მესამეს დღეს ბუთის დედისგან სალათი მომიტანეს და მითხრე
ადექ ეს სქორკელა სულ შენია წაიღეო. მე უთხარ სქორკელა
მინდა, ბუთის დედა მჭირდეთ, ჩემი სიჩვარი მომიკლინოს, სხვა არ
მინდა რა მეთქი. წაიდნენ ბუთის დედას უთხრეს, ეთქვა მოიყვანეთ
წამოიყვანეს, ვნახე ბუთის დედა შავით მოსილი იყო, ტანტზე ეცვა
ორი ლამაზი უმწკილი აქეთ იქით უკდა, მიკედ თავისი ვერ დ
დავდეგ, დავდომა მიბრძანე დავკაქ, მკითხა რა გინდა, შენი სიჩვა
რი თქვიო; მე მოკახსენე: მე აკმაძის ქალეკნის კაცი ვარ, გულში დიდ
ბუთის სიძისასური ჩამიკარდა, აიეყარე ცოლ-შვილითი წამოკედ
სულმწიფეს რომ ტუკეები დაებარებინა ჩემი ცოლი წამბრთვეს, ბანდა
რის სახსა ჭერვს, ჩვენ რკუდში ასეკ: თუ ჩვენი ცოლი უცხო კაცს
დაინახა უნდა მოგკლათ და კედარც ჩვენს ბიძს იხილავს, არამი იქ
ნება. მე თქვენ გახვეწები თუ გამოგვენთ და ჩემს ცოლს გამომიროშეე
კარგია, თუ არა დიდ ბუთს შეკეხვეწები ის მომიკლენს სიჩვარს
მეთქი. ბუთის დედა გაკაცარდა, ორივე თაყისი შვილები გამატანა და
სულმწიფეს შეუთკალა: ბუთის სიძისასურისათვის ეს კაცი აქ მოსულა,

ბრ[illegible]ბრძანდარის სანს უჩოვის, თუ ასლავ არ აღუსრულებ თხოვნასა ამ ქა[illegible]ქს ტაცლს წაუგიდებ და ქვას კაწვიმებო. წაუგიდით დიდებით, ამ [illegible] უმწეოდს ფეხს ალაგზე არ დგმეინებდნენ; რა ქალქმა შეიტყო [illegible]ქნა ძახალი ბუთის დედის შეილება მიდიანო, კაცი თუ დედა-კა[illegible]ნ უგელანი წინ მიეგებნენ, ცხენის ფეხს ეხვეოდენ და მიწას ჰაერზე [illegible]ამდნენ, სელმწიფე ფეხშიშველა მოეგება და თაყვანი სცა. შეიყვანა [illegible]ეის ტახტზე დასვა, თითონ თავს დაუდგა. უმწეოლებმა დედის [illegible]ედრებული უბრძანეს, ხელმწიფემ ბრძანა, ამის ბრძანებას რაგორ [illegible]დაკლო, კაცებს უბრძანა ახლავ ბანდარის სანიც აქ მოაყვანეთ და [illegible] ქალაქი, კარებით რაგორ ყოფილო. რა ხელმწიფისაგან ქალის [illegible]ყვანა გაიგონეს თორთოლა დამწუებიანს, შიშით ფერი ზაფრანით შე[illegible]ცვალა, იმ უმწეოლებმა შემატყეს რომ მეწუინა, გაჯავრდნენ და წა[illegible]სტენ, ჩვენი დედის ნაბძანებ საქმეს შდიო და სხვა რიგათ არიგებო. [illegible]ენ წაგალთ ბუთის რისსგიო ქვეყანას ტაცლს მოუგიდებთ და გადაგწვამოო. რა ისე გაჯავრებულნი ნახა, ხელმწიფეს შეუშინდ და მუხლს მოეხვია, თქვენი რისსგისაგან დაგვიხსენითო, როგორც ბრძანეთ თქვენი ბძანება ასრულდესო. უმწეოლებმა უთხრეს, ჩვენმა დედამ ასე ბძანა: ხალათი ბუთისაგან მოუვა, შენი ჯარი გაატანე, ბანდარის სანი მოჰკლას თითონ დაჯდეს და ტახტისაბრუნოო. მე დიად მიამა, დმერთს მადლობა შეგისწირე; მეორეს დღეს ბუთისაგან ხალათი მოძიდა, ჩამატევეს, ჯარი გამატანეს, ვე[illegible]ირს უბრძანეს ის სანი მოჰკლილ, იმისი თავი წამოიდე, სანით ეს [illegible]ასი და შენ აქ მოდიო. დიდის დიდებით და ნადარის კვრით წა[illegible]ყვანეს, მიეგებით ბანდარის სანს თავი მოსჭრეს, მე იმის ალაგს [illegible]ამსვეს და თითონ წავიდნენ. ვეზირს მრავალი საჩუქარი მიეგე, ხელ[illegible]წიფესაც ძვირფასი ფეშქაში გაუგზავნე, მადლიერნი გაისტუმრე, მე [illegible]რუკ დიდის სიხარულით, ის ქალიც მოვიყვანე და ხარობდა. შო[illegible]ბიდამ ხელმწიფეს სამსახურით კარგა შეეკედ, დიდათ მწყალობდა, ვეზირთმა ორი ვაჟი მიბოძა და ერთი ქალი, გავხარობდი და გიშვებდი. ავრამ ჩემი ძმების ჯავრი მქონდა, ერთ დღეს ჩვენი ქვეყნის კაცები მოვიდნენ, ვნახე ჩემი ძმები ერთი შათიანთ და მეორე ფარეშათ

ახლდნენ. მიეკლ დავისხენ, შინ წავიყვანე, არც ერთს ვირს არ შეკ
ხედე, რაც ამათ ჩემზე უსამართლობა მოიღეს. ერთს დაშქართ უფ
რასაც მიეკე, მეორეს დიამბეგობა. დიდის პატივით მეკანდნენ.
ერთს წელიწადს ჭკვიანათ იყვნენ, მაგრამ მეშინოდა ქეშიკს კიეენ
დი, ღამე მეფეჭრებოდა ამათკენ, ეს ძღლი სულ ფეხთით მიწ
ერთს ღამეს, შეეკრათ ბირობა ჩემს სასიკედილოთ, მოსულიყვნენ, ო
არაულოთ დასძინებოდათ, შემოსულიყვნენ სმალ ამოღებულნი და თა
მდგნენ, ამ ძღლმა უეფა შეკმნა, გამომეღვიძა, მსახურებს დაუძა
ორიე დავაკერინე, სასიკედილოთ კერ გავიმეტე, ფეფზაში ჩავსხი
კინახამ, რადგან ჩემზე ამდენი ჭირნახული აქვსთო. მე ის ხო
დიდათ მომეწონა და დაუმადლე ეს ამბავი. მერე იმ იკლების ამბა
კეითხე: სად იშოვნე რომ ძღლის უეკზე დაიკიდნია მეთქი. ბერ
მა კაცმა ქება შემასხა და ამის თქმა დაიწყო.

აქა ხოკჯისაგან თვლების ამბის მოხსენება.

მე ბანდარს ეცხოვრებდი ხანათ. ზღვის პირს ერთი თანხარი
ავაშენე შესაქცევრათ, ქვეყანას უყურებდი, ერთს დღეს დურბინდით
მინდორს გავხედე ორი კაცი მოდიოდა, კაცი გაკგზავნე მოვაყვანინე,
კნახე ერთი კაცი იყო, ერთი დედა-კაცი, ერთი უმაწვილი ზურგზე კეკ
და; კაცი ჩემთან დავსვი, ქალი არემში შეეგზავნე, კაცი ოცდა ორის
წლისა იქნებოდა, თმა ფეხამდინ გაზდოდა, ფერჩხილები არწივს უგ
კანდა, გლახის ტანისამოსი ეცვა, უბე ბალახის ძირით სავსე ჭქონდა,
გკეითხე, შენისთანა ადამიანის შვილი არ მინახამს, სადაური ხარ მეთ
ქი. ტირილი დაიწყო, უბიდამ ბალახის ძირი ამოიღო, წინ დაიყარა,
სიტყვის თქმა არ შეეძლო, კარგი სჯმული მოკატანინე პური
კაჭამე, იმ ქალს არმიდამ სამი დაბეჭდილი პირკი ჩემის ხოკჯის ხე
ლით გამოეგზავნე, გავხსენ თითო თითო ქალაქის ფასი კაკაძი

იყო. ამ კაცს უთხარ: ძმაო შენ ერთი ღარიბი კაცი ხარ, ეს დაუფასებელი ჯვარი კინ მოგცა, ან სიადამ მოსულა შეთქმა. მოჰყვა ას კაცი ამბავსა: მე ადირბეყანელი უმწეოლობით ჩემი ქვეყნიადამ წამოველ და ბეერი ჭირი ვნახე, ახლა ჯოჯოხეთიდამ მოვდივარო, სოდგრის შვილი კარ, მამა ჩემს ჩემზე უფროსი შვილი არ ჭყვანდა: თექვსმეტის წლის, რომ შეასრულდა მამა ჩემი ანდროთს წაიყვანს, დედა ჩემმა უშალა, მაგრამ არ დაიშალა, ჩემი სიკვდილის დღე მოახლოებულა, ჩემ შვილს კერ მოვაშორებო. წაველით ანდროთს, ბეერი ხანი დავყავით, სავაჭროთ ვივაჭრეთ, ხომალდში ჩავსხედით, ერთი თვე ვიარეთ, ერთი ბოროტი ქარი ადგა, ათი დღე და ღამე ზღვა ღელავდა, ზღვას შეახეთქა ხომალდი დაღეწა, ყველა დაიღუპა, მე ერი ფიცარზე შევჯდი, სამი დღე და ღამე მატარა, მეოთხეს დღეს ზღვის პირს გამომაგდო: რა ვონს მოვედი შიშით გულს მეყრებოდა, შენობა დავინახე, მიველ იმ სოფლის კაცნი შავნი იყვნენ მელანსავით და ტიტველნი, იმათი საჭმელი ცერცვი იყო, იმათი ენა არ ვიცოდი, ნიშნებით შევატყობინე, ცერცვი ეჭამე წყალი დავლიე, ღონე მომეცა, იმ ღამეს იქ ვიყავ, მეორეს დღეს ცერცვი ავიღე და წამოველ. იმ ღამეს ერთს თავლ ეწდომ მინდორს შევეყარე ცხენსა, ეწეღასა და უბალახოსა, ოთხი დღე ვიარე ერთი გალავანი დავინახე, დიდათ მაიმა, მიველ ვნახე დიდი ციხე იყო, გარს შემოყარე ერთი კარი ჭრონდა მთელი ქვისა, ორი კლიტე კიდა თითო სპილოს ოდენი, გალავანი ოთხი ალაგის სავალი იყო. დავლანდი , ერთი დიდი მთა იყო იმაზე ავედ, ასე დაეწყე მზესა განცრებული იყო- იმ მთიდამ ერთი ქალაქი დავინახე ზღვაზე იდგა, მაიმა რომ შენობა ვნახე, მიველ ქალაქის კარზე ერთი ბერი კაცი სკამზე იჯდა; რა მნახა აჯამის კაცათ მიცნა. ისიც თურმე აჯამის ქვეყნისა იყო, დამიძახა, მიველ ხელზე კოკოტე, ჩემი ამბავი მკითხა, ყველა უამბე, შინ შემიყვანა. იმ დამეს მკითხა რას ფიქრში ხარ, მიხვალ თუ სდგებიო; მე უთხარ ამ ათ დღეს კერსად წავალ მეთქი, მან მითხრა დილაზე გეტუე იმ ქალაქის ამბავსაო; დილაზე ავდეკ მინდორს ქალაქში შეგსულიყავ, მან მითხრა: შეიდო, ,ეს შენი ალაგი არ არისო, მე დამიყარე სიადამაც მოსულხარ იქა

ახლდნენ. მაგრამ დაგიხსენ, შენ წაგიყვანე, არც ერთს შენ
ხედა, რაც ამათ ჩემზე უსამართლობა მოიღეს. ერთს ღა შენ
რასობა მიეც, მეორეს დამბეგრობა. დიდის პატივით მეუღლე
ერთს წელიწადს ჭკვიანთა იყვნენ, მაგრამ მეშინოდა ქვეშეცნე
და, ღამე მეფეთქრებოდა ამათგან, ეს ძაღლი სულ ფეხთით მგრ
ერთს ღამეს „შეეკრათ პირობა ჩემს სასიკვდილოთ, მოსულიყვნენ
არასულთ დასძინებოდათ, შემოსულიყვნენ სმად ამოღებულნი და ამი
მადგნენ, ამ ძაღლმა ეუფა შექმნა, გამომეღვიძა, მსხურებს დაუდე
ორივე დავაკვრინე, სასიკვდილოთ კერ გაეძეტე, უფაზაში ჩავსხედ
კინახვმ, რადგან ჩემზე ამდენი ჭირნახული აქვსთო. მე ის ხელ
დიდათ მომეწონა და დაუმადლე ეს ამბავი. მერე ამ ოვლების არ
კეთეს: სად იშოვნე რომ ძაღლის უკლზე დაგიკიდნია მეთქი. ხი
მა კაცმა ქება შემასხა და ამის თქმა დაიწყო.

აქა ხოჯისაგან თვლების ამბის მოხსენება.

მე ბანდარს ვეხოვრებდი სანათ. ზღვის პირს ერთი თაღ
აკაშენე შესაქცევართ, ქვეყანას უყურებდი, ერთს დღეს დურბინდ
მინდორს გავხედე ორი კაცი მოდიოდა, კაცი კაკვზაენე მოკუკნე
ნახე ერთი კაცი იყო, ერთი დედა-კაცი, ერთი უმწეოლი ზურგთ ქ
და; კაცი ჩემთან დაკსვი, ქალი არემში შეკვზაენე, კაცი ოცდა ორ
წლისა იქნებოდა, ომის ფესმდინ გაზდილა, ფერჩხალები არეოს ჭ
კანდა, გლახის ტანისამოსი ეცვა, უბე ბალახის ძირით სავსე ჭრონ
გკითხე, შენისთანა ადამიანის შვილი არ მინახავს, სადური ხარ მე
ქი. ტირილი დაიწყო, უბიდამ ბალახის ძირი ამოიღო, წინ დაეყრ
სიტუეის თქმა არ შეეძლო, კარგი სიტმელი მოკაცინე ბე
კაცმე, იმ ქალს არიდამ სამი დაბეჭდილი პარკი ჩემის ხოჯის ხ
დით გამოეგზავნა, გაეხსენ თითო თითო ქალაქის ფასი ეკა

ამ კაცს უთხარ: ძმაო შენ ერთი ღარიბი კაცი ხარ, ეს დუ-
ლი ჯაჯარი კიან მოგცა, ან სიადამ მოსულ ვითქი. მოჭუა ის
ამბავსა: მე ადირბეულანელი უმაწვილობით ჩემი ქმეული დამო-
და ბევრი ქონი კნახე, ახლა ჯოჯოხეთიდამ მოვდივარო, სოფ-
ის შვილი კარ, მამა ჩემს ჩემზე უფროსი შვილი არ ჰყუანდა:
ამეტის წლის, რომ შეესრულდი მამა ჩემი ანდოეთს წავიდა თან
ვასა, დედა ჩემის უშალა, მაგრამ არ დაიშალა, ჩემი სიკვდილის
მახლოვებული, ჩემ შვილს კერ მოვეშორებო. წავედით ან-
ის, ბევრი ხანი დავყავით, სავაჭრო კევაჭრეთ, ხომალდში ჩავს-
ო, ერთი თვე კიარეთ, ერთი ბოროტი ქარი ადგა, ათი დღე
ამე ზღვა ღელავდა, ზღვას შეასეთქა ხომალდი დალეწა, ეველა
ეშვა, მე კერი ფიცარზე შეკერჩი, სამი დღე და ღამე მატარა,
ისეს დღეს ზღვის პირს გამომაგდო: რა გონს მოვედი შემში-
ა გულს მეურებოდა, შენობა დავინახე, მიველ ამ სოფლის კაცნი
ი იყვნენ მელნისაკით და ტიტველნი, იმათი საჭმელი ცერცვი
, იმათი ენა არ კიცოდი, ნიშნებით შევატუობინე, ცერცვი ვჭამე
ღი დავლიე, ღონე მომეცა, ამ ღამეს აქ კიყავ, მეორეს დღეს
ცვი ვიღე და წამოველ. ამ ღამეს ერთს თავლ უწდომ მინდორს
ყარე ცხვარსა, უწყალოსა და უბალახოსა, ოთხი დღე კარე ერთი
ვანი დავინახე, დიდათ მიამა, მიველ ენახე დიდი ციხე იყო, გარს
ოურე ერთი კარი ჰქონდა მთელი ქვისა, ორი კლიტე კდა თი-
სპილოს ოდენი, გალავანი ოთხი ალაგის სავალი იყო. დავლო-
, ერთი დიდი მთა იყო იმაზე ავედ, ასე დაეწვა მზესა განტ-
ული იყო. იმ მთიდამ ერთი ქალაქი დავინახე ზღვაზე იდგა,
მა რომ შენობა კნახე, მიველ ქალაქის კარზე ერთი ბერი კაცი
მეზე იჯდა; რა მნახა აჯამის კაცათ მიცნა. ისიც თურმე აჯამის
ენი იყო, დამიძახა, მიველ ხელზე კაკოცე, ჩემი ამბავი
ითხა, ეველა უამბე, შინ შემიყვანა. იმ დამეს მკითხა რას
აქრში სარ, მისკალ თუ სდგებიო; მე უთხარ ამ ათ დღეს კერ-
დ წავალ მეთქი, მან მითხრა დილაზე გეტყვი იმ ქალაქის ამბავსაო;
ალაზე აკდეგ მინდორა ქალაქში შეველ სულიეკე, მან მითხრა: შვილო,
ს შენი ალაგი არ არისო, მე დამიჯერე სიადამაც მოსულხარ იქა

წადიო, თუ საქონელი გინდა მე მრავალს მოგცემო. შეგედა შინ გ
თი წარაქცი, ერთი ბარი და ერთი ცხრილი გამოიტანა, ასე მეგონ
ბერი რომ მაჯობა ამისთვის მამეშვებდა, იმ გორაზე ადი, შენ რა
გინახავს, მოითხარე და გაცერ, რაც კარგი იყოს აქ მოიტანე. აქა
ერთ ადდამდინ მოუთხარე, მიწა გაკეთხავე ცხრილში, სულ ძვირფ
სი თვალი დარჩა, რომელიც საუკეთესო იყო თოფრა აკესე, ჯან
და უბე აივსე და მიეცე. ბერმა კაცმა მითხრა, ეგ კაკაბარი შენ
იყოს, ქალაქში ნუღარ შეხვალო; მე მიუგე სამი ამდენი რომ მომც
რას ვაქნევ, გზა არ კიცი და კვალი მეთქი. მან მითხრა შენ იცი
შედი რადგან არ დაგიშლიან, ერთს ბეჭედს მოგცემ, ჩარჩოში ერთ
თეთრ წვერა კაცი ზის, მე მგავს, ჩემი ძმა არის სოკდაგრების დალალა
ს ბეჭედი მიუტანე ეგებაის გიშველოს რამეო, თორემ მოგკვლენ
შეკვლ ვნახე კაცები სულ ჯადაბაზები იყვნენ, ქალით კაცამდან სულ კრ
თათ კაკრობდნენ, ფრანგულათ ლაკათ, მიეკვლ ბერი კაცთან, სკამზე
იჯდა, ჯიხი ხელთ კვირა, სელზე კაკოცე, ავის თვალით შემომხედა დ
მითხრა: ჩემმა კისერ მოსიტეხმა ძმაძარა ვნახა არ დაგიშალოო; ბეკრ
მიშალა მაგრამ არ დაუჯერე მეთქი; ბეჭედი მივეც, ცხენზე შეჯდ
შინ წამიყვანა, ჩემი ამბავი მკითხა, უამბე, დიდათ შეწუხდა და მითხ
რა, რაც ჭირი გინახავს ეგ არაფერიაო, ამ ქალაქში მოსვლა მა
ჭირებს დაგაკლებს. შეკვიწყე ამ ქალაქში მეოფნი რის სქმის მოქ
მედნი ხართ, რომ ორთავ ძმათ გაეწყინათ ჩემი მოსვლა. ამ ქალაქშ
მეოფნი კერპთ მსახურნი არიან და ბუთის მლოცავნი, უცხოს ქვეყ
ნის კაცს თაყვანს აცემინებენ, ბუთთან მიიყვანენ, ხელმწიფეს ახვენე
ბენ, თუ ბუთს თაყვანი არა სცა მოჰკლულნ, თუ გაიპარა ჯადოქრო
ბით მოიყვანენ, ცოლს შერთვენო. მე უთხარ შენი კალთა დამიშვრა,
როგორც სჯობდეს ჩემი სქმე ისე დაიშვრე. მან მითხრა: ეგზირ
ქორი ქალი ჰყავს დამაზი, თოთხმეტი წლისა არის, იმას გითხო
კო; მე უთხარ ეგზირი როდი მომცეშს მეთქი, აქ ისეა თუ ბუთს
თაყვანი სცა ხელმწიფეც კერ დაუშვრესო. დილაზე მიგიყვანენ, ხელმწი
ფე და ხალხიც იქ იქნებიან ბუთთან, იმათ ნებას მიჰყვე, რომ ქალი
მოგცენ ცოტა ხანს სიკვდილს მორჩები, მერე ეგებაი ღმერთმა გაშ

ჯოსო. დილაზე ადრიანად გამგზავნა, ტანისამოსი ჩამაცვა, შეკაზმეთ ეტლზე და კურმთან მიკვდით; ის ოქრომ, თვალთა და მარჯვიტით მზესავით ბრწყინავდა, ქალაქის სიხარბე ძეძე მწოვარიც კი შეყვარებულიყვნენ, თავ მოხდილი კერპს წინ ეჩოქნა და უფრს უგებდნენ რას გვიბრძანებსო, რომორც კაცმა მითხრა თავუანი ვერ ჰპირს კალთა დაუწირე, ქალი გითხოვე; სულმწიფემ კაცსა ჰკითხა ქვეყნისაა, კინ არისო; მან მოახსენა ჩემი მოყვარეა კერპის თაყვანის საცემლად მოსულა, გეხვეწებათ კეზირის ქალი უბოძოთ. სულიერმა ბრძანა რომორც კერპი ბრძანებს ისე ვიქმთო. ერთი კაცი მოხდა, ყველზე თოკი მომძაბა, ბუთთან მიმიყვანა, თავანი მცემინა დამჩოქა, ბუთმა მიბრძანა: ჩემი სოკდაგრის შვილო მშვიდობანი მოსულხარ. კინც ამბორებში იყო ან გარეთ საკვირველების ზარი აიღო და პირი მიწას დასდვეს, ბუთის ხმა რომ გაიგონეს ნაღარა. ყურეს, სულმწიფემ ხალათი მაბოძა, დიაღ გამხიარულდენ, ქალიც მცეს. საღამომდინ იქ ვიყავით, სულმწიფე წამრძანდა, ჩვენც სახლში წავედით; იმ ღამეს ქალი ჩემთან დაწვინეს, მეორეს დღეს სულმწიფესთან მივედ მუხლს კაკოცე მაბრძანა ოცნებათის ჩემს მეჯლისში მოხვიდოდეო; სულმწიფემ ბევრი მაბოძა, ქალსაც მრავალი ასცა, ქალი მალე დაორსულდა, შობის დრო რომ მოვიდა კერპა და მოკვდა. სუფრა გადავიხედე თავში ცემა დავიწყე, თავით ფეხ და ტირიდი, კინც მოკვდომდნენ ნიფხავს გახდიდნენ, დასველებდნენ წყლით და თავში მცემდნენ დედა-კაცები, თურმე იმათ ეტირიდი ის იყო; ამდენი მცემეს თავში სიკვდილზე მიმწურეს და კვდარი დამიგეწეს, უნდა მეც მომკვდარვიყვ. ის ბერი კაცი მოვიდა, წამიყვანა და მითხრა: ახლა შენი თავი იტირე, რამდენი გალე და არ დაიშალე, მაგის უარესი რა დაგემართება, ახლა კელას გიშველიო, გამიკვირდა ეს კაცი რას ამბობს მეთქი. სულმწიფე და ქალის კაცნი სულ იქ მოიყარნენ, რაც საქონელი ან მე მქონდა და ან იმ ქალს სულ გაუდეს, ერთი უთი ააკვეს, ხელში მომცეს, ორი ზანდუკი ბეურით და ხორცით აავსეს, ორმოცის დღის ნუზღი, კვდარი და ის საქონელი ერთს ჯორს აჭიდეს, მერე ჯორზე შემ-

სკვეს, სალხი თან გამომყვა, ბერი კაცი რომ იჯდა იმ კარზე გა
ტარეს, ბერმა კაცმა მითხრა: შე ბედ უკუღმართო, ჯი გიშალე, რ
დაგეკვრებინა ხომ ასცილდებოდიო. იმდენი სალხი თავში ცემა მ
მოდგეზენ, მე რალა ვასუხს კეტოდი, გალავანთან მიმიყვანეს, ა
კაცი დაჭია კლიტეს, ძლივ გავღეს ჭიის კარი, ის მეკვდარი, საქონ
ლი, ნუზღი გალავანში შეიტანეს, მეც იქ შემიყვანეს. ერთმა კა
ეს ნუგეში მცა: კაცი ერთს დღეს დაბადებული ერთს დღეს უნ
მოკვდესო, ეს შენი ცოლი და საქონელი და შენა, ესეც შენი ო
მოცი დღის ნუზღიო, ჭკმე მანამ ბუთმა წყალობა გოუოსო, მინდა
ბუთს შეეხვეწნოდი. იმ ჩემი ქვეყნის კაცმა მითხრა თუ შეეხვე
ტერესში დაიწეიო, შენი საქმე ღმერთს მიანდო. მე იქ გამიშვეს
თითონ გამოვიდნენ, ის კარი დაკეტეს, ბეკრი ვიტირე, თავის შ
საფარებელი არასად იყო, სიცივეემ შემაწუხა, სასთან გავიარე მეკდრ
ძვლით საკსე იყო და გეკლებით; რომ იღამი გამიწყდა მიეკვე ჩ
ცოლს ათი წიხლი ჩავაზიდე, ოუ კვრა შობდი რათ დაორსულდ
მეთქი. ის დღე ტანჯვით და ფიქრით დავიღამე, ძილი არ მომიეიდ
დილაზე ზანდუკები მოვიზიდე, სახრდილობელი გავიკეთე, დღე მოე
ჩრდილებდი ღამე ზედ დავწეებოდი გველის შიშით. ერთს ალაგს ტო
ტა თბილი წყალი გამოდიოდა, ორმოცამდინ ისა კსეი და ნუზღ
კწამე, უკვლა გამომელია, ბეკრი ვიტირე, დამეძინა, ძილში ხმა მო
მესმა, ერთი მეკდარი შემოტანეს, თან ერთი ბებერი შემოატანეს
სანამ იქ იეუნენ დავიმალე, კარი რომ დაკეტეს კეტი დავირტეი ბე
ბერი მოკვალ, იმისი ნუზღი მე წავიღე და კწამდი; ჯერ არ გამთ
ვებოდა კიდევ მოიტანეს მეკდარი, თვეში ერთს მეკდარს მოიტანდ
ცოცხალს ვხოცდი და ნუზღს მე ვეწამდი. ოთხი თვე ამ უოფით ვ
ეკე. მერე ერთი მეკდარი მოიტანეს, თერამეტი წლის ქალი თან შ
მოადევნეს, ასეთი მშვენიერი იყო მზესავით ბრწეინავდა. მე კითქრ
თუ კიცოცხლე ამის უკეთესს კინ მომცემს მეთქი, ამას შევერთო
რა ახლოს მიველ შევშინდა, ადამიანთ ვერ მიცნა, შიშით გულ
შემოეყარა, კითქრე რა უბედური ვარ, ეს როგორღა მომიკვდა მეთქ
ვიეუკანე ჩემს ალაგს მიეიეუკანე, წყალი დავასხი მობრუნდა, შემომხ

და გაიქცა, მე არ გაუდგა, სამშვილი მე წაიღე დაკვეთ და ეწამ-
ა. შიმშილმა რო ძალა უყო ახლოს მოვიდა და დაჯდა, სამშვილი
ახოვა, კვეთს კინა სარ მეთქი; სელმწიფის დეკანოზის ქალი გარ-
მ ბიჭიშვილს მიმცეს, ქორწილი რომ გვიყვეს იმ ღამეს კოლიჯი
შალა და მოგვდა, მეც თან გამომატანესო. მეც ჩემი ამბავი უამბე
უთხარ, ღმერთმა შენი თავი მე მომცა, ეს რა რჯული გქონიათ
თქი, მანამ ველაპარაკე, ჩემ რჯულზე მოვიყვანე. ორ წელიწადზედ
ორსულდა, კაკი ეყოლა. ერთ დღეს დაიღ შეწუხებულმა დავიარე,
დაც მვირფასი თვალი იყო ერთით შეეყარე, ორის წლისა რომ
იქნა უმწეოდ ძუძუ გავაშვებინე, ერთს ღამეს ორნივ ღმერთს გე-
დრებოდით ამ ჯოჯოხეთიდამ დაგვისხნიო. იმ ქვეყანას სახლად
ოჯოსითი ერქვა, იმ ღამეს სიზმარში ერთმა კაცმა თქო, ესენი ამ
ულიდამ გაიყვანო. იმ ქალს უამბე, ღმერთს ვეედრენით, დაიღ იმე-
ი მქონდა ღვთისაგან; ზანდუკებს დურსმანი დავაძერეთ, ორთავ დურ-
ნია კედელს თხრა დაუწყეთ, დურსმანი დაიმტვრა, მერე ხელით
ამოქნეთ, ქვისაგან ხელები დაგვიწყლულდა, ერთ წლამდინ იმდენი
ოთხარეთ, ერთი კაცი გამოვიდოდა, რაც შეგვეძლო ჯავაირი გა-
ოვიტანეთ და გამოვედით. ერთი თვეა მოვდავართ ჯავაირის წარ-
მეების გვეშინოდა, უალგო ალაგს გვიყვია, ამ ბალახის მეტი არა
ვიქამია რა, ეხლებიარო და ახლა თქვენ იცით რასაც ნუგეშსა გვცე-
თო. იმ კაცს ჩემი ეზიარობა მიეკე, ცოლი ჩემ ცოლთან დავუყენე,
ს დალები იმ კაცმა მოამართო, ორი კაცი მყვანდა დამეხოცა, ცოლიც
ამიკვდა, იმ ქვეყანას კედარ დავდეგ, ჩემი ბატონობა და ქვეყანა
იმ კაცს მიეკე და წამოვედ ჩემი სამონდით, ორი ძმით და ძალ-
ით. ძმები რო ამ ტანჯვათა მუსკს და ძაღლი ჰატივით საგვარსაგს
მეძახიან, სასელის დება არად კინდელე, ოდონდ ეს ამბავი არავის
შეეტყო. ჩემ ქვეყანას ბერის ქალაქში ვიყავ, მე და ეს უმწეოდი
თქვენთან სამსახურში მოვსულვართ, თქვენ იცით სელმწიფეო. უბრ-
ანე ვე უმწეოდი თქვენი რა არის? წამოდგა ის უმწეოდი, ალაგს
ეხოცა და მითხრა: სელმწიფე, თქვენი ეზიარის ქალი ვარო, მამა ჩე-
მი რომ დაატუსაღეთ ჩემს მეტი შვილი არა ჰყვანდა, ამბის შესტ-

უობილად ნიშაბურის ქვეყანას წაეკიდ, ესე კაცურად, ეს სოფელი ქვე
ამდენი კეცადე აქ მოკიეყანე: სულმწიფეებე, მამა ჩემს ტუუილი ათ
მოუსენებია, ახლა რაც ენებავს ის ათავდესო. სოფელმ რა ქალაქნი
გაიგონა დაიკიეს, გაი ჩემო ფუფუ ჭირნახულოო და გულს შემოსე
უარა; კეითხე რა დაგემართა მეთქი; როგორ რა დამემართა, ერთ ზე
უშვილო ბერი კაცი ეიუე შვილად ავიუანე, ქალი უოფილაო, ეი ში
დამემხსნასო. შემებრალა, ქალი ცოლად მიეკე, არამში შეეგზავნე
ეუზიარი ტუსაღობიდამ ამოეუანე, დიდი წუხლობა და თავის ეუ
რობა მიეკე; ბერ კაცს ჩემი გერქ აარაღობა მიეკე, კაი ქორწილი თ
უუე, ქალაქი ჩარაღოვნით შეეკემე. ორი კუე ეუოდა, ერთი ქალიშ
თითონ კი მოკკდა. ერთს კაუს მეღიქობა მიეკე, მეორეს ისეე გერ
აარაღობა. დაერიშებო! წუხლის ორთაკ სთქვით თქვენი ამბაკი, ორ
ნი დარჩით—თქვენც მითხარით უფიქრელად, კითომ მეც თქვენ
უხუცესი ძმა კარო.

ლასაწყისი მესამე დავრიშისა სპარსის ხელმწიფისა

წამოიჩოქა მესიმე დარიშმა, დაიწუო ტირილი და თქვა: ჩემ
მზგავსი სქმე ქვეყანაზე არავის გადასდგიაო: მე სპარსის ხელმწიფე
ეიუე, მამა მომიკვდა, მე ბატარა დამსვეს სელმწიფეთ, ეუზირნი დ
მოხელენი ბრძენი მეყანდნენ, ისინი მას ელმწიფეებდნენ უოველის რი
გაინი სამართლით; შემდგომ ერთმა კაცმა ნუშრეყან ხელმწიფისა დ
ათიმის ცხოვრება და მოწუალება მიიმბო, ათიმ ასეთი მოწუალე იუო
და ღეთის მოშიში თითონ იუო; მაგრამ დაიღ მდიდარი და ჯა
რი მრავალი და დიდი ქალაქის ბატრონი იუოო, ერთი მტერი ავტეხ
რომელსა ნოფიელ ერქვა, არაბიამინის შვილი იუოო. მიუხდა ათიმს
ასაკლებად, რა ათიმ ნოფიელის მოსელა სცნა თითონ გაეცალა დ
ქალაქი ნოფიელს დაუგდო, ნოფიელ ათიმის ქეეყნები და აჯარა და ათიმის

ისქში დაჯდა და ბრძანა: ათამას სისხლი მწუწრაინო, კინც მს მოშგკრის ასს თუშანს და ერთს სახლმწიფოო ხალათს მი-მო, ათამ ერთს კლდის ძირში დამხლულიყო, იმის სახლოკეს ერთი ული გლახა კაცი იდგა, რომ დაღამდა ათამ იმ გლახა კაცის კარ-მაკიდა, უურს უგდებდა რას იტყვიანო. ის სახლოდ კაცი რა შეკიდა ცოლმა წყრომით უთხრა, ბერი რატომ არ მომიტანე, ს მშიერი დაგეხოცეო; კაცმა უპასუხა ნოფიდ ქალაქში შემოვიდა, ი კაქციულის, ქალაქი დიდს მწუსარებაშია, ფიცხი გერ გაეგიდე, კანთან ბერ-შავათ დავრჩიო. ნოფიდს უბრძანებია: კინც ათამს მომ-ანს ასს თუშანს და ერთს სახლმწიფოო ხალათს მიაცემო. დედა-ის უთხრა, ნეტავი ჩვენ გვპოვნინა, რომ მიგეკაროთ და მოგე-ა რამე, ეგება ამ სიღარიბიდამ ამოვიდეთო. ეს ათამმა გაიგონა, ლაზე ათამ იმ სახლოდ კაცთან შეკიდა, კაცმა ჰკითხა კინა ხარო, თუთრა მე ათამ კარო; კაცმა ჰკითხა რათ გამოჩნდი, სასიკვდი-თ გეძებენო. ათამმა უთხრა: გაიგონე კინც მე მიმიყვანს, ნოფიდ ს თუშანს და ერთს სალათს მისცემს; მე იმიტომ მოვედ, სახრა-ო კაცი სარ, შენ მიმიყვანე კეგება მოგცეს რამ, ჩემთვის მადლიან-ქმა მოახსენა მე შენს დაკარას რასა ღირს კარ და ან კინ დამი-რებს, რომ მე დამიკარაო. ათამმა უთხრა, თუ არ დამიკარეს ტკვი ამ კაცმა თავის სახლში დამამალა მეთქი, დაღე ავათ მოგე-რობიანო. რომ არ მოეშვა წაიყვანა ათამ იმ სახლოდ კაცმა, ვალნი კაცნი ეძებდნენ ათამს; იმ სახლოდ კაცს ორმა კაცმა წარ-ო, იმათაც სხვათ წართვეს, მანამ ნოფიდთან მიიყვანდნენ ასი მე-ი კაცი ერთმანეთს წაეცილნენ და იმასდნენ, ნოფიდ! ათამ ჩვენ ვიკუანთო, ნოფიდ დაღინდა. მე ერთის კაცისათვის ვთქვი, ასი უშანი ასლა რომელს კრთს მოვცეო. ეგზარმა მოახსენა ათამს ჭკათ-ეთ, ვისაც დაუკარია იმას უბოძეთო; ნოფიდმა ჰკითხა ათამს, კინ აგიკარაო, ათამმა მოახსენა მაგათ არ დაუკარიარ, იქით რომ სა-ალო კაცი დგას იმან დამიკარაო. დაუძახა და ჰკითხა იმ სახრა-ე კაცს როგორ დაიკარე, იმ კაცმა იმ ღამის თავისი თავს გა-ასვლი მოახსენა. ნოფიდ რომ გაიგონა თავი დაჭკიდა და თქვა:

თურმე დიდი ღვთის მოშიში ყოფილა ათამ, რომ ამ საბრალოს ჭ
ტისათვის თავი სასიკვდილოთ მისცა, ამისთანა კაცს საკვდილი ა
სამსო. ადგა ნოემილ ათამს სულზე ჯოცა, თავისა ტანტზე და
და მოწყალეს გულით მტერი მოუკრად გაუსდა ათამს და ის გა
კიდე გამოდიდრდა. დავრიშებო, მეც კიფიქრე ისიც სომ ჩემსავ
კაცი იყო და მდიდარი, თუ იმის ისეთი მოწყალება უქნია, მე ხ
სულმწიფე კარ და უმეტესი შემიძლიან მეთქი, მე ასე უფიქრელად რ
თა კარ მეთქი; აგდეგ ერთი დიდი სარაია აკაშენე, ორმოცი კარი დ
კატანე, თითო მისსადიანი ფლური მოკურეკინე, კინტ გლასა მი
კიდოდა ორმოცსაკე კარზე თითო ფლურს მიკუტმანებდი. დიდხ
ამ მოწყალებაში კიყავ, ერთს დღეს ერთი დავრიში მოვიდა, ორმოც
საკე კარზე თითო ფლური მისცეს; მერე ჩემთან მოვიდა და მითხო
მე გაუწყერ და უთხარ: თუ დავრიში ხარ ტოტას დასჯერდი, თ
მდიდარი ხარ რალას იარები მეთქი. რა დავრიშმა ჩემგან ეს კიაგო
ოწუინა და მითხრა: თუ მე დავრიში კარ არც შენ ყოფილხარ მოწყ
ლე, რიდგან არა გტოდნია სულმწიფური მოწყალება; თუ გინდა ბა
რას წადი, იქ ერთი სულმწიფეს ქალია, იმისკენ ისწავლე მოწყალ
ბის გაცემაო; ფლურები კალმოუარა, ბეერი გესვენე და ალარ დაბრუნ
და, ასე მითხრა სულმწიფობაზე რომ მომცე ალარ დაებრუნდებიო. ა
დავრიშისაკენ რა ეს გაიგონე დაიდ მეწუინა, იმ ღამეს ძილი არ
მოამიკიდა, ეგზიარს უთხარ, იმ დავრიშის სიტუკა გულში ჯავრათ ჩ
მიკარდა, თუ იმისას არას შეკიტუობ თავი ტოტსკლი არ მინდა მე
ქი. ეგზიარმა დიდად დამიშალა რათ კამოეკიდები მაგისთანა სულმსო
არ იცით მაგისთანა ტუდი კაცი ბეერს ტუუელს მოიგონებსო თა
სარჩოსათვისაო. მე დაიდ უწუანე და უთხარ: ეგზიარო, ნუ მიშ
და არც დაიშლება თუ ჩემი სიტოტსლე გინდა, თორემ ვერ მოკი
შენ მოეკვლები და წუსვლული არ დაგდეგები; შენ დაგსთან ჩემ მაგი
ტანტზე და შენ უჭატრონე ჩემს სასულმწიფოს, თუ მშვიდობით მი
კვლ ისევ ბატონ-უმანი კიქნებიო, თუ არა ღმერთმა შენ მოგახმარო
მოციდე არა კინ გუკვს მეთქი. რა ალარ დაეიშალე ალარ მაწყენი
უბრძანე ჩემს დიდებულთ, ეგზიარი სულმწიფეთ დაესვი, ეკლესს

ურსადე იმასი პატრონობა, ხუთას წლის ბირობა მიეც—თუ ამ
თს წელიწადს მოგველ ჩემი სულმწიფობის მოცილე არავინ არის,
ე კერ მოგველ და ხუთს თქვენ აწუენთ ამის პატრონობასა, რო-
ორც ჩემი ერთგულნი იყვეთ ასე ამას უერთგულეო მეთქი. მე სა-
ქიაოთ შეეკვსმე, დავრიშული ტანისამოსი ჩავიცვი. გამოვედ და-
წუე სავრული, მრავალი ალაგი კაირე; ერთს დღეს დაფიქრებული
ვდოდი, შევსედე ერთი დიდი ტყეი გამოჩნდა, მზე მისდგომო-
, უცხოდ ლამაზდა, რა ენასე დიდდ მიამა, გთქვი წავალ ენახამ
თქი, რა მეკახლოვდი დიდი ბილი იყო, კერცხლის გალავანი ეკლო
ქრის ზარშიანით გაკეთებული; იმისთანა ბალი და სასახლე არ შენა-
, კარი ღია იყო, ერთი ბერი კაცი კარზე იჯდა, ოცივიდ კაცი
ბეს ადგენ, დავდეგ დიდსანს უცერე, დიალ გამიკვირდა—კაის გაუ-
თებია ესე უცხოთ ნაშენი ამ გზის პირსა მეთქი. გამოვბრუნდი
მს გზას შეუდეგ, კაცის სმიანობა მესმა. შევსედე ამ ბერი კაცი
მდეგდა და მიძახდა: ღმთის გულისათვის მომიცადეო; დავდეგ,
ივედა და მითხრა: ძმაო მობრძანდი მცირე სანს ჩვენთან განისვე-
ო და ნუ დაგვაგდებ თქვენის სამსახურის ნატრულსაო. მე მოვა-
სენე კერ დავდეგები სასწრაფო საქმე მაქვს მეთქი, ნუ დამემდურები;
ამაწუო სვენა, არ მომეშვა იგი კაცი, თუ არ დაბრუნდები არ შეი-
ლებს, ასეთი ბრძანება გვაქვს ჩვენის სულმწიფისაგანა, კინც თქვენი-
თანა ვირიბი მგზავრათ გამოველის კარგათ დაუხვდებათ, ბევრს მივ-
ვემთ და გისტუმრებთო. მრავალის ხვეწნით დამბრუნე, იმ ბალში
ემიყვანა, კარგს მოფენილ სასხლში დამსვა, სადილი მომართვა, მრა-
ალი სუფრის ამრიელი მოიღო სულ ოქროსი, კაი ღხინი მაჩვენა.
ა სუფრა აიღეთ ის ოქროს ჭურჭელი სულ იმ სასხლში დაწყეს,
ი ბერი კაცმა დიალ უცხოს სიტყეით უცხოსა და უცხოს ამბით შე-
ასქეა. დღესდა კასშამი გვსვეთ, თითონ წავიდა, ყულებს უბრძანა
ძაღმ არა კის დაიძინოთო, როგორც იამებოდეს ისე შესქეთეთო.
ალ კარგი ქვეშაგები დმიგეს და კიწექ, იმ ყულებმა უცხოს ამბა-
ეთ სან სუმრობით შემაქციეს. რა დამეძინა იმათ არ დაიძინეს, მე
დიალ მრცხვენოდა, ბოდიშს კისდიდი; მათ მომიგეს: თქვენ რათ

ქსულსართ, ჩვენი წესი ეს არაისო, გინც ყარიბი მეზობელი გამოიელთ კარგათ დაუხვდებით, რა საქმეზედაც არის წამოსულია თუ შეგეძლოთ შეეწეოთ, თუ არა მრავალს მიესცემთ და გაეისტუმრებთო. მეორე დღეს დილაზე, ის ბერიკაცი მოვიდა, ტკბილად მოიკითხა—უფალი ღამის როგორ მოისვენეო, მე მადლობა უთხარი ღმერთი ოუ გადაიდის მაგერს თორემ მე არ შემიძლიან მეთქი; დაიღ შეუფუძდა ბერიკაცი და მითხრა: უთუოთ თქვენ საკადრისად კერ გასამოუნებთო თორემ მაკას არა ბრძანებდიო. მე დიდად შეკითვიე თქვენგან ნამეტანი კარგი კაცობა ვნახე მეთქი, მაგრამ საჭიროა საქმე მაქვსი, წასვლას დასტური მაბოძეთ მეთქი; ბერიკაცმა კედრებით მითხრა: თუ არ გვიურები და ან ჩვენი დახოცა არ გინდა ამ სამ დღეს კერსად გაგიშვებთო. დაიდეგ სამი დღე, მაგრამ ის კაცი უცხოდ შემაქცევდა, იმ სამ დღეს იმათ სუფრის აირღეში ოქროს მეტი კერა ვნახე რა, სუფრას აიღებდენ სუფრის აირღის სულ იქით დაუწოებდენ და სხვას მოატანდნენ. მე დიდად მიკვირდა იმათი სიმდიდრე. რა სამი დღე გავიდა წასვლას დასტური კითხავე, ბერმა კაცმა მითხრა: ძმაო, ღმერთმა მშვიდობის გზა მოგცესო, რაც ამ სახლში ვწუვით და ვსამს დღეს სუფრის აირღი ხმარებულა სულ შენიაო—წაიღეო, ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროსო, თუნდ წაიღე და თუ გინდ სახლში დაუწუეო, კარი დაკეტე, შენი ბეჭედით დაბეჭდეო, როდესაც გამოიელი წაიღებინეო. მე დაიღ შორს დავიწირე, რას კაქნეკ, სახლი არა მაქვს და კარი, ღმერთმა ოქვენი სურნელი თქვენ მოგახმაროს მეთქი. დაიღ შორს დაიწირა და მითხრა: ძმაო, ჩვენში კაი არ იქნებაო, კინც დაკრიში აქეთ გამოიელის დუუხვდებით, ბეკრს კი ჩუქებთ, თუ წაღება შეუძლიან წაიღებს, თუ არა ჩვენ მოგკაბარებს, როცა გამოიელის მიეცემთ და წაიღებსო. რაღას კიქმოდი, იმათ მიეაბარე. ენახე ოქროს სკრმუზიანი და ხელჯოხიანები უკან მომდევდნენ, სალამი მომცეს და მითხრეს: ძმაო დაბრუნდი კრთი ჯამი ჩვენსას განისვენე ღეთის გულისათვისაო და ნუ დაგვაგდებ შენის სიმსახურის უნაწილოსაო, დაიღ სიჩქარით მიეაღ მეთქი, არ მოშვენ, წაუეკ სახლში, რაც იმათი რიგი და წესი იყო ისინი უკეთ

დასხდნენ და უმრავლესი მოშტეს და მითხრა ამათმა უფროსმა: ძმაო, თუ ჩვენი სულმწოფის ცნობა გწადიან მასწრელი ქალია სულმწოფეთ, მაგა და დედა მოუკვდა, ქმარი არ შეირთო, მეტის კეთილ სამართლით და ღვთის მოშიშობით და სიუსეით ღმერთს ასეთი სახობაკარი უბოძებია, რასაც ქვეყნის გზაა, და ამ ქვეყანაში შემოკვ ყველა ქვეყნის გზაზე ამისთანა სასახლე უდგა გლახაკთ გამასპინძლათ და უსაკთ მასტემს, აქნება ათასი შენისთანა ღარიბი ოკეელს სასახლეში გაისტუმროს, საქონელს მისტემს, თავის მათხოვს ჭკითხავს სად მიგა და ან რა სქმეზეა წამოსული, თუ სიღარიბისთვის არის უმრავლესს უბოძებს, თუ სახლი და მამული არა აქვს აქ დასასახლებს და მრავალს უბოძებს, თუ არა და წავა, გზას არავინ დაუკრძალავს, ახლა შენი სქმეც გკითხავ რა სქმეზე წამოსულხარ; მე გულში გაეიქრე რა კოქო, თუ საქონელი კითხოკო, კისენი უთხოკენელად მაძლევენ, თუ არა რასაც სქმეზე კარ წამოსულა ჩემი პირით როგორა კოქვა, სიგიეში ჩამომართმევენ მეთქი,—უთხარ: ძმაო, ჩემი სქმე საქეყნო არ არის მეთქი, სიწორ კალაში და მცირე ქალდი მოლიტანე არზას მიკართმეკ მეთქი. მომიტანეს ქალდი დაკწერე არზა ნ სულური სულმწოფე კიყავ, ან დაკრიში მოკიდა და იმ ქალის ამბავი და ქცვა მიაბობო, იმის გზაზე წამოსვლა და ჩემის სახელმწიფოთ დაგდება და ყარიბად სიარული და მოკახსენე ყველა წერილათ და კითხეე: რადგანც ქართის ქვეყნის სულმწოფე მეც კიყავ და შენის გულისთეის დაკეგდე ჩემი სასულმწოფო და შენს გზაზედ ყარიბული ცხოვრება კიტკიერთე, ნურც შენ ითაკილებ დაკრიშობასა და ჩემს ყარიბულ ცხოვრებასა და ნუ დამიწუნებ მეთქი. დაკბეჭდე წიგნი, იმათგე წაიღეს, მე იქა კედლად წიგნის პასუხსა გულ გამგრთალი, მცირე სანს უკან ხოკები მოკიდნენ, წედთ მურასა ქამრები კრტყათ, სადამი მოშტეს და მითხრეს ჩვენი სულმწოფე გაბრძანებსო. წადეე, რა სასახლეში შეკედით სულ ოქროთ და პატიოსანი თვალით ოყო აგებული, მაწა ოქროს აგურით მოფენილი ჭკონდა, ხოკებმა თავიანთ სახლში დამსკეს და ტკბილად მომიკითხეს, მცირე სანს უკან ხოკები წინ მოუძღოდნენ, უკან კრთი დედაკაცი მოსდეკდა, სულ თვალ-მარ-

გალიტში იყვდა, ხოჯებმა მითხრეს ეს ჩვენი ხელმწიფის ძაძა არისა
შენთან გამოუგზავნიაო, მოვიდა სკამი დაუდგეს დაჯდა, დამიძახა მა
ყველ სკამზე დავჯექ, მომიგითხა ჯერ თითოზ, მერე ქალის მაგიერა
და მითხრა: ჩემმა ხელმწიფემ მოგახსენა: ჩემს სათხოვნელად მო
სულხარ სურვა გრცხვინიან და ნურც სიღარიბე გეთაკილება და არ
მე გითაკილებ; სიღარიბისათვის ღვთით დაბადებული არ დაწუნებო
ღმერთს ჩემთვის წყალობით მრავალი სიმდიდრე უბოძებია, მე თა
ვათ არ მიხდომია ქმრის შერთვა, მაგრამ რადგან ღმერთმან ინება დ
მოხვედ ჩემი ქებანის თვისთ კრთს საქმეს დავდებ, თუ ეს შეიტყ
და სწორე შემატყობინე მე არც გწუნობ და არც საქონელი ხსნ
მინდაო, თუ არ შეგიძლია ასდავ სწორე ვასუხი მამეო და შენსა
გზაზე წადიო. მე დიდად მრცხვენოდა და ისეც ბერი დედაკაცი მი
დგილებდა. მოვახსენე: ჩემი თავი თქვენს სამსახურზე დამიდგია, რა
საც მაბრძანებთ მზა კარ მეთქი; ბერმა დედაკაცმა მითხრა, მე წავალ
და შენს საქმეს მოვახსენებო, შენც იფიქრე, სწორე ვიროქ
მოგვე, ჩვენში ტყუილი არ გამოდგებაო, მცირეს ხანს უკან მეც მო
ვალო. წავიდა ის დედაკაცი, მე იქაც კეთეკ, ბევრი სიცეთე მიამბეს
ამ ქალისა, კახშამთ დაპსენდით, დაიღ კაი სუფრა მოიღეს და მრა
ვალი საჭმელები მოიტანეს, კახშამი გვჭამეთ, მცირე ხანს უკან ისევ
დედაკაცი შემოვიდა და მითხრა რა ვიროზეზე სდგებაროზ. რაც თქვენ
გიხებებიათ იმ ვიროზეზე კდგევარ მეთქი და თქვენს ბრძანებას ველო
ბერმა დედაკაცმა მითხრა, სწორეთ ვმბობო? მე მოკახსენე: ღმერთი
მოშიცია თავდებათ, თქვენს იქით გზა არა მაქვს და თქვენს ისმენ
ხურზე ვიც არ ვიოქი. უთხრა ხოჯას, წადი ბერიზს დაუძახეთ,
წავიდა და კარი კაცი მოიყვანა, გაუხარ გვანდა, მოვიდა სალამი მომა
ცა, სკამი დაუდგეს დაჯდა. ბერმა დედაკაცმა უთხრა: ბერიზ, რაც
ნაიჩრუზაი ქვეყანას გენახოს ამ კაცს უამბეო. იმ კაცმა მითხრა: ძმაო
ჩვენის ხელმწიფის შვილისათვის ღმერთს ასეთი წყალობა მიუცია,
ათასი ჩემისთანა კაცარი უულად ჰყავს, თითოსათვის ათი ათასი თუ
მანი მიუცია და უცხოს ქვეყანაში დაკვლეთ; რა მოგბრუნდებით არც
საქონლისას გვეითხავს და არც ფეშქაშს გეთხოვსო; რაც ფეშქაში

ვგან შეიძლება მიკართმეკთ, იმ ქვეყნებიან ამბავს გვკითხავს და მო-
სენებთ , თუ რამ გვინახავს. წელს მე ნამრობის ქვეყანაში მიველ
ს კაცსა თუ დედაკაცსა შავი კოსაცო, სასლებზე და ხეზე შავი
ვეფთანთ, მე დიდ გამიკვირდა, კაისც კვითხვიდი არას მეუბნე-
დენ; რა მთკარე გასდდა კაცით დედაკაცამდინ, სულმწიფე, დედო-
ლი, თავდი, ახნავრი, გაჭარი, მოქალაქე თუ გლესი, ასე რომ
რის წლის უმაწვილიც გაუსკვლი არ დამდგარა, თავ შიშველი და
ხ შიშველი ტირილით და კაებით მირბოდნენ მინდვრისკენ; მე დი-
დ გკვირვებულმა ერთს კაცს კვითხე, რა ამბავია მეთქი. მან მით-
ხა: შენც წამოდი და რაც ამბავია შეიტყობო. მეც წავედ მართლა,
იდი ადგილი გავირბინეთ, ერთი ჩალიანი ადგილი იყო, იმის პირ-
ა-პირ რაზმ დაწყობილნი დადგნენ, მეც დიდად გაკვირვებული იმათ-
ი კიდევ, სულველას იმ ჩალისაკენ კურათ თავლი; მცირე ხანს უკან
რთი დიდ უცხო მშვენიერი კაცი ძროსაზე იჯდა მურასად შეკაზმუ-
ი, მურასი ათასი ერტყა, ხმალი ამოღებული ხელთ კურა, ცალის
ელით მშვენიერი სურათი კნარა, თმა წელამდის ჩამოსდოდა, თავ-
დები სისხლით სავსე ფიალას უგავდა, ერთი უფლი წინ მოუძღოდა.
რა დაინახეს შექნეს ტირილი თ თავში ცემა, რა მოახდოვდა ჩა-
მოხდა დავდა, თავში შენით მრავალი იტირა, ასეთის სიტყვით მოს-
თქომდა ქვეყანა დუღდა, წამოდგა მოკიდა ის სურათი ყველას ჩამოუ-
ტარა და აჩვენა, გაბრუნდა ის სურათი დასახლა გატეხა, ხმალი შე-
მოჭერა უფლს თავი გაუგდებინა, შეჯდა ძროსაზედ და წავიდა. მრავალი
ქვეყანა და კაი კაცი მინახავს, მაგრამ ამისთანა უმაწვილი კაცი
არ მინახავს; მეტის ტირილით ადგილიდ კეღარავინ დაიძრა, შემდ-
გომ ადგნენ და წამოკედით. მე სამი თვე იქ დავყავ და ყველა თვის
თავზე ეს ამბავი ვნახე, სხვა კი კერა შეიტყე რა თუ რა იყო და ან
ის კაცი კინ იყო. რა მოკედ და კაისგან ამბავი მკითხა, ეს ამბავი
მოკახსენე, არ დამიჯერა, მერე ჩემი ამხანაგი გაგზავნა, იმანაც ეს
ამბავი მოუტანა. ჩვენს სულმწიფეს დიდ უნდა იმ ამბავის ცნობა,
თუ რის მიზეზით არის ეს უმაწვილი ასე. რა ამბავი დასრულდა. იმ
ბერი კაცმა, ბერმა დედაკაცმა მითხრა გაიგონე რაც ამ კაცმა თქვა,

ჩემი ხელმწიფე ამას გაიბრძანებს, ჩემი ქმაინის თქმი ეს არის, ჯ
დი ეს შემიტყე ის ძროხაზე მჯდომი კაცი კინ არის. ან ის სურ
თი რა არის, ჯერ უკლას აჩვენებს მასწავლ გასტეხს, ან უკლა თ
რათ აგდებინებს; ან ის კაცნი რათ არიან შაითი მოსიალნი, ან თ
სა და თვის თავს რისათვის კამდის; იმათი ამბავი უკლა შეიტ
და მოდიო, ღმერთმა შენს მეტი კაცის სახე ნუ მაჩვენოს, თუ
ამბავი ვერ და გიღალტოკო, თუ კერ შეიტყობ და ღმერთმა გ
გეღოს, მშვიდობის გზა მოგცესო. მე დავღონდე და წამოვედ ამ
რობით: თუ სამ წელიწადზე მოვედ და ეს ამბავი მოვიტანე ჭა
რიტათ კარგია და თუ არა—იცოდეთ, რომ თქვენ წინ ჭირის
ნიშანი შეიქმნება; ამისად გული დაჯერეთ, სანამ სული მიდგ
რის გაბრძანებით, სწორეს შეიტყობ და ან თქვენის სამსახურ
გზაზე თავს წავიკლებ მეთქი. მადლობა მიიხარა და მიბრძანა ძი
ჩემს ხელმწიფის შვილს ეგ არ უნდა, რომ ამის მიზეზით მოჰკვ
თუ შეიტყე კარგი, თუ არა სიქმეს ნუ გაიწირვებო.

წავედ და ვიარე ნამრუზისკენ, სამს თვეზე მივედ, რაც ა
ცისგან გამეგონა უკლა ისე ენახე; რა თვე გახსნდა დიაწყეს სი
კრული, მეც თან გავყევ და იმათში დავდეკ, მოვედ ის ძროხაზე
მჯდომი კაცი, შეიქმნა ტირიალი, მოიტანა სურათი ჯერ ხელმწიფ
და დედოფალს აჩვენა. მასწავლ სულ ჯარს და მეც მაჩვენა ქალ
სურათი: გაბრუნდა დაჯდა, დაიწყო ტირიალი, მრავალი მუნასაბი დ
სი სთქვა, მეც მეტის ტირიალისგან შევსუსტდი, ვერა გავიგე რ
ვერც სურათის გატესა, ვერც იმ კაცის წასვლა, ისეთს დროს მო
ბრუნდა ჯარი ნასვლარი წასულიყო და ნასვლარიც ტირიალისგან დ
სუსტებულნი მიდიოდნენ, დიდ მეწუხა და დავღონდი, გამოვედ
უკან, სადღა მოვეწევი, თუ მთვარის გასხლვას მოუცადო, მანამ რ
გამაძლებინებს მეთქი. რა ღონე მქონდა დავიწყე სიარული ისევ ქ
ლაქში შევედ, რასაც ღონით იყოს გავძელ. რა თვე გავიდა დავინ
ყე სიარული წავედ გული გავიმაგრე. როგორიც ჩვენულება ჰქონდ
ჩამოსდა,ის სურათი უკლას აჩვენა თავში ცემით, მერე დასხლა დაჯ
ტირეა, უკლს ხმალი შემოჰკრა მოკლა, შეჯდა ძროხაზედ და წა

ჯა, გაუდგე შკან, დამიწყეს ძახილი: რას მიზდეკ მოგკლავს, თავ-
სული რათ ხგიღია. მე არ უსმინე, გამომიდგენ, დამიჭირეს, ბეკ-
გესკენე არ გამიშვეს, ძალით წამიყვანეს: დაკრჩი მესამე თვემდინ,
ჩამ საკვირგელი იყო ჩემი სიტოტლე, არც სმა და ჭამა მჭონდა
არც ძილი, რა მესამე მთკარე გასხდა დაციწყე საარული, წინ
წინ მე წავედ იმ უმწკილის მოსაკლ გზაზე, ჩალაში დაგიმალე,
ფკარა სალხი ჩვენებრისა მებრ და გამოვიდნენ; შეიქმნა კვალად
ბრილი და კიკბა. რა დაბრუნდა წკიდა მეც გამოვდეგ, დიდი ალა-
გიარა, მკრე მოიხედა, რა დამინახა მეფრასა სანჯალი ამოიღო
გადმომიგდო, ნუ მოიდეო თორემ მოგკლაო; მე ის სანჯალი
ან დავიგდე და გამოვედგ, რა მოისედ დამინახა, რომ ისეც მივ-
ედი შემოიტია, სმალი ამოიღო და მომიქნია მოსაკლავათ, მე ასე
ეი მოძგებული მჭონდა, რომ მოკეკლ არას კინავედიდი; რა ისე
ან გამომეტებული მნახა შეებრალდი და წავიდ, მეც თან გავეე, რა
დეკ შემომხედ ასეთი დასტი დამკრა, რომ დავბნდი, შემომძახა:
ენი სისხლი შენს კისერზე იყოსო და ისეკ წავიდა. მტირე სანს
ან მოკრძალდი, ისეკ გამოვდეგ, უკან აღარ მოიხედ, კიარეო,
რთი დიდი ბაღი გამოჩნდა, დიდი ფოლდის კარი კბა, მიკიდ და
ღლის ასეთის სმით დაიძახა, ის ბაღი სულ შეიძრა; მტირე სანს
კენ ერთი უცი გამოკიდა, მითხრა: კაი შენი ბრალი, რათ მოსკვდ
სისთანა ადამიანის სისხლის მსმელთანაო, რო მოგკდეს რაღასა იქ,
ოდი გიბრძანებსო. რაღას ვიქმოდი, ღმერთს მივენდეკ და შევკდ,
ა ბაღში ერთი თალარი იდგა იქ შემიყვანეს, ის ყმაწკილი იქ იჯ-
და, გარს ოქრო მქვდლის აარაკი ეყარა, მრავალი თვალ-მარგალი-
ი ეწყო და აკეთებდა, თვალდამ სისხლის ტრემლი სდიოდა; მოშო-
რებით დავდეგ და კითრთოდი, ეცდი შან არავინ შემოკიდა შაშით, რა
შეღამდა კარები სულ დაგულა, მე შინ დამაგდო, შაშით კითრთოდი, ასე
ვგონა მომკლას მეთქი, მე დავკლონდი კარა შეკიტეე რა, შეეხედე
არგი ეწო ზევით, ერთი კაცის გასაძრომი კარი იყო, იქიდამ გა-
ვედ, ბაღისაკენ წავედ კნახე ერთი სახლის კარზე, რომელსაც ძრო-
ა იჯდა იმ ძროხას დიდის ჯოხით უწყალოდ სცემდა, რა ცემისა-

გან დაიღლა ჯოხი დაგდო, სწრაფათ სახლში შეედა წაიშინა დედა
შა, მრავალი იტირა, თვალით კი კერას გზედაზედი, ჰარამ სიტყვა
კეტუობდი, რომ კისკუბობდა, მეუხლსა და სელს ესკეკოდა და საწყლად
ტიროდა; რა ტირილისაგან მოიცლა ძროხას მოესია, თვალს ვე
ხარს ჯოცა, ფეხს მოესია, ქვეშ გამოუგზავა, თვით სელით საწყლ
ლი მიუყარა და წამოვიდა. მე სიხარბეით წამოვეკელ, ამაკ ჰატარა ვი
რიდამ შეველ, მოვიდა დავდეს. უეცრებს დაუძახა სანთელი ანთე
უბრძანა ის კაცი შემოიყვანეთო; მოვიდნენ წამიყვანეს, ასე მათრო
ლებდა ჩემი ცხცასი იმასაც ესმოდა; შეკრებილი, იტიდა რომ დ
დით შეშინებული ვიყავ, დაკდომა მიბრძანა, დავკეკე, საწყალი მა
თვეს. მეც მიბრძა. ჯერ დაიღ ბეკრი იტირა, მერე ორიოდ ლეკ
შეჭამა, მეც მიბრძანა, კეჭამდი, მაგრამ ეკლეში არ ჩამიგიდა, შაში
გამშრალი ვიყავ. რა სუფრა აიღეს მიბრძანა: კატო, ასე თავი რა
გოთ გამოიშეტე, რომ გამოშეკლ რას იქმოდიო, მე შე
შისაკან კნა დამება, კერა უთხარ რა; მან მითხრა, ნუ გეშინიან ღმე
თი მოგიცია თავდებად არას გერჩიო, თქვი შენი ამბავიო. რა აზ
საგან ფიცი გავიგონე გული გაიმაგრე, ჩემი ამბავი ეკეკა წერ
დად მოკასსენე ვისაგანაც ვიყავ გამოგზავნილი. რა ეკეკა შეიტყ
დიაწეო ტირილი და თავში ცემა, დაბნდა, დაეცა, ვითარც თავ მო
კეკეთილი ქალიშვილი ისე ალაგზე ეხლებოდა, დიდ ხანს უსუდო იდ
რა მოაბრუნდა მითხრა: ძმაო, ჩემი ამბავი ჩემგან ძნელათ ითქმის
მარამ .რა ხან შენც შენი მათლაბისთვის ითრება რა ღონე მაქეს უნ
გაიმბო, ეკეკე ჩემი საბაბით შენს ნებას ეწიოკო.

მითხრა: მე ნიშრუზის ხელმწიფის შვილი კარ, იმ დეკეს რო
ნახე ხელმწიფე და დედოფალი შვილით მოსილნი ჩემი დედმამანი არიან
ჩემს მეტი ღმერთს არც ქალი მოუკია და არც კაკი, სიბერის დროს
მრავალის ღეთის ეკედრებით და სალოცოს გლახაკთა ზედა მიეცემოდ
მისცა ღმერთმა ჩემი თავი უბედურად; დიდი სიხარული და ღეთის
მადლობის შეწირვა ჭქონდათ ჩემს დაბადებაზე, დიდი ლხინი და ძე
კობა გართხა ვეს. რა ლხინისაგან მოიცალეს სელმწიფემ უბრძანა
არსკლავთ მრიცხველთა და მესტროლეთა, ნახეთ ჩემი შვილი რის

ლათისა და ეტლისა არისო. წაედნენ ნახეს საეტლოსა, რისაც
ისა და დოკლათისა კიოყვ მოახსენეს სელმწიფეს: თქვენი შვილი
ე კარგის ეტლისა არის, ასე რომ იმისთანა არ დაბადებულა,
ამ მზის ეტლზეა დაბადებული, რა თორმეტი წლისა შესრულდა
ს სატასკველს გამოიკლის და თქვენც დიდს მწუხარებაში მიე-
თ, ბოლოს ასეთის გზით ეშველება არავის ეგონოსო, მას უკან
ს სასარულს მისცდებოდ. რა სელმწიფემ ეს ამბავი გაიგონა და-
შეწუხდა, თქვა: ასლაც ასეთს სამყოფს გაუგეთბოა, რომ სიბე-
დით მზე კერა ნახოსო; მაშინვე სელი მაყოფინა, დაიღ ჩქარა
ხლე და ბიდი ააშენებინა, სულ ნაბადი გადააკერვინა, ასე რომ სა-
ღე არსაიდამ ჩამოდიოდა, გამდღითა და ლაღა-ძაძით გამგზავნა
იქ დამყენა, ღამე და დღე სულ სანთლები ენთო; რა მოუზარ-
კარში სიარული დაიწყო, ჩემი სქმე ის იყო გაეიდოდი კარდს
რეყდი, კალთს აეიმსებდი შინ მოვფენდი და იმაზე ეხარობდი,
მეგონა ღმერთის ჩემს მეტი კაცი და იმ ბაღის მეტი ქვეყანა არ
ყო; ჩემი ძაძა და ლაღა ჩემი დედმამა მეგონა, წაიკნს რა კი-
სეკდი კოეჭრობდი ესენი ადამ და ევა არიან და ქვეყანა ჩვენზე
ესებულა მეთქი. რა თორმეტი წლისა შეეიქენ, მართლა ის ბაღი
ითხე მეგონა. ერთ დღეს კარდის დასაკრებად წაველ ბაღში, უც-
სხასკაი ენახე: თურმე ნაბადი წვიმას დაეღმა, მზე ჩამოდგა-
ო კარდზე; მე ჩემ ყამში მზის სახედი არ გამეგონა, დაიღ მეუ-
ა, კარდი მეგონა ხელი წაეკიანე მინდა მოამეკრიფა, სელი რო
ტანე გაქრა, რა სელი აეიღე ისევ გამოჩინდა, დაიღ გამეკვირდა,
ზეეით აეიხედე გაკრიალი ნაბადიდამც დაეინახე, დაიღ გაეკვირდი
არის მეთქი. იმ ცას რო ისე გაეკვირვებით შეურებდი ენახე ოთხ-
კუნა იმ გაკრიალი ნაბადიდამ ერთი ტასტი ჩამოიტანეს, იმ კარ-
ძირს დადგეს, ერთი ასეთი ქალი ეყვდა, რომ მისი მშვენება არ
ქმის, რა ქვეთ იქით იხედის მისი სიბრწეინვალე მზის ნათელს
გაესებოდა, მისი სიბრწეინვალისა და მშვენების ქებას კერა ფი-
სოფოსი კერ მიხვდებოდა არამც თუ მე ვისთქვა, თვალი კერ გაე-
თე, შორს კიდეც ცნობა მიღებული, ერთი მურასა ოქროს ტას-

ტი დადგეს, ქალმა უბრძანა იმ კაცებს წადით ის ადამიანთ ნათესაებს მოიყვანეთო. მოვიდნენ წამოუყვანეს, ქალმა სელი მომცადა, ამოუყარა ტასტზე დამსკა, წითელი ატკუნდის თარი და ალმასის სუფრა ჩაუნ კედა, დასხა ღვინო დალია, სამი თასი მე დამალევინა, მაბრძანა თუ ადამიანს ცხენაბრი ჭკონდეს ალარ მოგშორდებოდიო, მაგდვი ადამიანს ერთი ბიჭი არა აქვსო, ჩემი და შენი ერთათ უოფნა დადი იქნება. მე დიდათ გავიკვირვებული უყურებდი, ასე გონება მიმეკეთ ალარა გამეგებოდა რა, მცირეს ხანს უკან ერთი ქალი მოვიდა თვრამეტ მოახსენა სელმწიფე მამა შენა გიბრძანებს, რასაც იქ მაგ ადამიანს შიო. მომიბრუნდა და მითხრა: სავეკრელო, ღმერთმა არ დამტკიცა ერთი უამი ერთათ გუოფილიყვით, რადგანაც ჩემი სიქმე ასე მოხდა ჩვენში ფიცის გატესა და დავიწუება არ იქნება და კითა წესია და მაინასკენ უსტიბრობა შენ ამას ნუ იქ რომ დამივიწუოთ. ეს მი ძანა თითონ კი ამოუკანა ტასტაი ძირს დამსკა, ტასტი სიდგ მოკტანათ იქითკე წაიღეს, მე დავბნდი და უსულოდ დავეც დიდხანს კეკლად შეკვდ შინა ჩემი ძიძა და გამდელი მეკებდნენ, კ დის ძირს გალურჯებული მნახეს, დაიწუეს ტირილი და თავში ცქ ამიღეს და წამიყვანეს სასლში დამწვინეს. ჩემი ლალა დიალ კარგ მტოდინარე იუო, წიგნის კითხვა დაიწუო, რა გერ მომბრუნა წაკი ნენ სელმწიფეს მოახსენეს.

სელმწიფე და დედოფალი ტირილითა და თავში ცემით შე შეშვენდნენ მოვიდნენ, დამიწუეს წიგნის კითხვა, მესამეს დღეს მო ბრუნდი, მაგრამ ცნობა არა მქონდა. სელმწიფემ თავის სასახლე წამიყვანა. არაფერმა არამ მარგო რა, ალარც სმა მამებოდა, ალარ ლამა, გაუუთოდი, რასაც მკითხვდენ სმას არაკაცს ეცემდი, რა კარდი ენახე მასუკან უცხო სანახაკებს ვხედავდი. ჩემის ისე უოფ სათვის ჩემი დედ-მამა დიდს შეშფოთებაში იუვნენ, მრავალი აქიმ მოახსენეს, მაგრამ კერცარა იმათ მარგეს; კინც მოვიდოდა სელმწიფ ჩემს ამბავს შესჩივლებდა, სამი წელიწადი არც მკვდარი კიუკე და არ ცოცხალი, მეოთხე წელიწადს ერთი მამის ჩემის ნაცნობი კაშარი მო კიდა, სელმწიფეს დიდად უუკარდა, ჩემი ამბავი შესჩივლა. კაშარმ

ესენი: ზღვაში ერთი კაზარი არის, ერთი ინდის ქვეყანა ზის, მრავი საქონელი აქვს, კინტ ასეთი შეწუხებული ავთმყოფია აქ მაიკს; ამ ქვეყნის წელიწადში ერთი დღეობა მოუა, იმ დღეს გამოდგერ ბაისუნის, მერე ავთმყოფებთან მოვა, შეხედავს. ერთის შეხედოთ იმის სენს იცნობს, ნუსხასა მისცემს და წავა, მეორეს დღეობაზე აღარ გამოვა, თუ მიბრძანებ ის ადგილი მე კარგათ კაცი, წავიდოთ სულმწყობის შვილი, თუ ეშველება კიდევე იმისგან, თორემ ღმერთია ამისი მოარჩენარო.

სულმწყობეს დიდად ეამა—გამგზავნა, გეზირი და ასიოდ კაცი ომუა, ექვსი თვე გაარეთ:—სამი ხმელეთზე სამი ზღვაში, მარამ ან ხმელეთზე და ან ზღვაში საკვირველი ენახეთ სულ რომ მოსულიო სიტყვა გაგრძელდება; რა იმ ქალაქში მიკვდით სახლით ისე იყო, დაიღ უცხო სანახავი იყო: მიწა ფერადის ყვავილით შეღებილი, ამისთანა მშვენიერი ადგილი, კეთილ ღმერთის არ დაუბადებია. გიწყეთ საარული და სიღის ქება, მრავლი ავთ-მყოფები მოიყვანეს, ერთმა თვეში გაიარა, ინდო შიშველი გამოვიდა, გრძელი თმები უფარავდა, ხელთ საწერელი ეჭირა, მოკიდა ჯერ წყალში ბანაობერე ავთმყოფებთან მოკიდა; ჩვენ უკვლამ თავი კეტით, ხირხლით მე მნახა დიდხანს მიყურა და ნუხსა არ მომცა. გაბრუნდა კი ავთმყოფებთან მიკიდა, ჩემი კაცები დიდათ შეწუხდნენ ჩვენ რამ არა კეთისრარო, ავთმყოფები გაშინჯა უკვლას ნუხსა მისცა, რე ჩემთან მოკიდა სული მომკიდა ავდეც წამოეყვანა, ერთ დიდ კარი შემიყვანა, საუკეთესო ბაღი და სასახლე იყო, კარი დაკეტა, მე თის უცხოს დაფენილ სახლში დამსვა, მრავალი წიგნები ეწერა და ჭრის ქილებით და ოქროს კოკებით მაჯუმები. მაბრძანა: ამ ქაღებიდამ დღეში თითო კალის ოდენ მაჯუმს შესწამდე უკვლა ქილას, ბაღში შეეძლოდე, რომელიც სნე გიამება მიირთვი და ეს იგნები იკითხო, თითონ წავიდა ერთი კარი გაალო და შეკიდა; მე დაგრჩი, დავიწყე ტარიდი, რა ღონე არსაითა მქონდა იმ წიგნების კითხვით შეეძლოდი და იმ მაჯუმებს ეწამდი. სამ თვეზე მარდა კი ქმნი შეეძლენ იმ წიგნების კითხვით, ასე კარგა შეიქენ,

რომ გული აღარ მიწუსდა, მაგრამ იმ ქალის სასე გულიდამ არ
მქარდა. წლის თავზე მოვიდა კიდევ ინდოს დღეობა. გამოვედ
სა ფერიც მომსლოდა და კიდეც გავსუქებულიყავი, მაბრძანა
ჩემთან წამოდიო, სწერილი მომცა წაედით. ეს იყო საკვირ
სულ იმ ბაღს და გალავანსა გარს უკლიდი ვერას დროს კარი
კნახე. რა გავედით ჩემი ჯარი იქა იყო, არ წასულიყუნენ, ჩემსა
ბავს კლოდნენ, იმ ერთს წელიწადს უველა ავათმოფეების მკურ
ბი წასულიყუნენ, იმათ სიდის ჭამით ეცხოვრათ, თორემ პერს
მისცემდით. რა დამინახეს ღმერთს მადლობა შესწირეს, პირ
გაერთებით და სასხლის ტრემლით ჭიმმა ჯერ იბინა, მერე ავათ
ფებთან მიედა მრავალი ავათმოფი მოეყვანათ, ერთი დაიღ გა
ლებული უცხო კაცი გედო უგონოდ, მწარეთ გამხმარი; მი
დიდხანს უყურა, გაბრუნდა სხვა ავათმოფებს ნუსხა დაუწერა და
ცა, მერა ეცნობდი რაც სნეულება სჭირდათ, მეორეთ კიდეც იმ
წელთან მიედა ხაუნა და ისე უყურა, მერე მე მანიშნა წაიყვანე
წავედ და თან წავიყვანე, იმ წელიწადსაც აქ დავრჩით, ჩემი და
წელის კერძობაც იქა იყუნენ კარზე.

ექიმმა ის უმწეოდი თავის სადგომში შეიყვანა, კარი დ
ტა, მე იქა დავრჩი მარტო, მარამ ეწუხდი რას უზამს მეთქი,
ველ ბანდამ ჩავხედე მალეთ, იმ უმწეოდისათვის თავის სარქ
ახდა, ამრუზი გაეცხელებინა, შეეტუე უურებელ უურში ჩასძრო
და ტეინის ფარზე ფესები მოეკერებინა, წიგნში წამეკითხა თ
ცხელია ამრუზი უურებელ ფესებით ფარს გახვევს და კეცი მოკვდე
და ციცითაც მოკვდებაო, ხელ-თბილი უნდა იყოსო, რომ უურ
აეყვანოს, თავის სარქველი ისევ დაფაროს, წამლები შემოსცხო
გამთელდებაო; ეს წიგნები მეკითხა და კითხდი, რა ენახე ექიმს ამ
ზი ძრიელ გაეცხელებინა და უხდა აეყვანა უურებელა, შეეტუე დ
ცხელი იყო და შემბრალდა ამ უმწეოდი სასიკვდილოთ, გულმა ა
გამიძლო, დავუძახე: ოსტატო, რასა იქ ამრუზი ცხელია მეთქი. ი
დიღ გაეკვირდა, შემომხედა, ამრუზი სელიდამ გააგდო, ხელა თ
ში ცეცით კარში გასროვიდა, დიდ შეეწუხდი და ჩავირბინე კეც

ეს მეთქი. მანამ მე ჩავიდოდი ამრუზი ნელ-თბილი შეჭმნილ-
მეცელ უურძელა ავიუკანე, თავს სარჭკელი ისეც დავხურე, წამდე-
ვე გავეთეუული ეწუო წუასკი, მაგრა შეუხვიე, თბილათ დავაწვი-
ერე გამოკელ ადგილი მოკიბნე, კერსად კიპოვნე; ბილში შეკელ
ერთის სეზე თავისი თმით ჩამოკიდებულიუო და დამხრჩვალიუო,
შეკწუხდი; რადის უშკელიდი, გავთხარე მაწა და დავმარხე;
ერთი კოლოფი ედგა; ჯიბეში ბეერი გასიღებები ეწუო, ის
რთკი და წამოკელ, კარები გავიღე მრავალი სიჭონელი და თავლ-
ლიტი ეყარა, ერთი მურასა კოლოფი იდგა დაკეტილი, გასიღე-
ერ კიპოვნე უბიდამ რომ კოლოფი ამოკართკი ის გავიღე, იმ
ოფის გასიღები იმაში იუო, ის კოლოფი გავიღე ორი წიგნი
მურასა ბუდით, გავხსენ წავიკითხე, ასე ეწერა: კისატ ქაჯის და-
და იმათი გავლენა უნდოდეს ეს წიგნი ორმოც დღემდინ იკით-
, რაც უნდა იმას უბრძანებს და აუსრულებენო. დაიღ მაიმა, ასე
ანი ყოველი ქვეყანა მე მომცეს მეთქი. ის წიგნი უბეში ჩავიდე,
ე ის უმაწვილი კანასე, ბანგი გამონელებოდა, უუთაანი მაჯუმები
ში, წამალი და ზეთები თავზე შეკცხე, ერთ კეირამდინ მორჩა,
რა სეირდა რა. რა გავედით ორთაკ ჩვენი დაშქარი მოკეკებანა,
რულით ტიარიდენ, ზოგნი ხელს გვაკოცებდნენ, რაც საუკეთე-
თავლ-მარკალიტი იყო ჩამოკიღეო, ხომალდში ჩავსხედით და წა-
ედით. ის უმაწვილი კუნძულთ ხელმწიფის შვილი იყო, სამი დღე
თით კიარეთ. მერე გავიყარენით, მე ჩემს ქვეყანას წამოკელ, ის თა-
ქვეყანას წავიდა.

რა ჩემს ქვეყანაში მოკელ მამა ჩემს კარი გაუგზავნე ჩემი მორ-
ს და მშვიდობით მოსვლა შეუთვალე, რაც ერთი შვილის პატრონს
თებდა სიასრული დიდით გამხიარულდნენ და ღმერთს ცრემლით
ლობა შესწირეს, მხიარობელს მრავალი უბოძა, თითონ კარით
ნ მომეგება; რა მამა ჩემი დაკინასე ცხენიდამ ჩამოკხე, მიველ შესლს
ბოლე, მომეხვია და ცრემლით ღმერთი ადიდა, შევსხედით ცხენსა
ადის ღსინითა და შევქცევით წავედით. რა ჩემს სიდრომს სასლთან
ვედით ცხენი მიეებრუნე სიდიც ქალი მეხასა, სელმწიფემ მკითხა

სად მასკვლო, მე მოკვსესენე ჩემს უწინდელს სახლში მიკვლ მეო
სელმწიფემ მაბრძანა, მაშინ დადგ ავთ მოგიხდა და დაკვლეო
დეგნეკ გკვიგონე ცხენიდამ გადაკვარ დაეწყე ტირილი და თავს
ცარი გარდაიკარე, თავსა და პირში კიეც. სელმწიფე ცხენიდამ
მოხდა დამიწო სკეწნა და მუსლს სკეკნა, რა კეღარ დამისუმა შეო
ფიცა ნუ სტირი ისკე კაშენებო. ამით დაეწიმდი, მაგრამ იმ ა
გიდმ ადარ დაკიმარ, ადარც დედ-მამა მომშორდა. რა სახლი დ
რეულდა წკეელ, დედ-მამა ტირილით გამეყარენ, მე წკეელ დაკვ
დაეწყე წიგნის კითხვა, ორმოცს დღეს არც მისომს და არც მი
მაი, მარმ მრავალი ძნელი სინასკაი ვნახე, არ შემეშინდა. რა ო
მოცი დღე შესრულდა ერთი პატარა ტახტი მოიტანეს ქაჯებმა, ს
ქაჯის ხელმწიფე იჯდა, საზარელი შაკი ტახტი წინ დამიდგეს,
ტახტზე მჯდომმა მითხრა: ყმაწკილო ამ ქაჯებისაგან რა გინდა, რა
გადაკედო, ღმის სულ დაგწკა. შენ წინ მოკსულკარ მითხრა,
ნრის შენი ძითლაბი. მე უთხარ: სოლომან ბრძნის სახელი დაი
ცა, რაც გითხრა ჩემი გულის წადილი აღმისრულე და მოკასხენ
დაითვიცა, რაც შენ დამთვიცე რასაც მეტუკი კეკლას აღგისრულ
თუ ჩემგან შეიძლებაო. მე უთხარ შენი ქალი მომე მეო; კაიცი
და მითხრა, ჩემი ქალი შენ რას გამოგადგებაო. მე მოკახსენე, შე
მომე და კიცი რაც კამოსადეკი იქნება მეთქი. მითხრა: ღმერთ
იცის ჩემი ქალი როგორც მე მსგადკ ისეთია, არ მოგეწონებაო.
უთხარ, კაი შემომთვიცე რასაც მეტუკი აღგისრულებო, ურარს რ
მეუბნები მეთქი. მან მითხრა, მოკიეკან ჩემ ქალს ნახე, პირამ შე
მომთვიცე შენი სიფერი რომ არ იყოს, ქაჯებზე სელი აიღეო და აღ
იკითხო კე წიგნიო: შეკთვიცე ჯერე იყოს მეთქი. გაეზავნა ერთი ქ
ჯი და მოყეკანინა ქალი. რა შეკხედე შემშარდა, საზარელი სინასკ
იყო, მამისაგან უფრო გონჯი, მეწინა და უთხარ: ღვთისაგან წყეე
ლო, ამისთანა სიძაგელი დეგის ნაშობი ამ მნათობს როგორ მიაშ
გკესე მეთქი, მან შემომთვიცა, მე ამის მეტი ქალი არ მყავსო დ
შენ ოუ გინახავს მნათობი ფერიის ქალი იქნებოდა. ჩვენ იმისი მო
ნახი კართ და არც არას ადამიანს ერჩიან და ჩვენ ადამიანის შეწუხე

კვრით, ისლა კი დაგესხენ ტანჯვისგანაო. მე დაეთხოვე. წაედ
ალვე თან წაიყვანა იმ წუეულმა. მე იმას დღეს მოვუე ფერეების
ის კითხვას, ორმოცმამდინ კიეთხე, რა ორმოცი დღე შესრულ
სრულდა ფერის მოედა, ორმოც კაცს კრთი დიდი იაგუნდის
ჯი კიდიათ, ჩვენ მზის მსგავსი ბრწუინვალე კაცი იჯდა, თავს
კვანი ედგა, ტასტი დადგეს, მე მიველ სელს კაკოცე. მან მით
უმაღვილოა, სოლომან ბრძნის დოტევა კინ გასწავლა, რომ ამ
ა გვტერჯავს, რა დასაშავები გვაქვს გვაბრძანე და ან რა გნებავ
მე მოვასხენე, შენი ქალი მსურს რომ მოვიცე მეთქი. მან მო
ა ედიანი და ფერია ერთით კერ მოთავსდებაო და კერც შენ
ქალს სელს მოჰკიდებაო და კერც გვერთ გაუდიაო, როგორც მე
ბას უფროსი კარ ასე ჩემი ქალი ჩემზე უდიდესი სელმწიფეაო,
ანი იმას ბრძანებას ქვეშ არაისო, სოლომან ბრძენმა დასო სედ
ეთ, ოუ შეიტყო მეც მომკლავს და ქვეყანასაც ტეტხლით დასწოკ
მე მოვასხენე: თქვენი ქალი მე მაბოძეთ, არც გვერთ გაუვლი და
შეუწუსებ, მე მოსურებ კემსახურები, სხვა არა მინდა რა ოქრონდ
ს მშვენიერება განვიცადო და არც ღირსი კარ იმას შეუხებისა
ქმ. მაბრძანა, ედიანის სწორე პირი რადის გაჭქსთო და არც,
სიტყვაზე რადი დასდგებითო, რადგან კე ლოტევ ტეტოდინა
ა მოკვე მეტი რა ღონე მაქვს, მაგრამ შემომფიცე არა შეწუხო
და ვასთან მოგიყვაო, მე კიდევ შეკფიცე, ვდგა და წავედ.

მეორე სანს უკვე ტახტით მოეყვანეს ქალი, ტახტი დადგეს
ალი ფერიების ქალები ახლდნენ, მე მიველ ტახტს წინ მიწას
ვდე; საცილით მაბრძანა: მართლით ეხტებარი გქონია, მაგრამ
ა გიჯობს სიფთხილე რომ კე წიგნი არ მოიშორო, თორემ
ი სიქმე გაძნელდებაო. კიყავით სამი თვე ღსინითა და შექტკეთ,
კი არავინ მოუშვი და მამა ჩემთან წავკლ სახარულით და იმათაც
ამოვეწე; მოხარულნი იყვნენ ჩემი მორჩენისათვის.

ერთს დღეს კისსედით კლსინობდით და კსკამდით, მრავალი
იის ქალები გვესხდნენ; ქალმა თავისის სელით თასი მაბოძა,
ე თასი რომ გასოკვრთვი კრთი კაცი თან მომყვა ღვინის სმა-

ში, მითხრა: კგ წინგი მოიტიო, რაღამც შემძლა, ამოვიღე ჯ
დამ წიგნი და მივე, ქალს თასი გამოართვა და ხელზედ გაუწოდა. ქა
მა მიბრძანა შე წუწულო, წიგნი ისო მიეო, მიგებრუნდი კუნს და
ჭიდე, იმან სხვას მისცა, წიგნი წაიღეს, ის კაცი ალარ გაუჩნ
ანახლად ძროხათ იქცა, ქალი გადაბრუნდა და მოკვდა; დავიწყე ს
რიდი და თავში ცემა; მრავალი მოსაბრუნებული წამლები წუსვა
დავლევინე, კელარ მოკაბრუნე, ხრის ისე; მე თავიც მომძაგებია
ქეთ და წუთი სოფელიც გამომწარებია, იმ ძროხას იმიტომ კ
და კახეულებ კგებს წიგნი მომიტანოს, რა ღემით დავიღლები
კლ ქალთან ტიხრიდით მუხლს და ხელს კუხეკი, მარჯ კერას კ
ბე, ასე მგონია სძინავსო ასე წევს, გონება მისდიდი გამოკ
ისევ ძროხას მიკუფერები, ბოდიშს მოკითხე, თავსა და ზედს კუ
ცებ, საქმელს მოუფრი, კგება შეკბრადდე და წიგნი მოვცე. ამ
რათ რომ გავკეთებ თვეში ერთხელ ჩემ დედ-მამას დავეხსენები
დენ რო ტოტხალი კარ, ამ სურათს კუჩვენებ ამისთანა ქალი
შეთქი, დავხედი და გავტეხ, ეიტირებ კგები შეკბრადდე და მხ
კლად ღმერთს შემხვეწონ, მათის ლოცვით ღმერთმა მომხედოს
ის წიგნი კითხონო; უცებ იმიტომ მოკვლე ჩემგან ეშინოდეს
ძროხა, ჩემი ამბავი უკვე გაიმაე, ორი წელიწადია ამ სასჯელში კ
ცეცხლი უფრო მიცხარდება, ის ქალი მძირფას მზგავსად წევს
მე ასე კიწვი.

რა ამბავი დასრულა თავის ხელი იკრა ბიჭის სახე დაიბ
სიასხლი წამოსდიოდა, დაბნდა შკვდარივით დავეცი. რა ის უმწეო
ასე მწუხარებაში კნახე ჩემი თავიც დამავიწყდა და ის ქალჭირა, შ
ფიცე: მანამ შენ შენი გულის წადილი არ აგისრულდება, მანამ ა
ქალი მისდა და არც ჩემი სახლმწიფო, გამოგესალმე და წამოვე
ნადირსავით გაკვლურდი, მრავალი კიარე, იმ მთაზე აკვლ, რომელ
ჩემს ამხანაგებს უნახამსთ, იმ ბერიკაცს უამბე ჩემი და იმ უმწ
დის ამბავიცა, იმან მომასწავლა, როგორც ჩემი ამხანაგებისთ
ეთქვა, ისე მე მითხრა, მე ამ სამ დაკრიშს შეეეყარე თქვენის ბედ
და დაკლისთით ამ შეწირვებიდამ ხსნას კვლიო.

თავს შესვამე დავრაშმა თაკის ამბავი, სულმწიფემ მეოთხე დავ-
უბრძანა, ახლა შენ მოჰყევ შენს ამბავსაო. მეოთხე დავრაშმა
ჰქნა: ხელმწიფევო! მრცხვენიან თქვენს წინ როგორ გავბედო
ენება ჩემი უგვანი ტანსაცმელი და სახმის ამბავი, რომელიც ღმე-
ღისაო კედია; დაიწყო თავში ცემით ტირილი და მოთქმა,
დავრაშებიც ტიროდენ, ხელმწიფემაც მრავალი იტირა სიბრალუ-
დავრაშის რა ტირილისგან მოადუნდა და დადუმდა, ხელმწი-
ფემის ამქმა უარძანა.

მეექვსე. ანდრეთ ხელმწიფის შვილის მეოთხე დავრაში-საკენ ხელმწიფის წინაშე თავის ამბის მბობა.

ეახსენა: ხელმწიფევო, მე ანდრეთ ხელმწიფის შვილი კარ, დედა
მომკვდა, ორის წლის ობოლი დავრჩი, ჩემის მეტი შვილი არ-
და ხელმწიფეს. მაშა ჩემის შემდგომ ბაბა ჩემი დაჯდა ხელმწი-
ფე, მეც ისა მზდიდა, ასე უფერული კარზე გამომაშვებდა, ბიძა
ეროი ქალი ქმენდა, ერთად კიზრდებოდით. რა მოვიზარდე მე
ლებში გამიუშვეს, არც კარში გამიშვებდნენ, არც ცხენზე შემ-
ვენ, სულ დედა-კაცებში კიყავ, ხელმწიფობის რიგი არა ისწავ-
ს რაო; ხთის წდისა რო შეკიქენ, თამაშობაში მუახლემ გამიარა,
ტირილით ჩემს დალასთან მიველ, ჩემი დალა მამი ჩემისგან
დიდი ხოჯა იყო, დიდ გული სტკიოდა ჩემთვის, მიველ მუახლი-
ნ შეგჩივლე, დალამ ასეთი სიტყა შემომჭრა ძალიან მეწყინა, უფ-
ტირილი დავიწყე, მე უთხარ: ღვთისგან როგორ არ გეშინიან,
შემოგჩივლე შენ უფრო მტკმ მეთქი. მან მითხრა: როგორ არ
დახო მაგოდენი გაზდილხარ, ხელმწიფის სამართალი უნდა შე-
ლოს და შენ ერთი მოახლისგან სჩივიო. მე უთხარ, მაშ რა ქენა,
ამათ მეტი ადამიანი არ მინახავს და ასიანიც მტკმენ მეთქი; დიდ
რი იტირა და მითხრა: მამა შენი რო მოკვდა შენ ხუტარა დარ-
შენ თავის ძმას მიგაბარა, იმისი, ქალი შენზე დანიშნა, ანდერძიც

ისე უთხრა ჩემი შვილი რო გაიზარდოს შენი ქალი იმას მა
სახლმწიფოც ამას დაუდგება; მე შენ წაგიყვან სელმწიფესთან
ვიპრობას მოკვეთინებ, ქალსა კოხოკი, კეკებს სელმწიფობაც მოგეც
უთხარ რასაც მაპატრონებ ღმერთი დაგამადლებს, მე შენს მეტი
რანი არა მყავს და შენ იცი მეთქა. მომკაზმა სელმწიფურა
სელმწიფესთან წამიყვანა, რა სელმწიფის კარზე დამინახა ჯ
ღმერთს მადლობა შესწირეს: ჩვენი მკვიდრი სელმწიფის შვილი
დადგა, ახლა ეს დაგვიჯდება სელმწიფეთად; შეკედ სელმწიფე
ვანი კვლი, სელმწიფემ სელი მოჰკიდა გვერთ დამისვა, სოკას
ძანა, ჩემი შვილი რას გაურჯაო? ხოჯამ მოახსენა, თქვენც მო
სენებით რისთვისაც გახდაო, ასე მოკვსენებს ღვთითა და თქ
წყალობით თავს მოკესწორო და თქვენის პირობის აღსრულ
გთხოვსო. გაიცინა სელმწიფემ, მითომ თავის დანაშნულსა მთხო
მან მოახსენა, გახდავარ მაგ წყალობის მოიმედეთო. სელმწ
ბრძანა, კარგია მუნაჯამბს დაუძახეთ სასაი კარგი როდის არის
ქორწილისაო. მოკიდა მუნაჯამბი. სელმწიფემ უბრძანა, სასაი გა
როდის აქნება კია სასაი ამათის ქორწილისაო. წაკიდა მუნაჯამბი,
რე სანს უკან მოკიდა, არ კიცი სელმწიფეს დაერიგებინა თუ
ტერა და თუ არ მართლა თქო, სელმწიფე დალოცა და მოახს
დაიკ კია სიქმე მოგეგონია ამისაი ქორწინება, მკრამ დაიკ ავი
თაი: სამი წელიწადი სამი თვე, სამი კვირა, სამი დღე და სამი
თი დაიკ უბედურია და მას უკან კია სასთაისო. სელმწიფემ ბუ
რავს უბრძანა, გაიგონეთ ახლა ეს ჩემი შვილია, არ შეიძლება წაი
ნე ისეკ არამში, რომდესაც კია სასთაი აქნება მასთან დაკავქორწილ

ჩვენ ისეკ არამში შეკედით, მეორეს დღეს ჩემ ლალასთან
კედ, რა დამინახა ტირილი დაიწყო, მე შეკწუხდი და კეითხე რ
სტირი მეთქა. მან მომიგო ნეტავი გუშინ ფეხი მომტეხოდა და
უსამართლო სისხლის მსმელთან არ მიმეყვანეო, დღეს დაკებარების
ასე მითხრა კედგება მალკათ მოსამლო და მოკლაო; შენის მეტი მ
შენისა არა კინ არის მემკვიდრე, მე კიცი ეგ კაცი არ გატოცხლ
სო. მე ეგითი ტირილი დაიწყე და მუხლს მოკეხვიე, შენს მეტ

ერთი და ნუგეში არა მყავს, ჩემი ობლობა შეიბრალე, მაშველ
ად მეჩქარა. მითხრა, ნუ სტირიო, ადექ წაიდეთო. წამოეყენა ერთს
ალში შემოეყენა, მაძი ჩემის საჯდომი სკამი იდგა, ბეჭრი კატირეთ,
ბე ორსულს ასწყრა ერთი კაბე გამოჩნდა ჩამოეყენა, დაიღ შემეშინ-
ა, ცოლად კი კაცი ვერ მოვკლავს მეთქი, შიშით თრთოლა მოვა-
და, მარამ რა დრანე მჭირდა, კანახე ორმოცი ოქრონა სკამი იდგა
ალს სკამზე თითო მაიმუნის სახედ გაკეთებული ზურმუხტის მაი-
ნა იჯდა. მეითხა: ამას სედარ? მე უთხარი, ვხედავ. მარამ ისა
ნგებს მეთქი, ასეთი რამ მაჩვენე, რომ ამ შეჭირვებისაგან დავეგი-
ა შეთქი. მითხრა მამა შენი ქალო სალმწიფის სადიეის მეგობა-
ი იყო, წელიწადში ერთხელ წვედოდა დედის ფეშქაშით და დიდ-
ს დიდის პატივით იმასთან შეექცეოდა, რა წამოეიდოდა თითოს
მაიმუნს აჩუქებდა, ორმოცს ერთი აკლია, ღმერთმა არ დაიცადა,
ო კაცი გამოკვნა, სალმწიფე მიიცვალა. ჩემს მეტმა კი არაკინ იცის,
ამდენჯერაც წვარძანდებოდა მერე თან წამოეყენებდა, მე მაბარძანა ნურა-
ს ეტყვიო, როდეა ჩემი შვილი გაიზარდება სალუქ სალმწიფესთან
აიყვანე, ეგება ერთი მაიმუნიც უბოძოსო; მე მოკახსენე, რა შეუ-
ეიან ამ მაიმუნებს? მან მაბარძანა, თუ ორმოცი შესრულდა, თითოს
ამუნს ათასი კაცი ჰყავს და რასაც უბარძანებ ასრულებსო და მრა-
ლს ქვეყანას აკაკებინებს, მე არ დამცალდა ფეშქაშ სოფელმა და ეგე-
ჩემს შვილს გამოადგესო, იქნება სოფლის სიყვარულმა მოატყუოს
ემი ძმა და ჩემს შვილზედ ჩემი ანდერძი არ ასრულოს და მეგობა
ი დაანებოს, ეს მაიმუნები კარგა მოეხმარებაო ჩემ შვილისა. ახლა
ე წავიყვან სადიე სალმწიფესთანა, ეგება ამ სიასხლის მსმელისაგან
ახსნისა. მე მადლობა უთხარი, მე ისეც არამში შევედ და ბუმბერა-
ი სალმწიფესთან შევიდა, მოახსენა: თუ მიბარძანებ ამ ყმაწვილს წა-
ყვან ერთ უდაბურ ადგილს, თქვენ სამსახურს გავასრულებო, იქიდ და-
ბრუნდა, რამ ჯარმა არ შეიტყოს და გაიაზლებიო. სალმწიფეს ეამა,
ადობა უქადა, ბუმბერაზ დაეთხოვა და მოვიდა; ცოტა რამ ფეშქა-
ი სადუეისთვის და გზის ნუშადი მოამზადა, შეესხედით კაი ჯამ-
ე ცხენზე და წავედით, თხუთმეტი დღე კიარეთ, ერთ ადგილს მი-

გედით, ადამიანის დაბარება მესმოდა და თვალით კი ვერასა ვხედ
დით, სიდიდე მოშტეს მეცა და ბუმბარაჭსაცა. მშვიდობა თქვენი მ
ძანებია. მე დაიღ შევეუხდი, ბუმბარაჭს უთხარ: თვალით ვერაფერ
და და ხმა კი მესმის, გული მიწუხს მეთქი. ამოიღო უბიდან ლ
ლომონის სურმა თვალში მთოლა, ენახე მრავალი კარავი იდგა
დიდისა ჯარი ენახე, ბუმბარაჭს კეითხე, ეს ჯარი ვისია მეთქ
დუე სულმწიფისა არისო, ადამიანს გავიდენ, მაგრამ ფეხები ა
სა ესხათ, მიეგდით სულმწიფეის კარზე, დიდებულნი მოგეგებ
მოგვაეითხეს, მაში ჩემის სამძიმარი მითხრეს, სულმწიფეესთ
მიეყვანეს, სულმწიფე დიაღ წუადობის თვალით დამხვდა, მომიკ
ახლო დამისო, ბუმბარაჭს ჰკეითხა: ეს შაჰზადა აქამდინ რატო
მოიყვანეო? მან მოახსენა: სულმწიფეო, მამა რომ მოუკვდა დატ
ტარა დარჩა, თქვენი სკვადრისა სამსახური ვერ შეეძლო, ახლა
ხის ბედნიერებით მოიზარდა, ღვთით და თქვენის დოკლეთით ო
სამსახური შეეძლიან, ამას გეხვეწება: თავის მამის ადგეის წუ
უო და იმ მამენებს ერთი რომ აკლია ესიც უბოძო, ეგება
კის მამის მოადგილე შეიქნას და თქვენი სამსახურიც შეიძლოს
სულმწიფემ უბრძანა: ეგ დიაღ ადვილია, მაგრამ შაზადას ჯერ ჩვე
სამსახური და ერთგულობა არ უჩვენებია, თუ მამასავით სამსახ
დამნახვებს უმეტესს წუადობას უზამო. ბუმბარაჭმა მოახსენა,
სც უბრძანებ უკეთ სამსახური შეუძლიან, ესეც ამისთვის გა
რომ თავის და თავის მამის სამსახური თქვენ წინ არ დაეკარგ
სულმწიფემ ბრძანა: რაც სჯმე დაგვეა შეუძლიან აღსრულებაო? მ
რაქმა მოახსენა დიაღ შეიძლებსო. მაშ რადგან შეუძლიან ერთს
მეს შეუგეეთ, თუ აღსრულა მაშინეე მიეცემ და ჯარსაც მოგახმ
მაგრამ უნდა შემოშფიცოს, რომ არა მიღალატოს რაო, მაგ
ჰკეითხეო. მოახსენე: შენს სამსახურზე თავი დამიდგია, თუ ღალ
შემაჩნდეს ჩემი სიასხლი თქვენზე აღალი იყოს, თავი გამეგდეს
მეთქი. მაბრძანა: შენ უმაწეილი ხარ, სამსახური აგრე ადვილი
არის, წადი ამიღამა იფიქრე, თუ შეგეძლოს სეროე ხიბი მომე
არა უმაწეილობის ქარით ნუ წახდებიო. წაველ იმ ღამეს კილეთ

ჩემმა ღალამ მითხრა: ყმაწვილი ხომ ალარა სარ, შენი თავის შენება გაქვსო. თუ შეგეძლოს სწორე ბილი მაე, თუ არ შეგეძლოს შენს თავს ოჯახს მტერს ნუ დაუჩაგრიანებ, უბრალოთ თავს ნუ ასაგებო. მე მოგახსენე, ასეთს რას მიბრძანებს, რო კერ შეიძლოს ერთგულება მეთქი.

მეორეს დღეს მეკვდასში მიბრძანა, რა იფიქრე, როგორ ბილაზე სდგებიხარო. მე მოვახსენე რასაც მიბრძანებ კეცდები მეთქი. ბრძანა: ყმაწვილი სარ ნუ სჩქარობ, შენი საქმე მართლათ გაშინჯე, სარეგვინით ნუ წახდებიო, ადამიანი დაიღ მოდალტე ხართ, თან ტყუილი არ გამოგადგებაო, ერთს ფიცზე კერ დასდგებით, რადგან წასახდენათო. მე კვლავ შევფიცე: თქვენი ღალატი არ იამდიან მეთქი; სამი დღე კიფიქრით, სიმსხვე დღეს ესე სიტყვა მიბრძანა და მე კეფიცებოდი, მეოთხე დღეს კიდევ მკითხა, კიდევ ისე ვუხსენე. მოდარეს უბრძანა ზანდუკში რომ თოფარია მოიტანეო, თოფარი მოიტანა, წაი დამიდვა და მიბრძანა: ეს წაიღე სანამისი ისეკისი ქალი სახო მოგეყარე, მაგრამ შენი თვალი და ყური წიასდით შეიხსნე, რომ არა მიღალატოო. მე მიწაი კაკოცე წყალზე, თოფარი უბეში ჩავიდე, სადგომს გავშალე, ენახე ასეთი ადგილს სახე იყო, რომ ქვეყანაზე ამისთანა არა დაბადებული რა და არც დაიბადება, და არც კაცის ენით მისი მშვენება გამოითქმის. რა მოგახსენო, თმა გაშლილი და გაგლეკილი იყო, სისხლი და ნაცრით ერთად ჩამოსდიოდა, მისი მზის მსგავსი ბეჭის სახე სისხლით შესვრილი და გაგლეკილი ჭრილობა; რა შეკხედე სიტყვა აღარ წამიწყდა და მეკვდარს დაეკმსგავსე, ენა დამება კეღარა კთქვი რა; ეშმაკმა შემოიკრა თავში, კაი შენს მუშაობაქსო, რათ გაგხადე სიკვდილი და შენი ოჯახი დაუქციო, რა ფერი დაგდეო: ტოტას ულობას მოეკედ და უთხარ ამისთვის შეკწუხდი, ამისთანა მნიშვნელობად უნდა კიშოკონო, ან რა კიცით რა ქვეყანას ხარის, სად კიშოკონო, იდგან რა ენახო ღმერთი რას კეთილს მამცემს ამისთანა ქვეყნერის ზე ჭკვას მიკცე მეთქი. მეშმაკემ მითხრა: სანანულო რასას გკარგავს, მოკვდებით თუ დაკრჩებით უნდა კიშოკონოთ.

მეორეს დღეს ცხენი, იათო ხელი ხალათი, სასარჯო თეთ
მოგეგებდა სადღე ხელმწიფისაკენ. რაღას ვაქმოდით, ვასხენით ღმ
თი და წავედით. მრავალი დღე ვიარეთ, დადი სასეფლი და ქა
გადასადგომ, არა ქვეყანა არ დაგვრჩა დაუვლელი, მზრამ იმა
მზგავსი კერა ვნახეთ რა, ათი წელიწადი ვიარეთ, სიცოცხლე გა
მწარდა, მუმბარაქს კუკუდრებდი, მაგრამ რას ვიქმოდა, მეთაურთ
წელიწადს ერთს ქალაქში შევედით, იმ ქალაქის გალავანზე, ბან
თუ კარზე კაცები ისხდნენ, დაკითხეს კითხულობდნენ, უცხოს სა
გლობდნენ; საკვირველი სმა გვესმა, შევედით იმ ქალაქში, სიმი
კეთკეთი, მოვისვენე, მეოთხე დღეს ბაზარში წავედ ვიბანე, რა გა
ვედ ბაზარში ვიარებოდი ერთი დიდ ხატიოსანი სახსხვი ბერი კ
მოდიოდა, უსინათლო, სელთ ჯოხი ეჭირა და ხატებრ ლიტრით წ
ლი მოჰქონდა თან, ლოცვას ამბობდა და ღმერთის ადიდებდა; მე სი
ლიმი მიეკე, წყალი გამოკურთი, დავლიე და ერთი ფლური მაეკე. ბერ
მა კაცმა მითხრა: შვილო, ერთის წყლის დალევისთვის რა ფ
მინდოდა. მე უთხარ ფლურია არავინ მოგატყუოს! მეთქი. რა ფლ
რი გაიგონა დამლოცა და მითხრა: შვილო, ღმერთმა შენი თხოვ
აღგისრულოსო, როგორც მე ვიხსარე შენის ნასვით, ისე შენის გ
ლის წადილს მიხვდეო. წავედით ერთათ ქალაქს გშინვედი, ერთ
დაქცეულ სახლში მივედით, ეტყობოდა დადის კაცის სადგომი უ
ფილა, კი ნაშენობა ეტყობოდა, მე რომ ფლური მივე ის ბერი კა
ერთს სხვა სახლში შევიდა, ყური ვუგდე ქალმა ბერი კაცს უთხრა: მამა
ასე ჭკვრა რათ გამობრუნდიო. ბერი კაცმა უთხრა: შვილო დღეს კა
დოკლათზე გავეკლო, ერთი კუკუცი შემომეყარა წყალი მითხოვა მი
ერთი ფლური მომცა, წავალ შენთვინ და ჩემთვინ ხამის ვერანგს კი
უდი, დადი ხანია არ მიჭამია, კარგს საჭმელსაც ვიეიდი, ვიცი რა
ღასაც მათლაბზე აირება ის ყმაწვილი, მე დავეკლოცე და შენც დაკლო
ცე ღმერთმა თავის გულის წადილს მიაწვინოს, ჩვენასთანა სახარ
ლოს ლოცვათი უფრო შეიწუნარებს ღმერთი, იმ ქალმაც დაკლოცა
მე ასლოს მიეკე მინდოდა სამიოდ ფლური კიდევ მომეცა, რა დაუ
ძახე ქალი კარზედ მოდგა, შევხედე იმ სურათის მზგავსი იყო, ერთი

კაი დაკიბის და გადაიჭრა, დაეშვნდა, გამოეკიდა ის ბერი კაცი დ
შემაწყა წყალი დამასხესა და მომაბრუნეს, ვიდეგ იმ ბერი კაცს
შეხლს მოეცხეთ და უთხარ: შენის ღმთის გულისათვის შემიბრალე.
ნუ გახდი მაძის ჩემის ოჯახს უმკიდროთ, მე უბრალო ნუ გგოხი-
კარ, ისდათ სელმწიფის შვილი კარ, შენის ქალის გულისათვის გა-
მოგიშვრ. მეორეთმეტე წელიწადია ყოველი ქვეყანა მოვიარე, მრავა-
ლი კაცი და სასუქელი გადავიხადე, როგორ მეუბნები უარს ანდრა-
ოს დედოფლად თქვენგან დასაწუნი საძე არ გეუოლებ მეთქი. ბერ-
მა კაცმა მრავალი იტირა და ოხვრით მითხრა, ნეტავი შვილო მა
ბედის გეოთხელვიდეთ ერთი ოქალის სიძით შვილი მყავს; ამის
ბედნიერებით სიხარულს გელოდა, მაგრამ ასეთი ბოროტი დაეპატ-
რონა. ბევრი შენისთანა კაცები გაეფუშნებია და კიდეკვე გაეფუშნე-
ბა: მეს დაესხეს ამისი მშვენიერების საქართველს, თავს ნუ გაიფუშ-
ნებ, რადგან დედას ერთა ხარო, ასეთი ღმთის რისხვა მოეკლიან
ამის, ისიც გეთიდს ეერა ნახავო. კიდეკ ვედრებით ვთხოვე და უო-
ხარ, რა სჯობის მაგისთანა სიძინელო სიქმე, თუნდ დღესვე მოგვკვდე
ბოდე მაინც დათმობა არ შემიძლიან და მაგისთვის სიკვდილი ლხი-
ნად მიჩნის მეთქი. მან მითხრა: მე ამ ქვეყნის ქალთაზრი კიეკი,
დიდ სიხელოვანი, გამოჩენილი, მდიდარი და სელმწიფეც დიდად მწუა-
ლობდა და უყვარდი; სელმწიფეს გარდა ჩემზე უფროსი და დიდებუ-
ლი არა კინ იყო. სელმწიფეს ერთი მშვენიერი ბიჭიშო კაცის შვი-
ლი ჭეფსდა, ეოკლის სიკეთით და ფლანგობით განთქმული, კარ
შეკერული ხასლაზედა, ჩემი ქალის ქება სმენოდა, დიდად სიეკარუ-
ლი ჩავარდნოდა, მამისათვის მოციქული მიეკზავნა, თუ ქალთიშის
ქალს არ მითხოვ დავიკარგებიო, სელმწიფესაც ენებებინა, ჩემოკალ
კბრძანებინა გაიხელ, ხალვათით ბრძანდებოდა; სელმწიფემ ქალი მითხო-
ვა, მე რა უარი შემეძლო, დიდად მიამა, მოკავხსენე: სიტუეებოთაც
ენებებდეს, მაშინაც არ შემიძლიან უარი, არამც თუ ასე მოწყალება
ეროგიდა ჩემზე, რძალთ გინებებია ჩემი შვილი თქვენის ღმთის სი-
ყვარულით და არ კიცი რა გზით მოკავხსენო მადლობა მეთქი. სელ-
მწიფეს იამა და ქორწილის მზადებას შეუდგა. აგრთვე მე კიდიდებდი

და მიხარდა, შეჭმეს ჭორწილი დიდი და სიხარული, ასე
მთელი სახელმწიფო იყო მორეული დიდი თუ მცირე, წაიყვანეს
ლი ხელმწიფეშვილის წესით; რადესაც ქალი და კაცი სიწოლეში შე
ნეს დასაძინებლათ, შეიქმნა სიწოლეში ჯოხის ცემა და ყიჟინა, ქა
კაცილი, ბევრი კეცადნიათ კარი კერ გაეღოთ, სამი სათი ამ შ
ხარებაში კიყვიათ, რა ხმა მიწყდა კარი გაიღეს ნახეს კაცი დამხრა
ლი კედა, ქალი დაღეჭილი სისხლში მოსერილი დაბნედილი იწ
შეიქნა დიდი კაება და სიშინელი ტირილი, სელმწიფე გაიჩრახ
ჩემი აკლება ბრძანა და ქალის სიკვდილი. ანაზდად შეიქმნა ამ სახ
დამ ცეცხლის ქვისა და ისრის სროლა, კაცს კი ვერა კხედაკდ
მრავალი კაცი დახოცა, სელმწიფეს ხმა ესმა, დაეხსენ მაგ კა
მტრობას, თორემ დაისაბიო; სელმწიფე შეშინდა, მაგრამ ასე
კლო, რომ სიწულად გაკლირებდი, რამდენჯერაც ჩვენი სიკვდი
მოინდომა სელმწიფემ იმდენჯერ ქვის შენა ასტყდა, მე ქალსა ვი
სე, რა უბედურობა დაგემართა მეთქი. მან მითხრა: სიწოლეში მ
ტო დაკრჩით, ანაზდათ მრავალი ჯარი შეგრბა, ერთი სკამი დად
ზედ ერთი დიდი კაცი დაჯდა, იმის ბრძანებით ემაწვილი მოკლ
ჩამოჭიდეს, მე რომ კკოდი მრავალი მცემეს დაბნედილი დამკ
სო, მერე სელმწიფემ შეიტყო, რომ ქალს ქაკაბი ეპატრონებოდ
ჩემზე სალი აიღო, ამ ქალაქის ბანსა და კარზე წიგნის კითხვა დ გალო
გაჩინა, სამი წელიწადია ამ წიგნის კითხვით და გალობით მორჩნე
ჯებს. მე ჩემი ქალი შენთვის არა მშურს, მაგრამ მებრალები კაი
შენც აგიტეხოს რამე და შენ ტოდკაში ჩაგდეკო. მე უთხარ, ჩ
ტოდკა შენ არ გეკითხის თუ მამცემ, თუ არ მომცემ და მაგას მ
ზეზით მოკკდები ის ტოდკა შენ გეკითხება მეთქი. მან მითხრ
დღეს წადი მაგას ბასუხს სკალ მოგცემო.

წაკედით, ამ ღამეს მწუხარებით გაკათენე; მეორეს დღეს მა
დით, ის ბერი კაცი კათ გამხდარიყო, მითხრა: შვილო ასე კა
კრ კიცი ალარ მოგრჩება; მანამ ცოცხალი კარ ჩემ შვილს ნუ მა
შორებ. რაც მოკკდები დამმარხეთ და შენ ღმერთმა მშვიდობის კ
მოგცესო, სადც გინდათ წადით, მოცილე ალარაკინ გეკათო, მ

რამ თუ ქალაქიდამ გაიყვან ქაჯები არ დაგანებებენო. ამ კაცმა სამი დღე იტირნლა, კარგათ ვერმსახურე, მეოთხე დღეს კარგათ დავმარხეთ. რა იმისი სულისაგან მოვიცალე ქალს ჩადრი დავხურე, ჩემს სიდგომს წავიყვანე, მე მინდოდა მუხლს მოვხვედი, მუშბარაქ მითხრა, რასა შვრები სადაც ხელმწიფისაგან არ გეშინიანო, კერ გაიგონე ამ ხელმწიფის შვილისათვის რა უქნია, თავი ნუ გამოგამეტებია, კერ შეითმინე, მასუკან რა მიიყვანო სთხოვე. რაღას ვიქმოდი ერთ კუთხეში დავჯექ, დავიწყე ტირილი, ბუმბარაქმა ქალისათვის ქვეყოს და ტანისამოსს ამზადებდა, მე მუხლს ხვევნით შევეხვეწე, კერ ნუ წაგვლით მეთქი. მე რომ ასე მწუხარებით კტიროდი და მუმბარაქ ქალთან მისვლას მიშლიდა, ქალს დაეღ უკვირდა და შეწუხებული იყო, მუმბარაქმა უთხრა, ხელმწიფის შვილს ამიტომ უშლი თქვენთან ყოფნას, რომ ცუდი რამ არა სართ, ინდოთ ხელმწიფობას და დედოფლობას მიეალით, ინდოთს წაიყვედეთ, ხელმწიფურის წესით ქორწილი გადაიხადოთ და მერე ერთმანერთისანი სართოო. ამ სიტყვით ქალს ატუქნდა, მე კიდევ საიდუმლოდ ვეხვეწებოდი ან ქაჯები ვერას დაგვაკლებენ ნუ წაგვლით მეთქი, ის მეუბნებოდა ნუ სწუხარ მე ასეთი ერბო მაქვს ქალს ტანზე შეკეცვა, ხელმწიფე აღარ მოიწონებს, მერე შენთვინა კითხოო. მე ამით დამრჩება, ქალი ქეჯაში ჩავსვით წავიყვანეთ.

რა თორმეტი გაიარეთ მანძილი ქაჯები დაგვხვდნენ, ჩვენი მასპინძელი მოვიდა სრნეს, ფრენით წავიდნენ სიდიე ხელმწიფეს ახარეს, მოვიდა სამინელი ქაჯის ლაშქარი, ზურმუხტის ტახტი მოატანეს ჩემთვის და მუმბარაქისათვის, ქალი ავიყვანდი კუბოში ჩასვეს, სამი წლის სიცოცხლე სად დღეს გაიარეს; ქალმა შეიტყო რომ ქაჯებისთვის მიმეცნდა შეჭმნა ტირილი და თავში ცემა, საბრალოდ მოსთქვა და მითხრა, რას მეშვრებოდი, ჩემის მოტეეებით და ქაჯების მიცემით ღმერთს რა ვასუხს გასცემო; მეც ბევრი ვიტირე და შევფიცე შენთვის კეწამები სიცოცხლოთ და არასის დავნებებ მეთქი. რა კერ დავიჩემეთ მუმბარაქმა ერბო წაუსო აღარ მოგიწონებენო, მცარედ დაადუმა; ერთის დღის სიცოცხლე მიეცედით, კარეები დასტეს, ქა-

ლი კარებში დაწვა, მე და მუმბარაჭი კარზე კიწკვეთი, ქალი მწარე
ტირილით, ძილში ხმა მესმა, მუმბარაჭის მაღვიძეთ შეგელ, რა მნა
ცრადიო ამაკაცი, სული სარტყელში ჩამიგდო და მითხრა, ღვთის სა
მართლში გამე ბასუხიო, ამ სიტყვაზე მეც ტირილი მომიდგ
ბერი თავში კიცემე, მოკვსკეე და კაკოტე; სადაც ხელმწიფისაგან მ
შინოდა, ორგემ აქიდამ არ წამოგეყვანდი, ახლა ჩემ თავს შენზე
გადაგებნეოქი. მან მითხრა, თუ აგრე იყო რათ დამიმალე, აქ რა
ასი წელიწადი აუოთოლეიყვით კერას გეკრჩოდნენ, ახლა შენ იცი დ
შენმა ღმერთმა, როგორც არ მიღალატებ, ჩემის ქვეყნისაგან და
კარგე შენის საიკარულისათვინ და ახლა შენ იცით; მწარეთ ტირილ
ტირილათ ორთავ გულს შემოგვეყარა, კარის ხმიანობა მესმა წამო
სტი და გამოვიხედ, კისერ მრავალი კარი ქაჯისა წინ მომეგება, აი
კარებიო წვედიო. ჩვენ ხელმწიფემ ტკბილათ მომიკითხა, მრავალ
წელობა მაბრძანა, მცირე ხანს უკან ხელმწიფე არემში შეიდა ქალი
სანახავათ. რა ქალს მიახლოებდა ცუდი სუნი ეცა, დიალ ეწუინა, გ
მოიხედა გაშმაგებული, დაგვიძახა, მიეგებით თავის სახით ალარ იყო
საშიშარი სახე დაბრუნდა, დიალ შემეშინდა, კარ მუმბარაჭს გაუწერა
რათ მაღალატეო. იმან შეჰფიცა მე თქვენი მოღალატე არა კარო,
ერთგული სამსახურის მეტი დანაშაული არა მაქვსო, მერე მე შემომ
ხედა მრისხანე იკითხა და წყრომით, მე თავით გულეტკბილი მეგ
ონებდა, მერე იმის წყრომაზე ყმაწვილობის ჭირმა ამაჩქარა, აღარ
დავიცადე, გარისკებულმა ხანჯალი ამოვიღე კესრიდე, გულში მოსე
და გადაეჭერი მკვდარიეით. მე გაკვირვებული უცურებდი გამეტებით
ხომ არ კესრიდე, რათ მოკვდა მეთქი. რამდენიც უცურე თან დ
თან გავბერავდა, ერთი მუშტის ტოლა შეიქმნა, მერე ერთი კაც
დის ტოლა გახდა, ფეხებში შემომაყარდა, ახლა თავში დამეცა, მ
წვიქვეც კედარა კიეგერა. რა მოაბრუნდი ვნახე ერთს უდაბურს მინ
დორში კეკდე, აღარც მუმბარაჭ იყო, აღარც სადაც ხელმწიფე დ
არც ურდო. ერთი თვე სან აღმა ვიარე, სან დაღმა, ადამიანი არ მი
ნახავს; აცელ ამ მთაზე, რომელზედაც თქვენ უოფილხართ მინდოდ
ოცი მოქვეკლა, ერთი ღვთის კაცი დამხვდა, ჩემი ამბავი უამბე, მეტ

აქეთ გამომასწავლა, სამი დაკრიჭის შეურა, ყველას ერთათ მათლაფის ჭოკსა მითხრა, წამოგველ ამით შეკეყარე, ახლა თქვენის დაკლისით კელი ამ დიდის შეჭირვებისაგან ხსნასა. იტირეს ოთხთავ დაკრიჭეთ და ხელმწიფემ, რა ტირილით გული მოიბრუნეს ღმერთს მადლობა შესწირეს, ერთი თქვ გამოკიდა დაკრიჭები ხელმწიფესთან იყვნენ და ერთათ თავიანთ მწუხარებიდამ ხსნას ევედრებოდნენ, ერთს დღეს სოფლის სამქმეს ბეზრდნენ და დაპირებდნენ, არამი შეიქმნა ერთი სმიანობა და ერთმანეთის სარება, ხელმწიფემ იკითხა რა ამბავია, მოვიდნენ და ხელმწიფეს ვაყის ოდა ახარეს.

კარი მეშვიდე. ბახტურ ხელმწიფის შვილის შაზადეს დაბადება, ხელმწიფისაგან დიდის სიხარულით ღვთის მადლობის მატემა.

ხელმწიფეს რა მოახსენეს კაყის დაბადება არ დაეჯერა, ჩქარა არამში ორსულათ არავინ უოფილა. მათ მოახსენეს ხელმწიფევ რომ ერთს თავის ხასს გაუწყრა ორსული უოფილა, თქვენ არ მოგხსენებიათ და არც გიკითხავსთ, ერთს კუთხეში აჰყრა, ახლა ღმერთმა კაცი მოგცა. ხელმწიფეს სიხარულისაგან გული შემოეკარა, სასუნებლით ძლივ მოაბრუნეს, რა მობრუნდა ღმერთს მადლობა შესწირა, არამში შეკიდა, უმწეოლს დახედა, დაიღ მოეწონა, მშვენიერი რამ იყო, ხელში აიყვანა, დაკრიჭებს თვალ ქვეშ შეუგორა ეს უმწეოლი თქვენის აქ მოსვლის ბედით მომეცა, სახელიც თქვენ უწოდეთო. დაკრიჭებმა აიყვანეს დალოცეს, სახელი შაზადა უწოდეს, უმწეოლი ასეკ არამში შეიყვანეს, ხელმწიფე და დაკრიჭები დასხდნენ, სიხარული, მხიარულება და ღვთის დიდება შექმნეს, რაც მათ ხელმწიფობას კვალრებოდა ნეობა გარდახდეს, დედაშვილი ღრუბელი დაწვა, ერთი ყმა ისე იყო. მერე ღრუბელი გაქრა, ნახეს უმწეოლი აღარ იყო, დედა დაბნედილი იყო; შექმნეს არამში გლოვა და ტირილი, ხელმწიფეს მოახსენა, ზღმისაგან ნამეტანავად შეწუხდა, ხელმწიფე და დაკრიჭები თავში ცემით ტირიდენ და ღმერთს ევედრე-

ბოდენ, მესამეს დღეს კიდევ ჩამოწვა ღრუბელი, რა ღრუბელი გაქრა
განსაცთ უმაწვილი მთელ იაგუნდის აკანში იწვა, მარგალიტის ზედ
წარი ეფარა, თავლ-მარგალიტით შემკული ტანისამოსი ეცვა, ვერცხლ
კვ აკანის იარაღი, ხელმწიფეც დიდს სიხარულს მიეცა და საკვირველ
ლებსა და დაკრეშებიც, უმაწვილი სკვიერკვლი რამ აზრდებოდა, მ
რამ თავში სამ დღეს დაკარგებოდა, რა გამოჩნდებოდა, ქვირფას
რამ მოჰყვებოდა. ამ წესით შვიდის წლისა შეიქმნა უმაწვილი, ხელმწიფ
ფემ და დაკრეშებმა ანგა დასწყრეს: ეს წუალობა მოიღეთ, სად
უმაწვილი მიგეყვანთ ჩვენც იქ წაგეყვანოთ და ჩვენი ბატონობა მოიხ
სენეთო. დაბეჭდეს წიგნი და იმ უმაწვილს უბეში ჩაუდეს; რა ღრუბ
ბელმა უმაწვილი აიტაცა ხელმწიფე და დაკრეშები ანგაის ჰასუხს
ლოდნენ, მცირე ხანს უკან სუთი სული გამოჩნდა, კაცი კი არა ჩან
და, იმ სულებმა ხელმწიფე აიტაცა, ოთხმა ოთხი დაკრეშე
შეტის შიშით უცნობი გასდნენ. რა ცნობას მოკადნენ ერთს სამეფო
ხას მეგობრს აღგა იყვნენ და მრავალი სულის სმა ესმოდათ, მარ
კერს სედგნენ, დადეთ შეეშინდათ. ერთი კაცი მოვიდა და უთხრა
ბასურ ხელმწიფემ ბრძანა, სოლომონის სურვა გამოუსვეთ და
მოასხეთო. მოიტანეს სურვა, თავლებში გამოუსვეს, სანი წვეთ
ცრემლი გადმოსცვივდათ და თავლები აესიდეთ, ნახეს თავ თოხრაი
ნი ხელმწიფეები ისხდნენ, რა დაინახეს ესენი ფეხზე დადგნენ, იმი
მოიეთხეს და ესენი გაეცარცვებით იდგნენ. მათ ეთხრეს, ნუ თ
ძმახო ჩვენ კერ გვიცნობთ, ეს სოლომონ ბრძნის ალაგია, გუდალ
ანდი არაში ხელმწიფეა, სოლომან ბრძნისაგან ხელმწიფობა დაგო
ცეია შარეს ფერიზად ხელმწიფე ჩასო, როკორც სოლომან ბრძენ
მოანებდა ყოველი ქვეყანა და ეცხო ფერიკენი და ქვე მძორველნი,
ისე ამას მოხებენ, ყოველნი ჯინა ამის მოხებას ქვეშ არიან; თქვე
რომ არაზა მოგეწერათ შაზადს სელათ მოგერთმეინათ ხელმწიფე
იმისთვის დაგიბარათ, რომ თქვენი სახოსაური აგისრულოსთო, ას
და ხელმწიფესთან წაიდეთო, წაეყვანათ ხელმწიფესთან მიეყვდით.

ხელმწიფის სასახლე სულ ალმასებით იყო აგებული არც ოქრო
ფერა და არც ვერცხლი, ოთხსავ კუთხეს სამის დღის სავალი მან
მარილოს ქვით იყო მოფენილი, ვარეშემო სულ ბაღი ეკეთ, ოქ
როს სანი იდგა, ფოთლათ ზუმრუხტი და ხილათ ალმ-აგუნდი აკ
მრავალი ფერიანეული გალობდა, უცხო სურნელების სანი ფშოდა,
ხელმწიფეს იაგუნდის ტახტი ედგა ასეთი, რომ ათასი ფეხი ვიბუ
ჭქონდა, ხელმწიფე ზედ იჯდა, თავს სოლომონ ბრძნის გვირგვინი

ა, ათი ათასი სპარსული სკამები იდგა, დიდებულნი ისხდნენ,
წიათასეულ ვერცხლისა ბატკნის ტახტი იდგა, ზედ ჩვენი
წიფეს შეიკრა შარავანდი და შარეულ სულთნის ჭალი ფარიონში
სეს და თავსმობდნენ. უცხოთ მოართულება მიეიდნენ სულთნეთ
ათასიც დაეროშები. შარეულ სულთნეს თავენი სტეს ერთმანეთი
ეთისეს, სულთნეთ დაჯდომა უბრძანა, მათ მდაბლათ თაყვანი
ი და თავ-თავის ადგილს დასხდნენ, შეიქმნა მეჯლისი და ლხინი

ი, ამბათც არ გაგონილა: მშვენიერნი მკერდნი საკრავს
ქდენენ და დასჩასიდენ, შემდგომ სახეცარი მოიღეს ასე რომ გაგ-
დით და არც გეცნასა ჩვენ ქეიშე; სულთნეთს შვილი შაშადა
ე თავსმათ იყო, ფერიზად სულთნეთს დიდათ უყვარდა, შეიდი
და ღამე მეჯლისით იღხინეს, მერე რა სუფრა აიღეს დიდებულ-
ეთაყვარნენ, შარეულ სულთნეთ და დეკრეშები სალეთად დარჩნენ;
ეს სულთნეთმან ამბავი ჰკითხა, სულთნეთმან თავის ამბავი უმწყალოს
ა და ანაზდად დაყარეკა უეცრად წერილთ მოახსენა, მერე დაკრე-
ბა თავისთა თავს კარდასაკარდი დეწერილებით მოახსენეს, შემდ-
შარეულ ფერიზად სულთნეთმან ბრძანა: მე უმეო ვიყავ, შვილი
მეკვანდა, ღმერთს ალთქმა დეუდეკ ოდინდ შვილი მომეცეს, თუ
იქნება ადამიანის ჭალს მეკრთომ, თუ ჭალი და კიდეკ ადამიანის
ი მიეცემ შეიქმ: შემაბრალა ღმერთმა დაორსულდა დედოფალი,
ის დროს ფერიანი გავეგზავნე ჭეშეყნეზე, დაიარე, რასაც დღეს
ეტლზე ადამიანის ძე იშვას შემატეობინეთ მეთქი. რა ჭალი და-
ადა თქვენი კეკეც ამ ეტლზე და სასთზე დაბადებულიეო, მოვედ-
ამბავი მოახსენეს, ფიცხლავე უბრძანე, სწრაფად მოგეყვანინე, ამ
ესე ქვეინი გეშეთე, შენს შვილს მიეე ჩემი ჭალი, იმას აქვთ
ეკლოვას მომეყვასო, შვილისაგან უფრო მიეყვარს და კეღარ მოში-
ენია ამისი სიშორე. რა ეს გაიგონა სულთნეთმან დაყარდა მაჭაზე
თაყვანი სცა, მოახსენა: მე რა ღირსი კიყავ თქვენი შვილის რძლო-
ა და მაგ წყალობასაო. შემდგომ დიდებულთან შარეულ ფერიზად
ულთნეთმან გაგზავნა ფერიები ეოკლის ფრის ზღვისა თუ სმელისა
ჯინების სულთნეთებსა თავის ჯარით უზარში მოეყვანინა; ნახა
რეების სულთნეთ ერთი არ იყო, რომლისაც ჭალისათვის ნიშრუ-
ს სულთნეთ გაგეყვებულიეო ძრახსზედ მჯდომი. გაგზავნა ის ფერაც
ეყვანინა, მერე ის ძრახსზედ მჯდომი უმწყალო თავის მაჭით მოა-
ნინა, სამსხურში იწდოთ სულთნეთის შვილი რომ ჩიოდა ქვეყნიის
ულთნეთ სადაე მოეყვანინა, მერე იწდოთ სულთნეთ თავისი ქალით
ეყვანა და სულ ერთათ შეჭყარა ფერი თუ ჯინი და ადამიანნი სულ

უკლებმი ახლდნენ, დიდი მეჯლიში შეექმნა; შემდგომ სელმწი
ქალისთვის ქალი და შუმბრაჯი მოაგეთხა; წამყვანმა ჯარი ჭეო
არა მყავსო; დიდებული სელმწიფე გაუწყრა და ორივე კერთად მ
უკანიან იქ უზურში დაგვსენ. მერე (ხიმრუზის სელმწიფის შვი
ფერაის ქალი გულს რომ შეიჭეროდა) ზღვის სელმწიფეს ქალი სა
ალეს. ზღვის სელმწიფემ მოახსენა, მე არ წამიყვანიაო, დენეს ჭვეყ
გვგზავნეს კაცი, მოაყვანინეს დენი და დენეს საიხოვეს. დენემ მ
ყანი უზურში და დაყენა სიფრანგეთის სელმწიფის ქალი და ბა
სან არაში მოაგეთხეს, ყველამ დაიფიცეს სოდომის ბრძანის სიფე
ზე არ ვიცითო. მეგრემ უკლმუზის ზღვის ჯაინის სელმწიფემ თ
დეჭვიდ, სმა არ ძმობილო, დაიფიცეს, ამან მოახსენა, ამ ქალს რ
მაძახთილი ჭინ მოეგებ კარით, ქალი რომ წყლეში შემოვიდ
კალკვი დაიკლირე, ზღვაში შეკიყვანე ქალი და ბაზად ხასრაძიან
მყავსო, მოიყვანა უზურში და დაყენა. დიდებულმა სელმწიფემ რ
რომ უზურში მოყვანილი იყოს ყველას თავ-თავისი ჩაიბარა, იმი
დიდებული სელმწიფე დაღონდეს და მადლობა მოახსენეს. კიდეე
ში სელმწიფის ქალი მოაგეთხა, ყველამ დაიფიცა არ კიპიოო, მ
შე ბრძანა, კიდევ კაცი გაგზავნა. მოახსენეს შეკვდა გაგზავნ
მეგრემ იმას კრთს მოაშია ერთი მაგარი კოშკი აუშენებია და კა
ია გაზები შეუგროვა, ქალი აქ უზის. სელმწიფემ უბრძანა კაცო
კენსა და ფერაის დაშვარსა, წადით ამ ბიღწთა ოქ ქალი ნე
მოგეცესო კარგია, თუ არა ძალით წაართვით და მოაყვანეთო. მეგ
ნენ და სათაკეს არ დაუნება, შეეხნენ სამი დღე ძრიელ ომი ჰქო
დათ, ცისე გატეხეს, დენი დაატყვრეს, სელმწიფესთან მიაყვანეს დ
დებულმა სელმწიფემ ქალი ჭკეთხა სად არისო, არ გამოახინა, სელ
მწიფე გაწყრა, ლუმა ლუმად დაკუწნა, კაი კაცადა მტრად ნი
გზავნა, სანა იყოს იპოვნეთ ქალი და მოაყვანეთო. წავიდნენ დენ
სახლში დაბრუნეს, ერთს ოთახში იპოვნეს ქალი და მოაყვანეს. დ
რაშეს დიდათ აძახთ, ღმერთს მადლობა შესწირეს და თავიანთ ბედ
კნეინეს, სელმწიფეს დიდი მადლობა მოახსენეს, სულ შეორეთ ე
ოთახი დარეშები ფეხზე წამოდგნენ, დიდებული სელმწიფე დალო
ტეს და თავისი სტეს. სელმწიფემ უბრძანა ფერაებსა და ჯანე
ყველანი თავის ადგილს წავიდნენ, ის სელმწიფე და დარეშებიც თა
თავის ადგილს გაისტუმრეს. ასლა რა [illegible] სელმწიფე და ო
დარეშნი თავ-თავის გულის წადილს ეუბნენ, მეთხუთმეტე დღეს მ
და მსიმენულნო, ასე ღმერთმან ჰქნას თქ[illegible]ის წადილს დ
თხოვნას კი ბედით მიემთხვიენით.